

การก่อรูปชุมชนและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบนที่ดินสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาการตั้งถิ่นฐานใน
เขตชนบท บนพื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การก่อรูปชุมชนและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบนที่ดินสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาการตั้ง
ถิ่นฐานในเขตชนบท บนพื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย
นางสาวสุดารัตน์ ตันเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

(THE FORMATION OF COMMUNITY AND VERNACULAR ARCHITECTURE ON
PUBLIC DOMAINS: A CASE STUDY OF THE COUNTRY SIDE SETTLEMENT IN
THE SOUTH BANG PAKONG RIVER BASIN AREA, CHACHOENGSOA PROVINCE.)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (Vernacular Architecture)

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2018

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การก่อรูปชุมชนและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบนที่ดิน สาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาการตั้งถิ่นฐานในเขตชนบท บน พื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง จังหวัดฉะเชิงเทรา
โดย	สุदारัตน์ ตันเจริญ
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทัง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชินศักดิ์ ตันติกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทัง)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์)

57057202 : สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การก่อรูปชุมชน, การตั้งถิ่นฐาน, ที่ดินสาธารณประโยชน์, ชุมชนชนบท

นางสาว สุภารัตน์ ตันเจริญ: การก่อรูปชุมชนและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบนที่ดินสาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาการตั้งถิ่นฐานในเขตชนบท บนพื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง จังหวัดฉะเชิงเทรา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทัง

ประเด็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ถูกเข้าตั้งถิ่นฐานโดยประชาชนทั่วไปนั้นสามารถพบได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ประชาชนมักอพยพเข้าสู่เขตชุมชนเมืองจึงเกิดพื้นที่แออัดในพื้นที่เมืองก่อเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ จึงมีนักวิจัยให้ความสำคัญกับการศึกษา เก็บข้อมูลพื้นที่ และทำการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการอาศัยบนที่ดินสาธารณประโยชน์ในเมืองเป็นจำนวนมาก ในขณะที่การตั้งถิ่นฐานชุมชนบนที่ดินสาธารณประโยชน์ในชนบทยังมีการศึกษาค่อนข้างน้อย

ผู้วิจัยจึงเกิดประเด็นการศึกษา 3 ส่วน คือการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนที่ดินสาธารณะในชนบทเป็นเช่นไร ลักษณะทางกายภาพของเรือนพักอาศัยซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยไม่มีสิทธิ์ถือครองเป็นเช่นไร และมีลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมเฉพาะกลุ่มหรือไม่

จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวบนพื้นที่กรณีศึกษา พบว่ารูปแบบของการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่กรณีศึกษามี 2 แบบคือการตั้งถิ่นฐานแบบแนวยาวและการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว ทั้งนี้ปัจจัยทางสังคมส่งผลให้เกิดการก่อรูปชุมชนแบบเกาะตัวเป็นกลุ่มโดยมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และรูปขอบเขตที่ดินมีอิทธิพลกับรูปร่างและทิศทางการกระจายตัวของเรือน ในส่วนของลักษณะตัวเรือนพบว่ามีรูปแบบของเรือน 3 แบบ คือเรือนใต้ถุนสูงหรือเรือนสองชั้น เรือนสองระดับ และเรือนชั้นเดียวหรือเรือนใต้ถุนเตี้ย ส่วนลักษณะร่วมของเรือนในพื้นที่กรณีศึกษาพบว่ารูปแบบของเรือนมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาที่ก่อสร้างเรือน เรือนที่สร้างในช่วงเดียวกันจะมีรูปแบบเรือนชนิดเดียวกัน ขนาดเรือนใกล้เคียงกัน วัสดุที่ใช้และการใช้งานพื้นที่ในตัวเรือนจะคล้ายคลึงกัน

57057202 : Major (Vernacular Architecture)

Keyword : The Formation of Community. Settlement. Public Domains. Rural Community

MISS SUDARAT TANCHAROEN : (THE FORMATION OF COMMUNITY AND VERNACULAR ARCHITECTURE ON PUBLIC DOMAINS: A CASE STUDY OF THE COUNTRY SIDE SETTLEMENT IN THE SOUTH BANG PAKONG RIVER BASIN AREA, CHACHOENGSOA PROVINCE.) THESIS ADVISOR : PROFESSOR PROFESSOR VIRA INPUNTUNG

The issues of private citizens utilizing or settling on public domains can be seen through out every region in Thailand. In particular, when people migrate to urban areas causing congestion and having an impact on economy, society, environment, etc. Therefore, researchers start placing an importance on studying, researching and analyzing to find solutions for the issues arising from vast public domain utilization within the urban areas whereas few studies have been done on the same issues within rural areas.

Therefore, the researcher has conducted this study in three aspects. One, the conditions of those who settled on public domains within the rural areas. Two, physical appearances of living quarters on lands which the habitants have no holding rights. Three, to learn whether there are common architectural characteristics among these habitants.

Studies on the settlement and dispersal within the researched areas find that there are two types of settlement within these areas which are linear settlement and clustered settlement. With social aspects having an impact on the formation of clustered kinship community whereas geographic and land boundary aspects having an impact on the shapes and directions of housing dispersal. As for housing characteristics, the studies find that there are three kinds of housing which are stilt house, two-story house and one-story house or low-stilt house. As for common housing characteristics within the researched areas, the researcher finds that the housing characteristics are related to the period of which the houses were built. Houses

built around the same period share similar characteristics, sizes, materials and space utilization.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทั้ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่แนะแนวทางให้คำปรึกษา ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์จนสมบูรณ์ รวมทั้งเป็นผู้ให้โอกาส และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยได้ทั้งความรู้ทางวิชาการและได้รับมุมมองการใช้ชีวิตที่เป็นสุขจากท่าน

กราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรสถาปัตยกรรมบัณฑิตทุกท่าน ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์, รองศาสตราจารย์ชินศักดิ์ ตันชีกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิชชา ไตรวิชัย และ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ ที่อบรมให้ความรู้ ทำให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมบัณฑิต

ขอบคุณพี่น้องผองเพื่อนสถาปัตยกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ วชิรพงษ์ กิตติราช, ปิยาภรณ์ บุญญานุกงศ์, พัฒนพล สิทธิโชค, รุ่งกิจ เจริญวัฒน์ ที่ช่วยเหลือลงแรงเก็บข้อมูลและแลกเปลี่ยนให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์กันและกัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุตจิต เศวตจินดา สนั่นไหว ที่ผลักดัน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อนและพี่ คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือ สมิตรา คำทอง, เศวตวรรณ ทดแทน และ อนุชิต หาญสมุทร ที่ช่วยกันลงพื้นที่กรณีศึกษารวมทั้งช่วยเหลือผู้วิจัยเมื่อติดปัญหาทั้งทางด้านงานวิจัยและปัญหาจิตใจ

ขอบคุณผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคุณอารีย์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ประสานงานกับชุมชนรวมถึงให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณเจ้าของเรือนในพื้นที่กรณีศึกษาทุกท่านที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเก็บข้อมูลตัวเรือนเพื่อนเป็นวิทยาทาน

ขอบพระคุณบิดา มารดา ทุกคนในครอบครัวที่ให้การสนับสนุนเสมอมา โดยเฉพาะพี่สาวของผู้วิจัย สุวรรณ ตันเจริญ ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้านจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสิ้นได้ สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีที่มีของวิทยานิพนธ์นี้ให้แก่ คุณยายขำ ร้อยพุทธ ผู้ล่วงลับ

สุดารัตน์ ตันเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญภาพ.....	3
บทนำ.....	5
1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	6
1.2 ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินงาน.....	6
1.3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	7
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.5 ข้อยกเว้นการวิจัย.....	7
1.6 คำสำคัญ นิยามศัพท์.....	7
บทที่ 2.....	9
ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	9
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
บทที่ 3.....	19
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	19
3.1 การหาพื้นที่กรณีศึกษา.....	19
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21

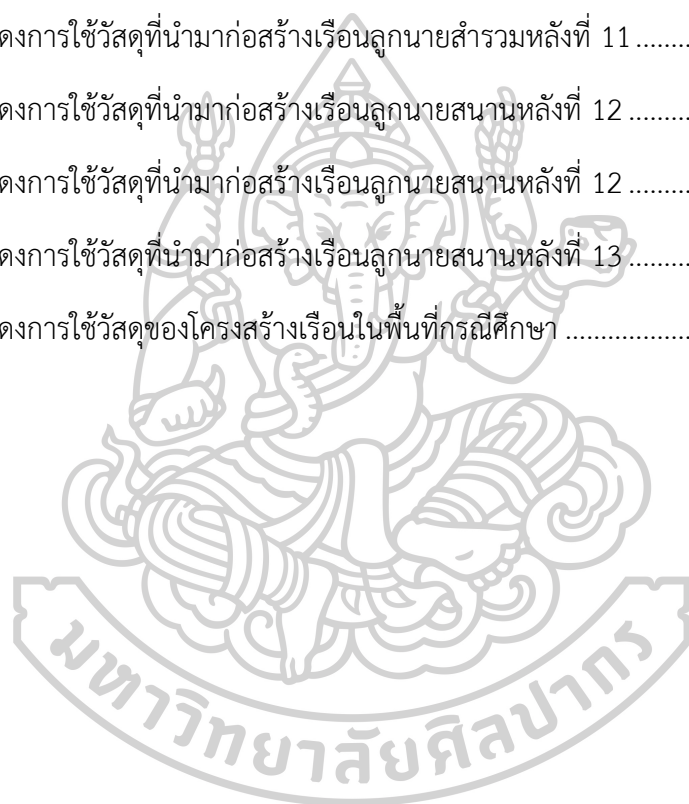
3.3 สรุปผล.....	21
บทที่ 4	22
ข้อมูลการศึกษาและการสำรวจภาคสนาม	22
4.1 พื้นที่ศึกษา.....	22
4.2 ผลการสำรวจภาคสนาม.....	30
บทที่ 5	122
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	122
5.1 การตั้งถิ่นฐานและรูปแบบการกระจายตัวของเรือน.....	122
5.2 ลักษณะทางกายภาพของเรือนพื้นดินในพื้นที่ศึกษา.....	126
5.3 ลักษณะร่วมของรูปแบบเรือนสามารถแบ่งแยกตามช่วงเวลาก่อสร้างเรือน	127
5.4 ข้อเสนอแนะ	131
รายการอ้างอิง	132
ประวัติผู้เขียน.....	135

สารบัญตาราง

ตาราง 1 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางทวิ ศรีสวัสดิ์.....	44
ตาราง 2 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายบุญเหลือ แต่ฮะเฮง	48
ตาราง 3 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางจำรวย ยิ้มเนียม	52
ตาราง 4 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางกุหลาบ เลิศมงคล.....	55
ตาราง 5 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายบุญเสริม วงศ์พระราม และลูก.....	58
ตาราง 6 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางย้อย	61
ตาราง 7 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางพรสรวง พาณิชย์.....	64
ตาราง 8 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางเด่น	68
ตาราง 9 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายประวัติ สีใส.....	71
ตาราง 10 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางผอย ศิรินาถ (หลังที่ 1).....	73
ตาราง 11 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางผอย ศิรินาถ (หลังที่ 2).....	75
ตาราง 12 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำเร็จ สมโภชน์	78
ตาราง 13 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำเร็จ สมโภชน์	81
ตาราง 14 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางผอย(หลังที่ 11).....	83
ตาราง 15 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางเด่น(เรือนหลังที่ 9).....	85
ตาราง 16 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางย้อย(เรือนหลังที่ 6,7).....	87
ตาราง 17 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางกุหลาบ เลิศมงคล (หลังที่ 4).....	88
ตาราง 18 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางผอย ศิรินาถ(หลังที่ 11).....	90
ตาราง 19 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายประวัติ สีใส(หลังที่ 10).....	91
ตาราง 20 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสนาน อุ่นลอย	94
ตาราง 21 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำรวม รัตนโมรา.....	98
ตาราง 22 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางแจ้ว	100
ตาราง 23 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางรัตนกานต์ รัตนโมรา(น้องนายสำรวม).....	103

ตาราง 24 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางพรพวรรณ อุ่นลอย (ลูกนายสนาน).....	104
ตาราง 25 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางอำพร อุ่นลอย (ลูกนายสนาน)	105
ตาราง 26 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายวันชัย ชูฤทธิ์.....	106
ตาราง 27 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางสุคนธ์ ทิพย์สุวรรณ (น้องนายสนาน).....	107
ตาราง 28 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสำรวม	109
ตาราง 29 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายพรศักดิ์ ชูฤทธิ์	110
ตาราง 30 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสำรวมหลังที่ 11	112
ตาราง 31 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 12	114
ตาราง 32 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 12	117
ตาราง 33 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 13	118
ตาราง 34 แสดงการใช้วัสดุของโครงสร้างเรือนในพื้นที่กรณีศึกษา	129

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนพื้นถิ่นที่อยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ 3 แห่งคือตำบลหัวไทร ตำบลปากน้ำ และตำบลบางตลาด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	20
ภาพที่ 2 ผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ท้ายกฎกระทรวง, จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2555 ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา,กฎกระทรวง,ให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2555.....	22
ภาพที่ 3 ผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ เขตเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา. กฎกระทรวง. ฉบับที่ 435. พ.ศ. 2542	23
ภาพที่ 4 ผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ เขตเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน.....	24
ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงจำนวนและสัดส่วน การให้ความสำคัญกับปัจจัยการตั้งถิ่นฐาน โดยผู้อาศัยในพื้นที่กรณีศึกษา.....	27
ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงจำนวนและสัดส่วน ด้านอาชีพของผู้อาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ ในพื้นที่กรณีศึกษา.....	28
ภาพที่ 7 ผังแสดงพื้นที่ประกอบอาชีพของกลุ่มคนที่อาศัยบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ ในพื้นที่กรณีศึกษา.....	29
ภาพที่ 8 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนกลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2 บนขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	30
ภาพที่ 9 แสดงสภาพภูมิประเทศพื้นที่กรณีศึกษา ซ้อนทับกับตำแหน่งของเรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 1 31	
ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งของเรือนที่ปลูกสร้างตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน ของเรือนจุดที่ 1.....	32
ภาพที่ 11 แสดงการกระจายตัวของเรือนของกลุ่มเรือนจุดที่ 1.....	33
ภาพที่ 12 แสดงการกระจายตัวของเรือนแบบเครือญาติ ในเรือนกลุ่มที่ 1.....	34
ภาพที่ 13 แสดงถึงปัจจัยด้านภูมิประเทศ และรูปที่ดินที่มีอิทธิพลกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในกลุ่มเรือนจุดที่ 1.....	34
ภาพที่ 14 แสดงสภาพภูมิประเทศพื้นที่กรณีศึกษา ซ้อนทับกับตำแหน่งของเรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 2	35

ภาพที่ 15 แสดงตำแหน่งของเรือนที่ปลูกสร้างตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน ของเรือนจุดที่ 2.....	36
ภาพที่ 16 แสดงการกระจายตัวของเรือน ในเรือนกลุ่มที่ 2.....	38
ภาพที่ 17 แสดงการกระจายตัวของเรือนแบบเครือญาติ ในเรือนกลุ่มที่ 2.....	38
ภาพที่ 18 แสดงถึงปัจจัยด้านภูมิประเทศ และรูปที่ดินที่มีอิทธิพลกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในกลุ่มเรือนจุดที่ 2.....	39
ภาพที่ 19 ผังลำดับการเก็บข้อมูลตัวเรือนจุดที่ 1.....	40
ภาพที่ 20 ผังลำดับการเก็บข้อมูลตัวเรือนจุดที่.....	92
ภาพที่ 21 แสดงตัวอย่างเรือนสองชั้นหรือเรือนยกใต้ถุนสูง ภาพด้านบนเรือนนางทวิ ศรีสวัสดิ์ ภาพตรงกลางเรือนนายบุญเหลือ แต่สะเฮง ภาพด้านล่างเรือนนางจำรวัย ยิ้มเนียม ตามลำดับ	119
ภาพที่ 22 แสดงตัวอย่างเรือนสองระดับ ภาพด้านบนเรือนนายบุญเสริม วงศ์พระราม ภาพตรงกลางเรือนนางพรสรวง พาณิษฐ์ ภาพด้านล่างเรือนนางเด่น ตามลำดับ.....	120
ภาพที่ 23 แสดงตัวอย่างเรือนชั้นเดียวหรือเรือนใต้ถุนเตี้ย ภาพด้านบนเรือนนายประวัตี สีใส ภาพตรงกลางเรือนนายนายสำเร็จ สมโภชน์ และภาพสุดท้ายคือเรือนนางรัตนกานต์ รัตนโมรา.....	121
ภาพที่ 24 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่กรณีศึกษา	123
ภาพที่ 25 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนกลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2 บนขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	124
ภาพที่ 26 แสดงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่พบในพื้นที่กรณีศึกษา ตามแนวคิดของ Leong and Morgan (1982).....	124
ภาพที่ 27 แสดงรูปแบบการกระจายตัวของเรือนในพื้นที่กรณีศึกษา	125
ภาพที่ 28 แสดงตัวอย่างเรือนทั้งสามลักษณะที่พบในพื้นที่กรณีศึกษา.....	126
ภาพที่ 29 แสดงขนาดเรือนแยกตามช่วงปีที่ก่อสร้าง	127

บทที่ 1

บทนำ

การตั้งถิ่นฐานเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มนุษย์เข้าไปบุกเบิก ครอบครอง และดัดแปลงพื้นที่เพื่อตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน แหล่งที่ตั้งถิ่นฐานที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานของการตั้งถิ่นฐานที่เหมือนกัน คือ มีอาหาร น้ำ และที่กำบังภัย การตั้งถิ่นฐานแต่ละแห่งจึงเปรียบเสมือนระบบ ๆ หนึ่งที่ค่อย ๆ มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และมีความซับซ้อนมากขึ้นตามกาลเวลา โดยมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบหลักของระบบที่เข้าไปอาศัยธรรมชาติ ดัดแปลงธรรมชาติ สร้างที่อยู่อาศัย ที่เพาะปลูก ถนน และจัดองค์กรสังคมให้เกิดขึ้น(วิลาวัดย์ ภมรสุวรรณ, 2551)

ในอดีตปัจจัยด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการลงหลักปักฐานของมนุษย์ โดยทั่วไปการตั้งถิ่นฐานมักจะประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยทำเลที่ตั้ง และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของชุมชนที่เหมาะสม จะมีส่วนสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน การเจริญเติบโต และความอยู่รอดชุมชน ส่วนมากเป็นบริเวณที่มีลมฟ้าอากาศเหมาะสมและดินอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเกษตร และอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำใหญ่ ๆ ในเขตอบอุ่น และจะมีปัจจัยอื่นเป็นตัวสนับสนุน เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อการตั้งถิ่นฐานได้เกิดขึ้น และผ่านระยะการตั้งตัวไปแล้ว ส่วนความแตกต่างในการขยายตัวและความมั่นคงของแหล่งตั้งถิ่นฐานจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง-การปกครอง และเทคโนโลยี ของท้องถิ่นนั้น (วิลาวัดย์ ภมรสุวรรณ, 2551)

กระทั่งในปีพ.ศ. 2504 มีการประกาศนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้จังหวัดในเขตปริมณฑลรองรับการขยายตัวของเมืองมีการกำหนดให้มีเขตอุตสาหกรรมและการขนส่ง โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งเปรียบได้กับประตูสู่ภาคตะวันออกมีการคมนาคมทางบกสู่ภาคตะวันออกของประเทศและมีถนนเส้นทางหลักที่ใช้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา จากปัจจัยการพัฒนาส่งผลให้ เศรษฐกิจในจังหวัดกระเตื้องขึ้น มีการเข้าจับจองและซื้อขายที่ดินเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการกระจายตัวของชุมชน มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากคนในและนอกพื้นที่เพื่อหาถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อให้เหมาะแก่การประกอบอาชีพ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ซึ่งในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมักจะไม่มียี่ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนจึงจำเป็นต้องหาพื้นที่ว่างเปล่าอันเป็นที่ดินของรัฐเพื่อปลูกสร้างเป็นที่อยู่อาศัย

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพบว่า มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงชุมชนแออัดในเมืองที่ตั้งบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ รวมทั้งหาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่สาธารณะที่ถูกในชนบทยังไม่มีการศึกษาในองค์ความรู้ใด จึงเกิด

ประเด็นคำถามในการศึกษา คือ การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณะในชนบทเป็นเช่นไร ลักษณะทางกายภาพของเรือนพักอาศัยซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยไม่มีสิทธิ์ถือครองเป็นเช่นไร และมีลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมเฉพาะกลุ่มหรือไม่ ซึ่งควรทำการบันทึกและศึกษาเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนพื้นถิ่นและรูปแบบการกระจายตัวของเรือนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ สาธารณประโยชน์ในเขตชนบท
2. ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะของที่ตั้งบนพื้นที่ สาธารณประโยชน์ ในเขตชนบท ศึกษาลักษณะร่วมของเรือนพื้นถิ่น ที่ตั้งอยู่บนที่สาธารณะในเขตชนบท

1.2. ขอบเขตการศึกษา และวิธีการดำเนินงาน

1.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

เนื่องจากมีกลุ่มเรือนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณะกระจายตัวกันอยู่ในเขตชนบทของจังหวัดที่เป็นปริมณฑลเป็นจำนวนมาก จึงเลือกพื้นที่เพื่อทำการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในปริมณฑลที่มีจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ด้วยตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดฉะเชิงเทรา เสมือนเป็นเมืองหน้าด่านเชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพมหานครกับภาคตะวันออก และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีเป้าหมายให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นเมืองอุตสาหกรรมและการขนส่ง แสดงให้เห็นว่าจังหวัดฉะเชิงเทรามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน จึงสำรวจหากกลุ่มเรือนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณะในจังหวัดฉะเชิงเทรามาทำการศึกษา

จากการสำรวจเบื้องต้นเพื่อหาพื้นที่กรณีศึกษา พบพื้นที่สาธารณประโยชน์ในเขตชนบทที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่หลายจุด แต่กลุ่มเรือนบนที่สาธารณะ ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า มีการเกาะกลุ่มกันปลูกสร้างเรือนพักอาศัยเป็นกลุ่มใหญ่ และมีบุคคลเข้ามาเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานมานานกว่า 80 ปี จึงเลือกพื้นที่แห่งนี้เป็นที่กรณีศึกษา

1.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการตั้งถิ่นฐานของผู้อยู่อาศัยในที่ดินของรัฐ ลักษณะการกระจายตัวของกลุ่มเรือน และศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมในกลุ่มเรือนพื้นถิ่นบนพื้นที่สาธารณะแห่งนั้น เพื่อทำการวิเคราะห์หาลักษณะร่วมของเรือนพื้นถิ่นในเงื่อนไขของความเป็นเรือนบนพื้นที่สาธารณะ จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถแบ่งขอบเขตด้านเนื้อหาเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน ประกอบด้วย

- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการตั้งถิ่นฐานแต่ละแห่ง
- สิ่งแวดล้อมถิ่นฐานและระบบนิเวศของกลุ่มเรือน
- องค์ประกอบและโครงสร้างของชุมชน
- รูปแบบการกระจายตัวของกลุ่มเรือน

ภูมิปัญญาการปลูกสร้างเรือนพื้นถิ่น

- รูปแบบของเรือน
- การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน และบริเวณโดยรอบของเรือน
- วัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง และวิธีการปลูกสร้างเรือน
- ความคิดและความเชื่อที่สัมพันธ์กับประโยชน์การใช้สอยพื้นที่ ภายในตัวเรือน

1.3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นิยามความหมาย นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องประวัติความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิกำหนดพื้นที่ศึกษา คัดเลือกกรณีศึกษาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลสำรวจภาคสนามการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำแผนผังชุมชนจัดทำแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนที่เป็นกรณีศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐานวิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม และสถาปัตยกรรม สรุปผล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่ศึกษา เนื่องจากสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนได้ประโยชน์ต่อวงวิชาการ เนื่องจากประเด็นการศึกษาการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในเขตชนบท เป็นองค์ความรู้ใหม่จึงมีประโยชน์ต่อวงวิชาการสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้

1.5 ข้อจำกัดการวิจัย

เรือนบางหลังไม่สามารถเข้ารังวัดเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากเจ้าของเรือนไม่อนุญาต หรือเจ้าของเรือนไม่อยู่ในวันที่ลงเก็บข้อมูล เรือนบางหลังไม่สามารถรังวัดเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากช่วงที่ลงเก็บข้อมูลตัวเรือน พื้นที่อยู่เรือนมีน้ำท่วมขังไม่สามารถขอข้อมูลขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้จากหน่วยราชการได้ ข้อมูลที่นำมาใช้ได้จากการสอบถามผู้นำชุมชนข้อมูลของเรือนบางหลังเช่นอายุเรือน อาชีพเจ้าของเรือน ฯ ไม่สามารถขอจากเจ้าของเรือนได้ ต้องสอบถามจากผู้นำชุมชน

1.6 คำสำคัญ นิยามศัพท์

1.6.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular architecture)

1.6.2 การตั้งถิ่นฐาน (Settlement)

1.6.3 ที่สาธารณประโยชน์ (Public domain) ที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นคำใช้เรียกชื่อที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งได้แก่ ห้วย หนอง คลอง ลำน้ำต่าง ๆ ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอที่จะเป็นผู้ปกป้องรักษา ตรวจตรา ซ่อมแซม แก้ไขข้อขัดข้องในมาตรา 122 ได้บัญญัติให้ความหมายของที่สาธารณประโยชน์ว่า “ที่สาธารณประโยชน์ คือ ที่เลี้ยงปลุกสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงสัตว์ด้วยกัน เป็นต้น ตลอดจนถนนหนทาง และที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรไปใช้รวมกันที่สาธารณประโยชน์ซึ่งประกาศสงวนนั้น คงเป็นที่สาธารณประโยชน์อยู่จนกว่าจะประกาศเลิกที่ชนิดนี้...”

ส่วนพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ที่สาธารณประโยชน์ คือ ที่จับสัตว์น้ำซึ่งบุคคลทุกคนมีสิทธิทำการประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ...” เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งบัญญัติให้ความหมายของที่สาธารณประโยชน์ไว้ในมาตรา 112 ว่าหมายถึง ที่เลี้ยงสัตว์ร่วมกัน ถนนหนทาง ฯลฯ และตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 16 ที่สาธารณประโยชน์ หมายถึง ที่จับสัตว์น้ำแล้วเห็นได้ว่าที่เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง ฯลฯ ล้วนเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพแล้วเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันทั้งสิ้น ฉะนั้น ที่สาธารณประโยชน์ ก็คือที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) นั้นเอง(กรมการปกครอง, 2553)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าประเภทของที่ดินสาธารณประโยชน์ คือ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน อาจเกิดจากสภาพธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงองงาย หรือโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งได้ทั้งหมดเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) ที่ชายตลิ่ง 2) ที่ป่าช้า 3) ทางบก 4) ทางน้ำ 5) สวนสาธารณะ 6) ที่เลี้ยงสัตว์ และ 7) ที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

1.6.4 ชนบท คือพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล มีประชากรที่เลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มก้อน หรือกระจัดกระจายตามลักษณะภูมิประเทศหรือตามประเพณีนิยม โดยประเทศไทยกำหนดให้เขตเทศบาล ที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป เป็นเขตเมือง(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2560)

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1.1 ปัจจัยการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ Trewartha (1969) ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐานระดับ กลุ่มบ้าน หมู่บ้าน ชุมชนเมือง นคร หรือมหานคร ส่วนใหญ่เกือบทุกแห่งการเลือกทำเลที่ตั้งมีปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์ ถือเป็นปัจจัยที่กำหนดความเหมาะสมของการเป็นถิ่นที่อยู่สำหรับมนุษย์เบื้องต้น ซึ่งมนุษย์อาจพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันได้แก่ สภาพอากาศ แหล่งน้ำ ที่ดอน และที่กำบังภัย เป็นต้น

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มักเกิดคู่กับการตั้งถิ่นฐานและมีอิทธิพลต่อการขยายตัวเป็นเมืองต่อไปในอนาคต ได้แก่ การอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ บริเวณที่เส้นทางคมนาคมตัดกัน หรือบริเวณที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ

3) ปัจจัยทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนความเชื่อของแต่ละกลุ่มชน เหล่านี้มีผลต่อทัศนคติในการเลือกทำเลที่ตั้งที่แตกต่างกันด้วย(วิลลาวัลย์ ภมรสวรรณ, 2551)

2.1.2 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชนบท Leong and Morgan (1982) ได้อธิบายไว้ว่ามีรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน (Settlement patterns) 3 ลักษณะคือ

1) การตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม/แบบกระจุกตัว (Cluster settlements) เป็นการรวมกลุ่มบ้านเรือนโดยเกิดจากปัจจัยอันหลากหลายเช่น สภาพภูมิประเทศ สังคม และเศรษฐกิจทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานเกาะกลุ่มกัน

2) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจาย (Scattered settlements) มักพบในเขตชนบทแบบเกษตรกรรม ที่เกษตรกรมักตั้งบ้านเรือนอยู่บนที่ดินทำกินของตนเอง

3) การตั้งถิ่นฐานตามแนวยาว (Linear settlements) เป็นการตั้งถิ่นฐานตามแนว ถนน แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น(วิลลาวัลย์ ภมรสวรรณ, 2551)

และ Leong and Morgan (1982) ได้มีการจัดขนาดของการตั้งถิ่นฐาน (Size settlement)

3 ขนาด

- 1) บ้านโดดเดี่ยว (Isolates settlement) เป็นบ้านที่ตั้งตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่มีเพื่อนบ้าน
- 2) กลุ่มบ้าน (Hamlets) มีลักษณะเป็นการกลุ่มบ้านหลายหลัง มักเป็นการรวมกลุ่มแบบเครือญาติและไม่มีศูนย์กลางของชุมชน
- 3) หมู่บ้าน (Village) มีลักษณะเป็นกลุ่มบ้านขนาดใหญ่ มีศูนย์กลางของชุมชนเช่น วัด ตลาด โรงเรียน(วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ, 2551)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ความหมายของที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นคำใช้เรียกชื่อที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งได้แก่ ห้วย หนอง คลอง ลำน้ำต่าง ๆ ให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะเป็นผู้ปกครอง ตรวจจับ ซ่อมแซม แก้ไขข้อขัดข้องในมาตรา 122 ได้บัญญัติให้ความหมายของที่ดินสาธารณประโยชน์ว่า “ที่ดินสาธารณประโยชน์ คือ ที่เลี้ยงปลุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงสัตว์ด้วยกัน เป็นต้น ตลอดถนนหนทาง และที่อย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรไปใช้ร่วมกันที่สาธารณประโยชน์ซึ่งประกาศสงวนนั้น คงเป็นที่สาธารณประโยชน์อยู่จนกว่าจะประกาศเลิกที่ชนิดนี้...”

ส่วนพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ที่ดินสาธารณประโยชน์ คือ ที่จับสัตว์น้ำซึ่งบุคคลทุกคนมีสิทธิทำการประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ...”

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งบัญญัติให้ความหมายของที่ดินสาธารณประโยชน์ไว้ในมาตรา 112 ว่าหมายถึง ที่เลี้ยงสัตว์ร่วมกัน ถนนหนทาง ฯลฯ และตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 16 ที่ดินสาธารณประโยชน์ หมายถึง ที่จับสัตว์น้ำแล้วเห็นได้ว่าที่เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง ฯลฯ ล้วนเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพแล้วเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันทั้งสิ้น ฉะนั้น ที่ดินสาธารณประโยชน์ ก็คือที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) นั่นเอง(กรมการปกครอง, 2553)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าประเภทของที่ดินสาธารณประโยชน์ คือ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน อาจเกิดจากสภาพธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงกองงอย หรือโดยการใช้ร่วมกันของประชาชน แบ่งได้ทั้งหมดเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) ที่ชายตลิ่ง 2) ที่ป่าช้า 3) ทางบก 4) ทางน้ำ 5) สวนสาธารณะ 6) ที่เลี้ยงสัตว์ และ 7) ที่สาธารณประโยชน์ประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

2.2.2 การตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) โดยหลักการแล้ว ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันนี้ มีไว้เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ที่ดินประเภทนี้จึงมีกฎหมายคุ้มครองไว้เป็นพิเศษในการใช้และการจัดการจะต้องมุ่งรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ร่วมกันของประชาชนตามวัตถุประสงค์ที่จัดให้มีที่ดินดังกล่าวเป็นสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ถึงกับเป็นการผูกมัดไม่ให้มีการจัดการที่จะทำให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม เสียเลยทีเดียว ดังนั้น การให้เอกชนเข้าไปใช้ประโยชน์ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก และไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ประชาชนจะใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงสามารถกระทำได้ สำหรับการใช้ประโยชน์อย่างอื่นที่มีลักษณะเป็นการถาวร ก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องดำเนินการถอนสภาพเสียก่อนตามนัยมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน อย่างไรก็ตาม ที่ดินประเภทนี้จะไม่สามารถนำไปจัดหาผลประโยชน์ได้ เพราะประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 10 ได้วางหลักทั่วไปว่า มิให้จัดหาผลประโยชน์จากสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ดังนั้น หากกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยแจ้งชัดแล้ว ก็ไม่สามารถกระทำได้(กรมการปกครอง, 2553)

แต่เมื่อมีผู้บุกรุกเป็นจำนวนมาก ต้องพิจารณาเป็นแปลง ๆ ไปว่า สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ผู้ฝ่าฝืนออกไปจากที่สาธารณประโยชน์ได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขได้ก็ดำเนินการ แต่ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้เมื่อเป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยการจัดระเบียบให้อยู่อาศัยโดยถูกต้องตามกฎหมาย และที่ดินนั้นก็ยังคงสถานะเป็นที่สาธารณประโยชน์อยู่ และเสียค่าตอบแทนเป็นค่าเช่าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาท้องถิ่น ส่วนผู้ที่ไม่ยอมรื้อว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ ก็เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ ต่อไป โดยในการดำเนินการจัดที่ดินดังกล่าวมีหลักเกณฑ์และขั้นตอน ดังนี้

- 1) ที่สาธารณประโยชน์ที่จะนำมาจัดต้องมีผู้บุกรุกเต็มแปลง หรือบางส่วนมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แต่ถ้าไม่มีก็สามารถรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงไปในคราวเดียวกัน และไม่เป็น พื้นที่ทับซ้อน เช่น เขตป่าไม้ เขตอุทยาน เป็นต้น
- 2) ราษฎรเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอำเภอ เห็นด้วยในการดำเนินการ
- 3) การบุกรุกต้องมีการทำประโยชน์ชัดเจนถาวรเป็นเวลานานแล้ว โดยจัดครอบครัวละ ไม่เกิน 15 ไร่ และเสียค่าตอบแทนในราคาถูกให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม

ข้อบัญญัติท้องถิ่น และให้ แบ่งค่าตอบแทนจำนวนร้อยละ 40 ของค่าตอบแทนที่ได้รับ ให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา 9/1 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

- 4) ผู้ได้รับอนุญาตต้องเป็นผู้ยากจนไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีแต่ไม่เพียงพอ โดยผ่านการ ทำประชาคมแล้ว
- 5) เมื่อคัดเลือกแปลงที่สาธารณประโยชน์ และคัดเลือกบุคคลที่ได้รับการจัด เห็นควร ดำเนินการแล้ว ให้อำเภอเสนอโครงการจัดที่ดินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ แล้วส่งโครงการให้กรมที่ดินตรวจสอบ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะออกใบอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ในที่ดินของรัฐแก่ผู้ได้รับการคัดเลือกต่อไป(ชัชวาล สมจิตต์, 2549)

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยในพื้นที่สาธารณประโยชน์

สมศักดิ์ ธรรมเวชวิถิ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบเคหะชุมชน ของผู้มีรายได้น้อยในเมือง กรณีศึกษา "สลัมคลองเตย" งานวิจัยของสมศักดิ์ได้เน้นการแก้ไขปัญหา การตั้งถิ่นฐานของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีหลากหลายปัญหาทั้งปัญหาการรुक้าที่ดินสาธารณะ การตั้งถิ่นฐานที่ไม่ได้มาตรฐาน และปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากร นอกจากการแก้ปัญหาด้านอื่นๆ เช่น การจัดสรรพื้นที่ให้ประชาชนสร้างที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมใกล้เคียงกับแหล่งเดิมแล้ว สมศักดิ์ยังอ้างถึงวิธีการแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นได้จากการทำแบบสำรวจความพึงพอใจของประชากรในกลุ่มที่ใช้เป็นกรณีศึกษา สมศักดิ์ชี้ให้เห็นว่าการวางผังเมือง การใช้หลักการทางสถาปัตยกรรมในการสร้าง และเลือกวัสดุที่ดีภายใต้ความร่วมมือระหว่างประชาชน เจ้าของที่ดินและรัฐบาลเป็นแนวทางในการ แก้ปัญหาที่เหมาะสม โดยคำนึงที่การใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งยังต้องจัดระบบ สาธารณูปโภคให้พร้อมและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหากลายเป็นสลัมขึ้นอีก แนวทางการจัดการพื้นที่แห่งนี้ จะสามารถที่จะนำไปใช้กับชุมชนอื่นๆ ต่อไป(สมศักดิ์ ธรรมเวชวิถิ, 2530)

ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของผู้มีรายได้น้อย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยในเรื่องของกลุ่มคนที่อยู่อาศัยเป็นผู้มีรายได้น้อยเช่นเดียวกัน สามารถนำข้อมูลเรื่องปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยของผู้วิจัยได้

ปฏิเวธ เฉลิมพงษ์ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการจัดการชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย แผ่นดินถล่มของกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาพื้นที่ที่มีโอกาสเสี่ยงภัยต่อการเกิด แผ่นดินถล่ม และชุมชนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการเกิดแผ่นดินถล่ม ตลอดจนแนวทางการจัดการชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดแผ่นดินถล่มในพื้นที่ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยศึกษาจากสถิติ การเกิดและปัจจัยที่ก่อให้เกิดแผ่นดินถล่ม การศึกษาแบ่งพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม

ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง ระดับต่ำ และระดับไม่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่ม พบว่า แนวทางการจัดการชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยจากแผ่นดินถล่มระดับสูงและ ปานกลาง ควรใช้วิธีปลูกพืชคลุมดินร่วมกับโครงสร้างทางวิศวกรรมในบริเวณที่เป็นพื้นที่สูงชัน และควรมีการจัดทำระบบข้อมูลการวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยแผ่นดินถล่มเพื่อใช้ในการเฝ้าระวัง และเตือนภัยแก่ชุมชนต่อไป ส่วนแนวทางการจัดการชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบ จากแผ่นดินถล่ม ควรมีการเฝ้าติดตามข่าวสารเกี่ยวกับภัยธรรมชาติต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ(ปฏิเวธ เฉลิมพงษ์, 2545)

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ให้ความสำคัญต่อการจัดการพื้นที่ชุมชนและสาธารณะตามหลักการทางภูมิศาสตร์ แม้ว่าจะไม่ได้ให้รายละเอียดของการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม แต่ก็แสดงให้เห็นถึงปัจจัยในการจัดการพื้นที่ทั้งในระดับชุมชนและสาธารณะที่มีความไม่มั่นคงด้วยเหตุผลด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การจัดการพื้นที่สาธารณะและชุมชนที่ไม่มั่นคงในด้านอื่นๆต่อไป

ณัฐชัย ไชยรัตน์ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่เสี่ยงภัยธรณีพิบัติภัยสึนามิ บริเวณหาดกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต** การศึกษาของณัฐชัยนี้เน้นเรื่องการวางผังเมืองเพื่อการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม โดยศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติในจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นพื้นที่เดิมที่เกิดภัยพิบัติสึนามิในช่วงหลังการฟื้นฟูแล้ว ประชากรในพื้นที่คือชาวมุสลิมเดิมและประชากรที่กลับมาประกอบอาชีพในพื้นที่ต่อไป พบว่าปัจจัยที่ประชากรยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่อไปเพราะปัจจัยทางกายภาพ คือบริเวณหาดกมลาเป็นพื้นที่สวยงาม ประชาชนมีความผูกพันกับพื้นที่และเป็นพื้นที่ที่อำนวยความสะดวกด้านเศรษฐกิจ จึงเสนอแนะให้แบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วนเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อมและจัดระเบียบตามการใช้ประโยชน์พื้นที่ของที่ดิน(ณัฐชัย ไชยรัตน์, 2550)

วิทยานิพนธ์นี้แสดงให้เห็นถึงการวางผังชุมชนเพื่อการตั้งถิ่นฐานอย่างเป็นระบบ และสะท้อนถึงปัจจัยอันก่อให้เกิดการตั้งชุมชน ซึ่งสามารถนำแนวทางการศึกษาดังกล่าวมาพิจารณาการตั้งถิ่นฐานของแหล่งข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้ซึ่งน่าจะมีการตั้งถิ่นฐานโดยมีปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมมาเกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

2.2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน

จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร** จันทิมาได้ศึกษารูปแบบที่ตั้งของชุมชนแออัด การกระจายตัวในพื้นที่ต่างๆของกรุงเทพฯ ความสัมพันธ์ที่มีต่อชุมชนแออัดอื่น และได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งชุมชนแออัด รวมถึงการคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากรุงเทพฯนั้นมีชุมชนแออัดถึง 417 แห่ง มีอายุการก่อตั้งไม่ต่ำกว่า 10 ปี โดยส่วน

ใหญ่ตั้งอยู่บนที่ดินที่เป็นของเอกชนทำให้มีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ และปัญหาอื่นๆตามมา การแก้ไขปัญหาก็ต้องทำอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับชุมชน กรุงเทพมหานครก็ต้องมีระบบการแก้ไขปัญหาและจัดทำนโยบายการแก้ปัญหาเรื่องชุมชนแออัดให้เป็นนโยบายระดับชาติ(จันทิมา ฉัตร์ไชยสิทธิกุล, 2529)

วิทยานิพนธ์นี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นวิธีการศึกษารูปแบบการตั้งที่อยู่อาศัยจนสร้างชุมชน จากจำนวนสมาชิกครอบครัวผู้มีรายได้น้อยจำนวนไม่มากนักจนก่อตั้งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และแสดงให้เห็นถึงปัจจัยของการเลือกแหล่งตั้งถิ่นฐานของผู้มีรายได้น้อยซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วย

อัจฉรา เนียมสอน ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการตั้งถิ่นฐานบริเวณ อำเภอสองช้างถนนสายจันทบุรี-สระแก้ว** วิทยานิพนธ์นี้ได้อธิบายบทบาทและความสำคัญของการสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 (จันทบุรี-สระแก้ว) ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การตั้งถิ่นฐาน และระบบชุมชนที่เกิดขึ้นบริเวณอำเภอสองช้างถนนสายนี้ โดยเฉพาะแนวโน้มการตั้งถิ่นฐานที่มีการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล เป็นศูนย์กลางการบริหารชุมชนเล็กกว่าที่กระจายอยู่รอบๆบริเวณที่ห่างถนนออกไป สุขาภิบาลนี้มีโครงสร้างต่างๆเติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามก็เกิดการสร้างถนนก็ก่อให้เกิดปัญหา คือ ทำให้มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นจากการบุกรุกทำลายป่า มีการใช้ที่ดินที่ยังไม่ได้รับอัตรประโยชน์สูงสุดเมื่อคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบโดยเฉพาะสภาพทางนิเวศวิทยา(อัจฉรา เนียมสอน, 2529)

วิทยานิพนธ์นี้แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ปัญหาของการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่ถูกพัฒนาโดยมีความมุ่งหมายในการตั้งถิ่นฐานเพื่อได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างทางสังคม ผลกระทบดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของประชากรในกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ได้เป็นอย่างดี

จันทนา เอี่ยมโสภะ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพภูมิศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐานและความเป็นเมือง : กรณีศึกษาพื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร** จันทนานำทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับเมืองตามหลักภูมิศาสตร์เมืองมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เมืองในปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการรักษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่กับการตั้งถิ่นฐานชุมชนเมือง การขยายตัวของความเป็นเมืองและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเมือง โดยมีกรณีศึกษาคือกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ชานเมืองฝั่งตะวันออก

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับเมืองและการตั้งถิ่นฐานของเมืองตามหลักภูมิศาสตร์เมืองในอดีต สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสถานการณ์ปัจจุบัน จันทินมาเสนอว่าผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครได้กำหนดเป็นพื้นที่กรณีศึกษานี้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม แต่นโยบายและแผนการพัฒนาในระดับต่าง ๆ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและประชากร รวมทั้งการพัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งไม่สอดคล้องกัน จึงควรจะได้รับแก้ไขและวางแผนต่อไป (จันทนา เอี่ยมโสภา, 2544)

วิทยานิพนธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการจัดการลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์ให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับภูมิศาสตร์ ซึ่งหลักทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่กรณีศึกษาของผู้วิจัยได้

ปริญญา อุดมรัตน์ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **การขยายตัวของเมืองในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม** วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา การขยายตัวของเมืองในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆที่ก่อให้เกิดการตั้งชุมชนในช่วงเวลาสองช่วงคือ ก่อนการจัดตั้งเป็นเขตเทศบาลระหว่างปี พ.ศ. 2408-2478 และช่วงการจัดตั้งเป็นเขตเทศบาลระหว่างปี พ.ศ. 2479-2542 โดยศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการขยายตัวของตัวเมืองที่สำคัญของทั้งสองช่วงเวลา คือนโยบายการสร้างหน่วยงานราชการ ได้แก่ ที่ตั้งของหน่วยงานราชการและสถานที่สำคัญต่าง ๆ และสถาบันการศึกษา พบว่า ชุมชนเมืองมหาสารคามยังคงพัฒนาความเจริญอย่างต่อเนื่องจากทางหน่วยงานราชการ และเมืองได้ขยายตัวเป็นระยะๆ ตามเส้นทางคมนาคมสายสำคัญต่าง ๆ มีผลทำให้การใช้ประโยชน์จากที่ดินเปลี่ยนจากการใช้เพื่อการเกษตรกรรมมาเป็นเพื่อธุรกิจการค้าและการบริการ(ปริญญา อุดมรัตน์, 2544)

วิทยานิพนธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงปัจจัยการตั้งถิ่นฐานตามหลักการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ รูปแบบที่อยู่อาศัยและปัจจัยการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่กรณีศึกษาของงานวิจัยได้อีกทางหนึ่ง

เจษฎา เปี่ยมคุ้ม ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง **ทางเลือกในการพัฒนาชุมชนหลังวัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร** เจษฎาอธิบายถึงพัฒนาการ และสาเหตุของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหลังวัดปทุมวนารามซึ่งถูกไล่รื้อ ศึกษาการใช้ที่ดิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กรรมสิทธิ์ที่ดิน และความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ศึกษากับพื้นที่ข้างเคียง วิเคราะห์ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมชุมชน สภาพความเป็นอยู่ สังคมและวิถีชีวิต การมีส่วนร่วมของชุมชน ความต้องการของผู้อยู่อาศัยและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเสนอทางเลือกในการพัฒนาชุมชนหลังวัดปทุมวนารามซึ่งปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเสื่อมโทรมมีผลกระทบ ต่อคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหารื้อย้ายชุมชน แบ่งเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาระยะสั้น คือ การปรับปรุงชุมชนในที่ดินเดิม และแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะยาว คือ การแบ่งปันที่ดิน และใช้วิธีการรื้อล้างและสร้างใหม่ในพื้นที่เดิม ตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง หรือ การจัดการพื้นที่แบบบูรณาการ การแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายถึงสภาพลักษณะของเจ้าของที่ดิน ได้แก่ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และวัดปทุมวนาราม รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเป็นอันดับแรก ดังนั้นแนวทางการประสานประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมและสันติวิธีโดยการนำทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าของที่ดิน ผู้อยู่อาศัยในชุมชน สำนักงานเขตปทุมวัน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การเคหะแห่งชาติ และนักพัฒนาชุมชนมาร่วมแก้ไขปัญหาก็ไปพร้อมกัน รวมทั้งแบ่งหน้าที่แต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนจะสามารถช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหามากยิ่งขึ้น(เจษฎา เปี่ยมคุ้ม, 2553)

วิทยานิพนธ์นี้แสดงให้เห็นถึงการพยายามแก้ไขปัญหาคารุกล้ำพื้นที่ของกลุ่มคนอย่างละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เพราะพื้นที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์และไม่ควรปล่อยให้มัลักษณะเสื่อมโทรม แม้ว่าวิทยานิพนธ์ดังกล่าวจะมีลักษณะของงานพัฒนาคุณภาพมนุษย์เป็นสำคัญ แต่ก็เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบของการจัดการบ้านเรือนในพื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยมิได้มีการมสิทธิ์

บุญเรือน จันทรเสนา ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การขยายตัวเมืองในเขตสุขาภิบาลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์นี้แสดงถึงรูปแบบและปัจจัยของการขยายตัวของชุมชน โดยศึกษาด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้อยู่อาศัยเกิน 30 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้พื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมและร้านค้าจำนวน 226 คน พบว่ารูปแบบการขยายตัวแบ่งเป็น 2 ระยะคือระยะแรกขยายตัวตามการคมนาคมทางน้ำและยุคหลังมีการขยายตัวตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 โดยมีผลทำให้โรงงานอุตสาหกรรมย้ายออกไปจากเขตเทศบาล รูปแบบการขยายตัวของเมืองสอดคล้องกับการตั้งถิ่นฐานของเมืองที่มีการวางแผนตามแนวทางของเส้นทางคมนาคม ปัจจัยในการย้ายถิ่นฐานและขยายถิ่นก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน จำนวนประชาชนที่มากขึ้น และเศรษฐกิจ(บุญเรือน จันทรเสนา, 2542)

นอกจากวิทยานิพนธ์นี้จะแสดงให้เห็นเนื้อหาที่วิเคราะห์เรื่องการตั้งถิ่นฐานในชุมชนหนึ่งของจังหวัดขอนแก่นแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงวิธีการเลือกกลุ่มข้อมูลของประชากรที่ใช้ในการศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของชาวชุมชนนั้นซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลภาคสนามของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วย

สมปอง สมญาติ (2537) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **การตั้งถิ่นฐานของประชากรที่เหมาะสมกับทรัพยากรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ : กรณีศึกษาอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี** สมปองได้ศึกษาการขยายตัวของชุมชน การวางผังและการตั้งถิ่นฐานที่เหมาะสมกับทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งได้เลือกกรณีศึกษาเป็นอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจและยังมีประชากรจำนวนไม่มาก มีการขยายตัวของชุมชนอย่างมีระเบียบจึงสมควรแก่การจัดการวางแผนการขยายตัว และวางผังชุมชนให้มีความเรียบร้อย โดยการศึกษาได้แนะนำข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้ามาช่วยจัดการพื้นที่แยกเป็น พื้นที่ด้านการเกษตร พื้นที่ด้านการพาณิชย์และพื้นที่ย่านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สมปอง สมญาติ, 2537)

วิทยานิพนธ์ดังกล่าวแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงหลักการทางสถาปัตยกรรม แต่แสดงให้เห็นถึงการตั้งชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจอย่างมีหลักการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาของการตั้งถิ่นที่อยู่โดยไม่ได้รับการวางแผน หรืออยู่นอกเหนือจากแผนของรัฐเช่นการรื้อล้างพื้นที่สาธารณะของงานวิจัยฉบับนี้ได้อีกทางหนึ่ง

อรรถรัตน์ ฆะสันต์ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและบ้านเรือนของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะในประเทศไทย** อรรถรัตน์ได้อธิบายการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะในประเทศไทย 3 แห่งในจังหวัดน่าน พะเยาและพื้นที่ราบพบว่าชาวลัวะมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมและมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน เช่น สถาปัตยกรรมที่มีแนวโน้มใกล้เคียงกับสถาปัตยกรรมของสังคมภายนอก เนื่องจากการติดต่อกัน ความเชื่อต่างๆมีการผสมผสานกับศาสนาพุทธมากขึ้น ผังหมู่บ้านยังคงความเชื่อเดิมแต่ก็เปลี่ยนแปลงตามจำนวนประชากรที่มากขึ้นแสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานยังนำไปใช้ได้ทุกที่ แต่ภูมิปัญญาและความเชื่อด้านสถาปัตยกรรมนั้นบางอย่างก็เลือนหายไปตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน(อรรถรัตน์ ฆะสันต์, 2555)

วิทยานิพนธ์นี้แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชนชาติพันธุ์ไทในการตั้งถิ่นฐานซึ่งมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางสภาพสังคมและเศรษฐกิจของโลกยุคใหม่ ซึ่งปัจจัยด้านภูมิศาสตร์มีผลกระทบต่อ การตั้งถิ่นฐานโดยตรง และส่งผลให้ภูมิปัญญาและความเชื่อบางประการสูญหายไปเพราะการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยและสภาพภูมิศาสตร์นั่นเอง วิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของประชาชนที่มีการตั้งถิ่นฐานในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

สมจิต สัจสัญญาวุฒิ ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง **ปัญหาในการอพยพชาวเขาลงสู่พื้นที่ราบ : กรณีศึกษาเผ่าม้ง อำเภอปาง จังหวัดพะเยา** วิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นงานการศึกษาด้านรัฐศาสตร์เพื่อศึกษาความสำเร็จของนโยบายการอพยพชาวเขาลงสู่พื้นที่ราบ เนื่องจากนโยบายดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ วิทยานิพนธ์ของสมจิตใช้การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาปัญหาหรืออุปสรรคในการดำรงชีวิตของประชากรชาวเขาในการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ใหม่ โดยพบว่าชาวเขามีปัญหาในการตั้งถิ่นฐานทั้งเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านเศรษฐกิจก็ไม่สามารถดำรงชีวิตด้วยการหาเลี้ยงชีพในรูปแบบเดิม ทำให้ผู้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวต้องพิจารณาเรื่องการประกอบอาชีพเป็นหลัก(สมจิต สัจสัญญาวุฒิ, 2537)

วิทยานิพนธ์นี้แสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาของการย้ายถิ่นฐานของชนชาติพันธุ์ในประเทศไทยตามนโยบายที่รัฐเป็นผู้กำหนด ทำให้ประชากรสูญเสียวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิมและก่อปัญหาในด้านเศรษฐกิจและประชาชนผู้อพยพย้ายถิ่น ประเด็นดังกล่าวก็มีความน่าสนใจในการนำมาวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่างในวิทยานิพนธ์นี้ด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องการก่อรูปชุมชนและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ : กรณีศึกษาการตั้งถิ่นฐานในเขตชนบท บนพื้นที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือเป็นการใช้ข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะ ศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก แล้วนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์และ สังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบของงานวิจัย

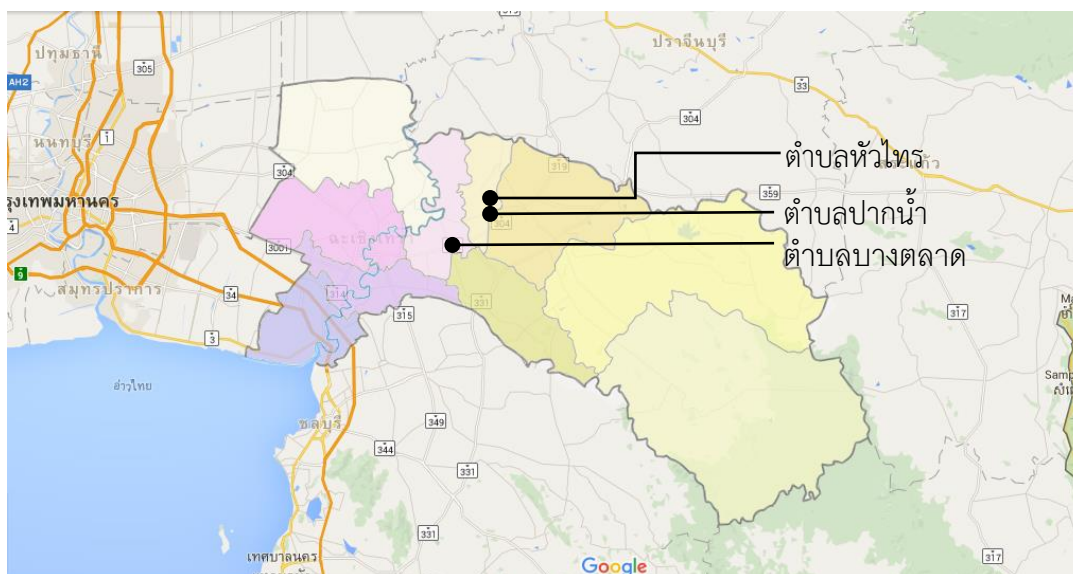
3.1 การหาพื้นที่การศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อทำความเข้าใจพื้นที่สาธารณประโยชน์ของแผ่นดิน ซึ่งได้แก่นิยามความหมาย นโยบาย กฎหมาย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

3.1.1 กำหนดพื้นที่ศึกษา

เนื่องจากประเด็นศึกษา มุ่งหมายศึกษาการก่อรูปชุมชนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในเขตชนบท จึงต้องเริ่มจากการหาพื้นที่การศึกษามีศักยภาพ โดยต้องมีการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สาธารณประโยชน์แห่งนั้นหลายหลังคาเรือน จึงทำการสำรวจหาพื้นที่การศึกษาดังนี้

- ศึกษาผังเมืองรวม การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล และความหนาแน่นของประชากรในเขตนั้น เพื่อหาบริเวณที่ถูกจัดให้เป็นเขตชนบท
- ขอจดหมายแนะนำตนเองจากทางมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความร่วมมือกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ที่คาดว่าจะมีพื้นที่สาธารณประโยชน์ในเขตชนบทเช่น ที่ว่าการอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเช่นที่ดินแปลงใดเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ มีผู้อยู่อาศัยบนที่ดินผืนนั้นหรือไม่ หากมี มีผู้อยู่อาศัยกี่หลังคาเรือน

ภาพที่ 1 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนพื้นถิ่นที่อยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ 3 แห่งคือตำบลหัวไทร ตำบลปากน้ำ และตำบลบางตลาด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

- ลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ตามที่ได้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ พบว่า หมู่ 5 ตำบลหัวไทร มีเรือนพักอาศัยบนพื้นที่สาธารณะ 12 หลัง ส่วนหมู่ 5 ตำบลปากน้ำมีเรือนพักอาศัยบนพื้นที่สาธารณะ 35 หลัง และหมู่ 7 ตำบลบางตลาด มีเรือนพักอาศัยบนพื้นที่สาธารณะ 4 หลัง
- คัดเลือกพื้นที่การศึกษาโดยเลือกพื้นที่สาธารณประโยชน์ ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่การศึกษา เพราะมีจำนวนเรือนพักอาศัยมากที่สุด เพื่อจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการก่อรูปชุมชนตามจุดประสงค์ของการวิจัย

3.1.2 สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

- ออกแบบตารางบันทึกข้อมูล ภาพถ่ายทางอากาศสำหรับการลงพื้นที่ภาคสนาม
- ขอบเขตหมายแนะนำตนเองจากทางมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความร่วมมือจากคนในพื้นที่การศึกษา

3.1.3 การสำรวจภาคสนาม

- ลงภาคสนามครั้งที่ 1 วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2559 ติดต่อผู้นำชุมชนของพื้นที่กรณีศึกษา ทำการแนะนำตัว สัมภาษณ์ข้อมูลเฉพาะของพื้นที่ เช่นขอบเขตที่ดิน จำนวนประชากร อาชีพ ของผู้ที่อาศัยในพื้นที่กรณีศึกษา ลำดับการก่อสร้างเรือนในพื้นที่กรณีศึกษา
- ลงภาคสนามครั้งที่ 2 วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชนแนะนำ และชี้แจงจุดประสงค์การลงพื้นที่ภาคสนามให้ผู้อาศัยในพื้นที่กรณีศึกษาทราบ เนื่องจากเป็น พื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยไม่มีสิทธิ์ถือครองที่ดิน จึงกลัวการถูกไล่ที่จากทางภาครัฐ ในครั้งนี้ยังไม่มี การบันทึกข้อมูลภาพถ่ายใด
- ลงภาคสนามครั้งที่ 3 วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าของ เรือนในพื้นที่กรณีศึกษา
- ลงภาคสนามครั้งที่ 4 วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าของเรือนใน พื้นที่กรณีศึกษา ขออนุญาต และชี้แจงวิธีการเก็บข้อมูลให้เจ้าของเรือนแต่ละหลังรับทราบ เช่นขออนุญาตทำการถ่ายภาพเรือน และทำการรังวัดในการลงภาคสนามครั้งต่อไป
- ลงภาคสนามครั้งที่ 5 วันที่ 6-8 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ทำการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนเช่น ชื่อ เจ้าเรือน อายุเรือน จำนวนผู้อาศัย อาชีพ และทำการรังวัด บันทึกภาพถ่ายของเรือน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- จัดทำแผนผังชุมชน
- จัดทำแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนที่เป็นกรณีศึกษา
- วิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน
- วิเคราะห์รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือน
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม และสถาปัตยกรรม

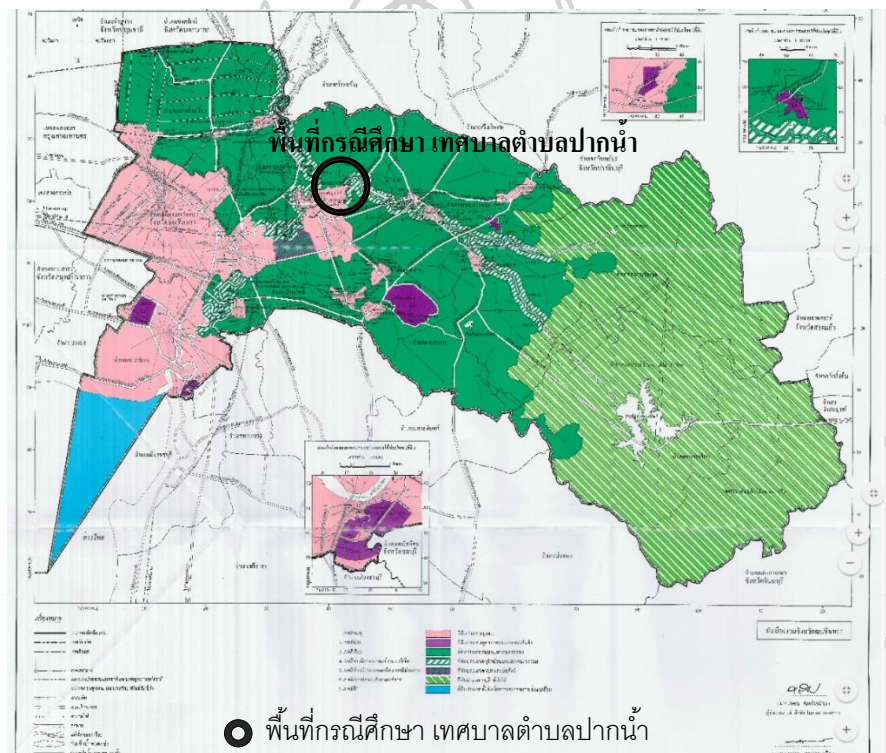
3.3 สรุปผล

บทที่ 4

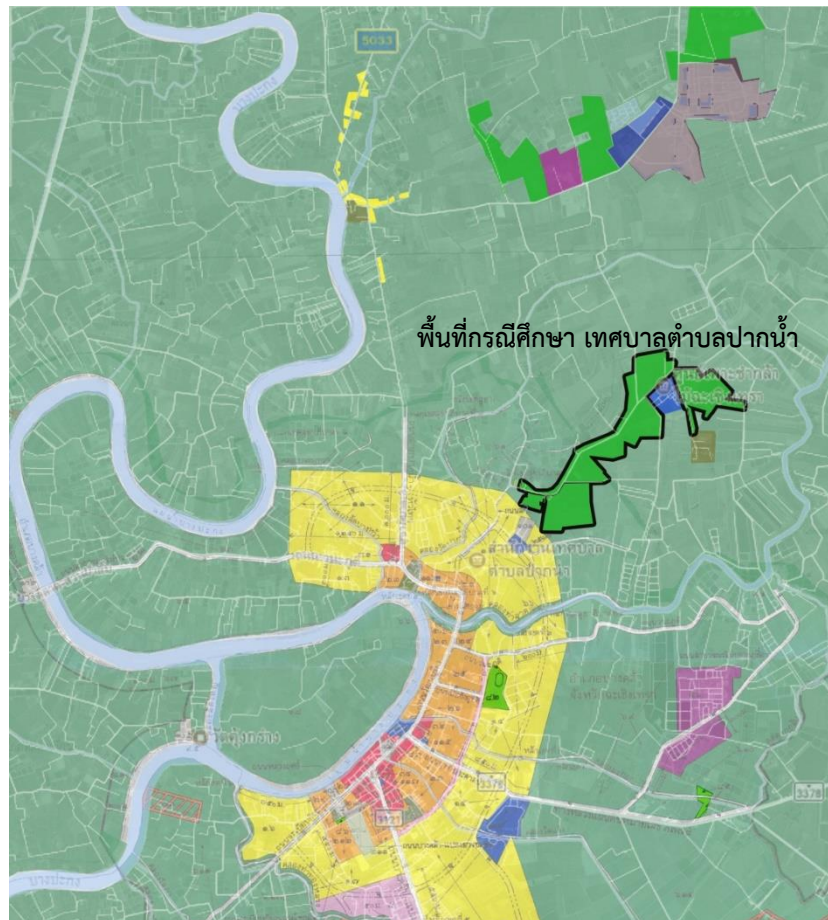
ข้อมูลการศึกษาและการสำรวจภาคสนาม

4.1 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่กรณีศึกษาตั้งอยู่ในเขตการปกครองเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่ามีประชากรจำนวน 5,527 คน(กรมการปกครอง, 2553) สํารวจโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ. 2554 และตามผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้จำแนกประเภทของ จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2555 จึงจัดเป็นเขตพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม

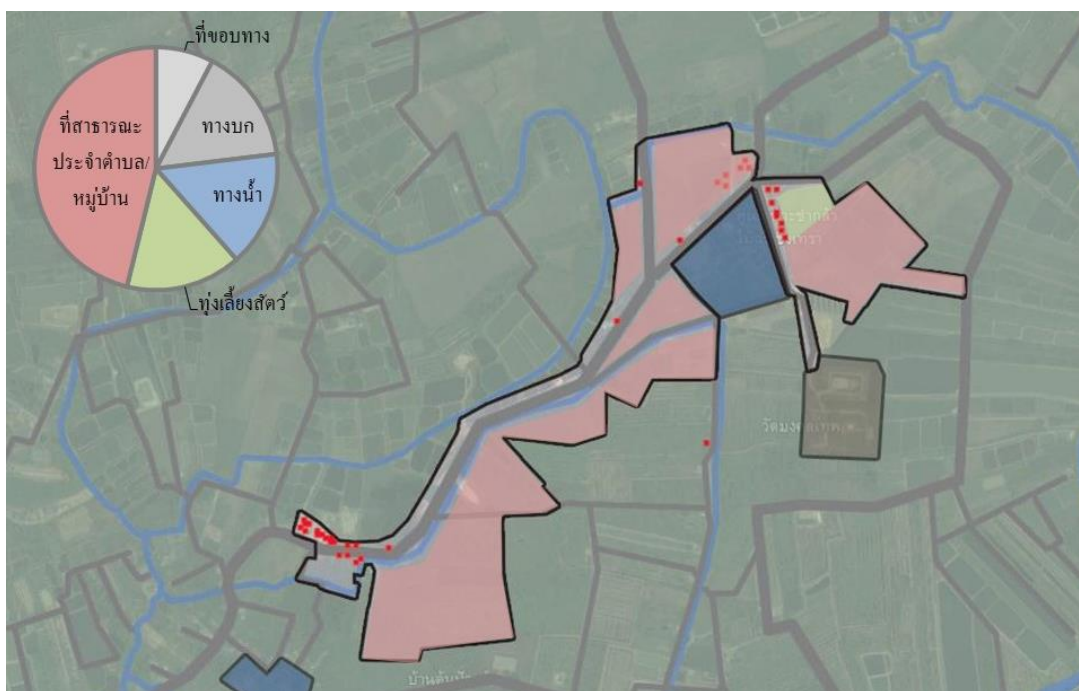
ภาพที่ 2 ผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ทำยกฎกระทรวง, จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2555 ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา,กฎกระทรวง,ให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2555

ภาพที่ 3 ผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ เขตเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา. กฎกระทรวง. ฉบับที่ 435. พ.ศ. 2542

จากภาพที่ 3 ที่แสดงผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2542 สอดคล้องกับผังขอบเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในพื้นที่กรณีศึกษา เห็นได้ว่าพื้นที่กรณีศึกษาเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ผืนใหญ่ ล้อมรอบด้วยพื้นที่เขตชนบทและเกษตรกรรม ในขณะเดียวกัน ตำแหน่งที่ตั้งไม่ไกลจากพื้นที่เขตตัวเมือง ใกล้กับแหล่งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ โดยรวมพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นตำแหน่งที่ตั้งที่มีศักยภาพที่ดีในการตั้งถิ่นฐาน

จากการศึกษาผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ร่วมกับการสอบถามจากผู้นำชุมชน ในพื้นที่กรณีศึกษาเขตการปกครองเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า พบว่ามีประเภทของพื้นที่สาธารณประโยชน์อยู่ในพื้นที่กรณีศึกษา ดังนี้ 1) ทุ่งเลี้ยงสัตว์ 2) ชายตลิ่ง 3) ทางบก, เขตขอบทาง 4) ทางน้ำ, ห้วย, หนอง, ฝาย 5) ที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

ภาพที่ 4 ผังแสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนบนพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เขตเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ทั้งนี้ ในเขตพื้นที่กรณีศึกษาพบว่าประเภทพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่มีการเข้าไปอยู่อาศัยมากที่สุดเป็นพื้นที่ประเภท ขอบเขตทาง เนื่องจากพื้นที่ประเภทอื่นมีการใช้งานร่วมกันของประชาชนในพื้นที่อยู่มาก ดังนั้นพื้นที่ขอบเขตทางจึงเป็นพื้นที่ ที่ผ่านการประชาคมยินยอมให้บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เข้ามาปลูกสร้างที่พักอาศัยได้ โดยในพื้นที่กรณีศึกษา ที่เป็นพื้นที่สาธารณะประเภทเขตทางนี้มีส่วนที่เป็นที่ดินสาธารณะประจำตำบลเชื่อมต่อไปอีกเป็นบริเวณกว้าง

4.1.1 การอยู่อาศัยในพื้นที่สาธารณะประโยชน์

การตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (2) โดยหลักการแล้ว ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันนี้ มีไว้เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ที่ดินประเภทนี้จึงมีกฎหมายคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ ในการใช้และการจัดการจะต้องมุ่งรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ร่วมกันของประชาชนตามวัตถุประสงค์ที่จัดให้มีที่ดินดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ถึงกับเป็นการผูกมัดไม่ให้มีการจัดการที่จะทำให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม เสียเลยทีเดียว ดังนั้น การให้เอกชนเข้าไปใช้ประโยชน์ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก และไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ประชาชนจะใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงสามารถกระทำได้ สำหรับการให้ประโยชน์อย่างอื่นที่มีลักษณะเป็นการถาวร ก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่

กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องดำเนินการถอนสภาพเสียก่อนตามนัยมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน อย่างไรก็ตาม ที่ดินประเภทนี้จะไม่สามารถนำไปจัดหาผลประโยชน์ได้ เพราะประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 10 ได้วางหลักทั่วไปว่า มิให้จัดหาผลประโยชน์จากสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ดังนั้น หากกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยแจ้งชัดแล้ว ก็ไม่สามารถกระทำได้(กรมการปกครอง, 2553)

แต่เมื่อมีผู้บุกรุกเป็นจำนวนมาก ต้องพิจารณาเป็นแปลง ๆ ไปว่า สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ผู้ฝ่าฝืนออกไปจากที่สาธารณประโยชน์ได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขได้ก็ดำเนินการ แต่ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้เมื่อเป็นที่สาธารณประโยชน์ โดยการจัดระเบียบให้อยู่อาศัยโดยถูกต้องตามกฎหมาย และที่ดินนั้นก็ยังคงสถานะเป็นที่สาธารณประโยชน์อยู่ และเสียค่าตอบแทนเป็นค่าเช่าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาท้องถิ่น ส่วนผู้ที่ไม่ยอมรับว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ ก็เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ ต่อไป โดยในการดำเนินการจัดที่ดินดังกล่าวมีหลักเกณฑ์และขั้นตอน ดังนี้

- 1) ที่สาธารณประโยชน์ที่จะนำมาจัดต้องมีผู้บุกรุกเต็มแปลง หรือบางส่วนมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แต่ถ้าไม่มีก็สามารถรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงไปในคราวเดียวกัน และไม่เป็น พื้นที่ทับซ้อน เช่น เขตป่าไม้ เขตอุทยาน เป็นต้น
- 2) ราษฎรเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ อำเภอ เห็นด้วยในการดำเนินการ
- 3) การบุกรุกต้องมีการทำประโยชน์ชัดเจนถาวรเป็นเวลานานแล้ว โดยจัดครอบครองละ ไม่นเกิน 15 ไร่ และเสียค่าตอบแทนในราคาถูกให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อบัญญัติท้องถิ่น และให้ แบ่งค่าตอบแทนจำนวนร้อยละ 40 ของค่าตอบแทนที่ได้รับให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา 9/1 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
- 4) ผู้ได้รับอนุญาตต้องเป็นผู้ยากจนไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีแต่ไม่เพียงพอ โดยผ่านการ ทำประชาคมแล้ว
- 5) เมื่อคัดเลือกแปลงที่สาธารณประโยชน์ และคัดเลือกบุคคลที่ได้รับการจัด เห็นควร ดำเนินการแล้ว ให้อำเภอเสนอโครงการจัดที่ดินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ แล้วส่งโครงการให้กรมที่ดินตรวจสอบ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะออกใบอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐแก่ผู้ได้รับการคัดเลือกต่อไป(ชัชวาล สมจิตต์, 2549)

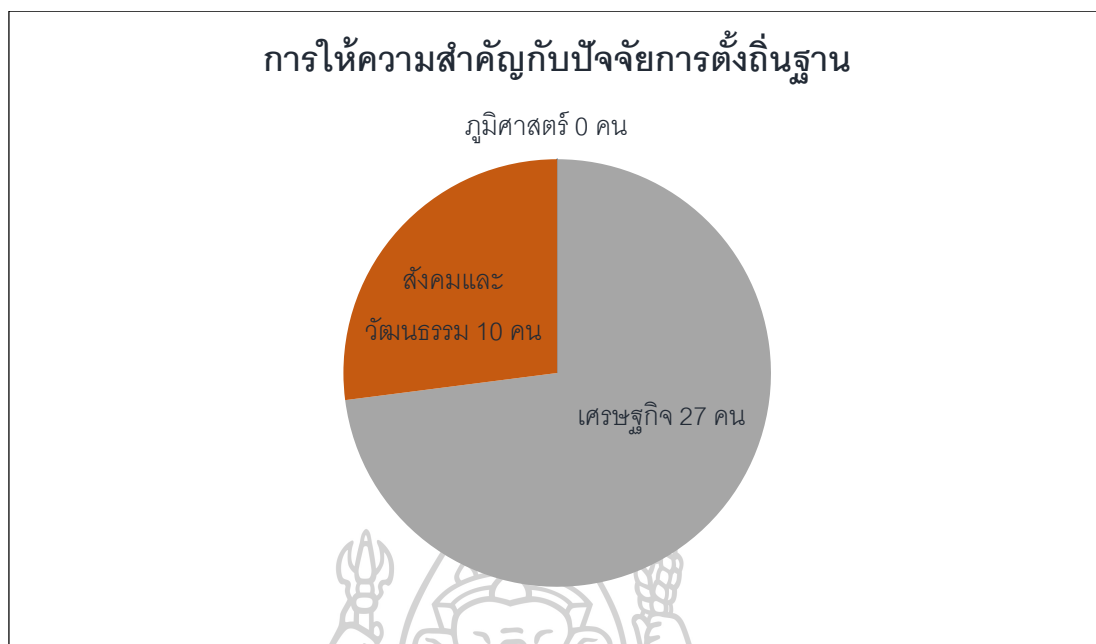
ในกรณีการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มผู้อาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์แห่งนี้จะย้ายถิ่นฐานมาจากพื้นที่อื่น และย้ายถิ่นมาภายหลังที่มีการตั้งหมู่บ้านแล้ว ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้จึงมีการขอเช่าอยู่อาศัย โดยแจ้งผู้นำชุมชน ในระดับผู้ใหญ่บ้าน และกำนันตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย เมื่อผู้นำชุมชนอนุญาตและประชาชนในหมู่บ้านนั้นไม่ขัดข้องก็ยินยอมให้สร้างเรือนพักอาศัยได้

ทั้งนี้ ในเขตพื้นที่กรณีศึกษาพบว่าประเภทพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่มีการเข้าไปอยู่อาศัยมากที่สุดเป็นพื้นที่ประเภทขอบเขตทาง เนื่องจากพื้นที่ประเภทอื่นมีการสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นพื้นที่ขอบเขตทางจึงเป็นพื้นที่ ที่ผ่านการประชาคมยินยอมให้บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เข้ามาปลูกสร้างที่พักอาศัยได้

4.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มเรือนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษา

Trevartha (1969) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐานระดับ กลุ่มบ้าน หมู่บ้าน ชุมชนเมือง นคร หรือมหานคร ส่วนใหญ่เกือบทุกแห่งการเลือกทำเลที่ตั้งมีปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ ปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์ ถือเป็นปัจจัยที่กำหนดความเหมาะสมของการเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับมนุษย์เบื้องต้น ซึ่งมนุษย์อาจพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันได้แก่ สภาพอากาศ แหล่งน้ำ ที่ดอน และที่กำบังภัย เป็นต้น ปัจจัยที่สองคือปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มักเกิดคู่กับการตั้งถิ่นฐานและมีอิทธิพลต่อการขยายตัวเป็นเมืองต่อไปในอนาคต ได้แก่ การอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ บริเวณที่เส้นทางคมนาคมตัดกัน หรือบริเวณที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ และปัจจัยสุดท้ายคือปัจจัยทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนความเชื่อของแต่ละกลุ่มชน เหล่านี้มีผลต่อทัศนคติในการเลือกทำเลที่ตั้งที่แตกต่างกันด้วย(วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ, 2551)

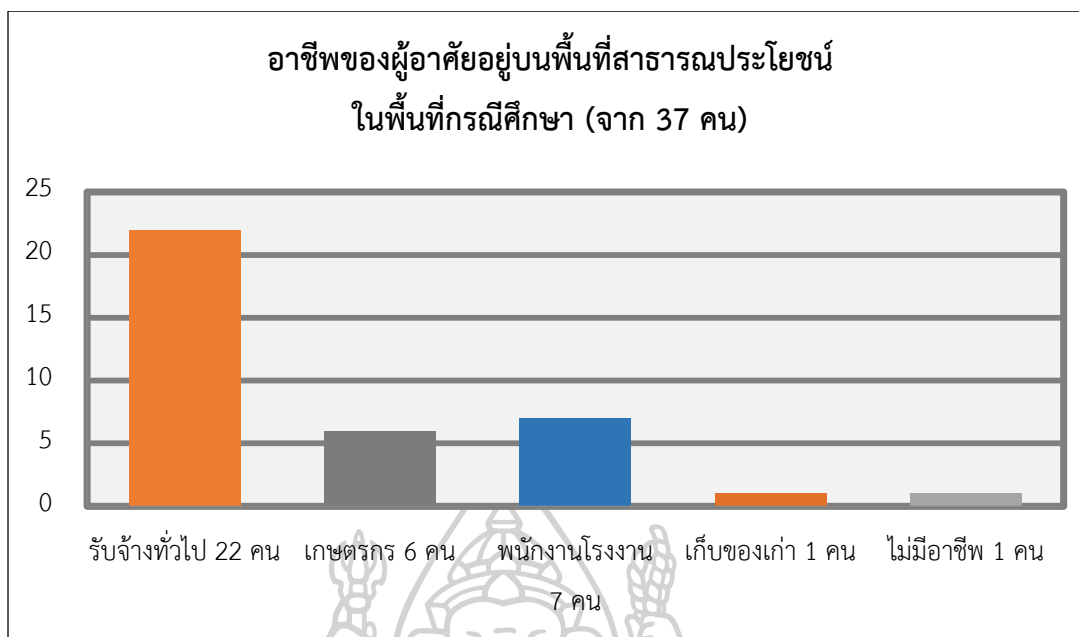
จากแนวคิดของ Trevartha จึงนำมาเป็นพื้นฐานในตั้งคำถามกับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรณีศึกษา ถึงการให้ความสำคัญในการเลือกที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน จำนวน 37 คน พบว่า 27 คนให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ จำนวน 10 คนให้ความสำคัญด้านสังคมวัฒนธรรม และไม่มีคนใดให้ความสำคัญด้านภูมิศาสตร์

ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงจำนวนและสัดส่วน การให้ความสำคัญกับปัจจัยการตั้งถิ่นฐาน โดยผู้อาศัยในพื้นที่กรณีศึกษา

จากการสอบถามผู้นำชุมชนและ กลุ่มบุคคลที่อยู่อาศัยในพื้นที่สาธารณสุขประโยชน์พบว่า เหตุที่จำเป็นต้องอาศัยอยู่บนที่ดินสาธารณสุขประโยชน์ เนื่องจากมีรายได้น้อยไม่สามารถซื้อ หรือเช่าที่อยู่อาศัยเพียงพอจึงหาพื้นที่ที่สามารถอยู่อาศัยได้ โดยยึดตำแหน่งที่ตั้งถิ่นฐานให้อยู่ใกล้แหล่งที่ดินสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้เป็นหลัก ส่วนปัจจัยรองคือทางด้านสังคม วัฒนธรรมนั้นมีเหตุเพราะ เนื่องจากมีสังคมร่วมกันในกลุ่มผู้อาศัยบนที่ดินสาธารณสุขประโยชน์ ดังแนวคิดของ Poplin (1972) ที่กล่าวว่าในชุมชนที่มีความรู้สึกผูกพันกัน อันเกิดจากความรู้สึกมั่นคง เพราะมีที่ยึดเหนี่ยว สมาชิกในชุมชนมีค่านิยม กฎเกณฑ์ทางสังคม และเป้าหมายร่วมกัน(วิลาวัลย์ ภมรสวรรณ, 2551)

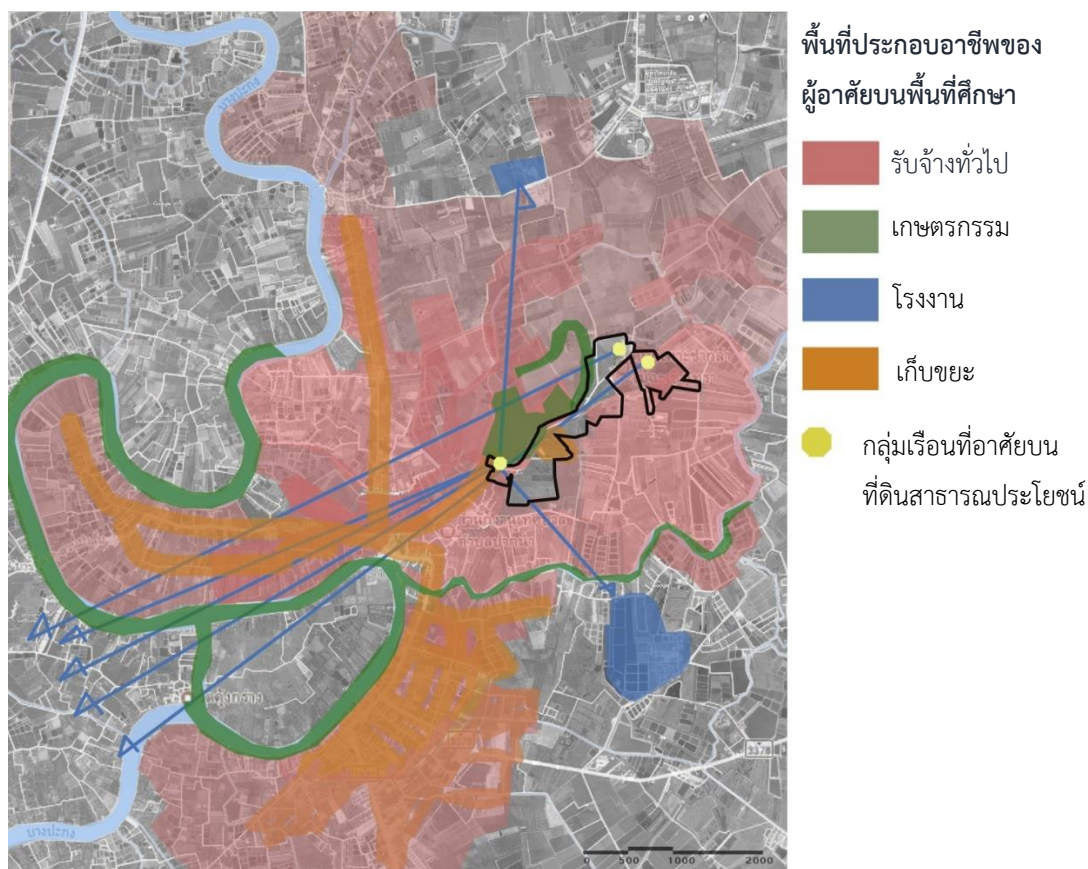
จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้านอาชีพของผู้บรรลุนิติภาวะ ที่อาศัยในพื้นที่กรณีศึกษาจำนวน 37 คน พบว่า 22 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 6 คน ทำการเกษตร จำนวน 7 คน ทำงานโรงงาน จำนวน 1 คน เก็บของเก่า และ 1 คน ไม่มีอาชีพ เมื่อนำสถานที่ประกอบอาชีพของบุคคลเหล่านั้นทั้ง 22 คนมากำหนดในผัง จึงเห็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่างการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย อยู่บริเวณเดียวกันกับแหล่งงาน หรือสามารถเดินทางไปทำงานได้สะดวก

ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงจำนวนและสัดส่วน ด้านอาชีพของผู้อาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ ในพื้นที่กรณีศึกษา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐาน ตามแนวคิดองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานของ Trewartha (1969) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม โดยแนวคิดของ Trewartha , Robinson (1972) และ Sjoberg and Gidden (1965) ได้ให้ปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นเหตุสำคัญเบื้องต้นในการตั้งถิ่นฐาน

จากแนวคิดองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานของ Trewartha (1969) มาเป็นพื้นฐานในการตั้งคำถามการสัมภาษณ์ในระดับมหภาค เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานบนที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษา เบื้องต้นพบว่าปัจจัยในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับแหล่งประกอบอาชีพมากที่สุด เป็นพื้นที่ที่ติดเส้นทางคมนาคมทางบก สามารถเดินทางไปทำงานได้สะดวก จึงนำตำแหน่งแหล่งงานของกลุ่มตัวอย่างมากำหนดลงบนแผนที่ พบว่าตำแหน่งแหล่งงานของกลุ่มตัวอย่างมีบริเวณอยู่ใกล้แหล่งที่อยู่อาศัย การสนับสนุนข้อมูลโดยรวมจากการสัมภาษณ์

ภาพที่ 7 แสดงพื้นที่ประกอบอาชีพของกลุ่มคนที่อาศัยบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ ในพื้นที่กรณีศึกษา

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 เนื่องจากการจะเข้ามาปลูกสร้างเรือนพักอาศัยได้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ได้ ต้องผ่านการประชาคมในหมู่บ้านแห่งนั้นก่อน ถ้าประชาชนในชุมชนลงมติเห็นชอบให้อยู่อาศัยได้จึงสามารถเข้ามาอาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านได้ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการจากทางภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชาติ จึงมีผลกับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในแห่งนี้ด้วย

กลุ่มบุคคลที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษาให้ความสำคัญ กับปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์เป็นด้านสุดท้าย ทั้งที่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตามแนวคิดของ Trewartha เหตุเพราะกลุ่มตัวอย่างเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณกรณีศึกษาภายหลังจากก่อตั้งหมู่บ้านไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย (2536) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายหลังการตั้งถิ่นฐานได้เกิดขึ้นและผ่านระยะการตั้งตัวไปแล้ว ปัจจัยอื่นจะเป็นตัวสนับสนุน เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง(วิลาวณิชย์ ภมรสุวรรณ, 2551)

4.2 ผลการสำรวจภาคสนาม

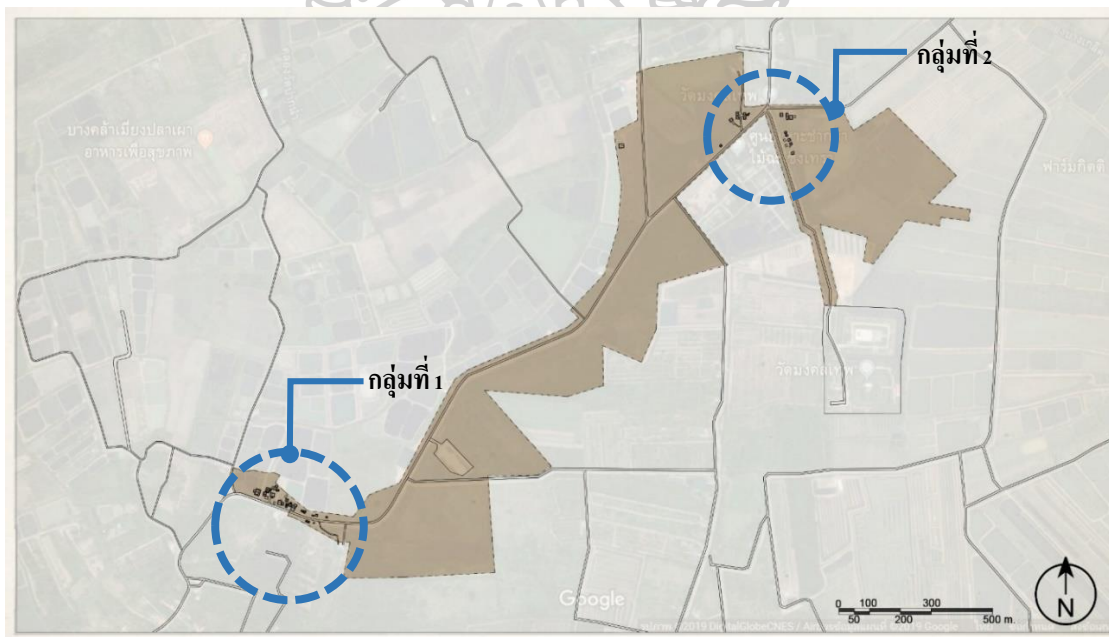
เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้ มุ่งศึกษาการก่อรูปของชุมชนบนพื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยไม่มีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินในเขตชนบท จึงมีการศึกษาลักษณะทางกายภาพของผังกลุ่มเรือนเหล่านี้อย่างละเอียด และศึกษาตัวเรือนที่อยู่ในขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์แห่งนี้ทั้งหมด ว่ามีลักษณะทางกายภาพเช่นไร จึงแบ่งเนื้อหาจากการสำรวจภาพสนามเป็น 2 ส่วนดังนี้

4.2.1 ผังกลุ่มเรือน

กลุ่มเรือนอยู่ในพื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจนแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มย่อย มีลักษณะการกระจุกตัวของกลุ่มบ้านอยู่ 2 กลุ่ม ตามขอบทางหลวง ดังนี้

กลุ่มเรือนจุดที่ 1 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่สาธารณประโยชน์ เป็นกลุ่มแรกๆ ที่เริ่มเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่

กลุ่มเรือนจุดที่ 2 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่

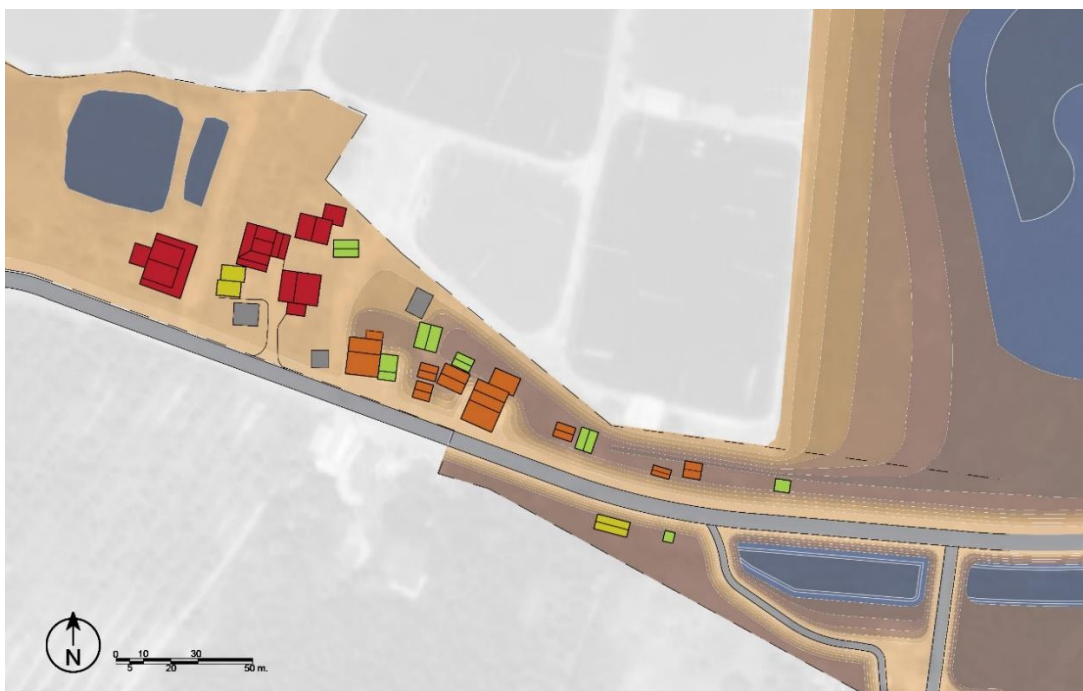
ภาพที่ 8 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนกลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2 บนขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

เนื่องจากกลุ่มเรือนแต่ละแห่งมีที่ตั้งห่างไกลกัน จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ผังของกลุ่มเรือนในแต่ละจุดแยกกันดังนี้

1) ผังเรือนกลุ่มที่ 1

- ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม จากการสร้างถนนเทศบาลซอยที่ 8 ทำให้บางแห่งมีน้ำขังตลอดปี ถนนและที่ราบเดิมมีความต่างระดับกัน ประมาณ 30 เซนติเมตร ถึง 2.00 เมตร ผังตะวันตกของพื้นที่มีระดับความสูงมากกว่าบริเวณอื่น ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่ที่มีระดับต่ำกว่าถนนมาก ในช่วงฤดูฝนจะทำให้มีน้ำท่วมขัง ซึ่งเรือนบางหลังประสบปัญหาน้ำท่วมทุกปี

ภาพที่ 9 แสดงสภาพภูมิประเทศพื้นที่กรณีศึกษา ซ้อนทับกับตำแหน่งของเรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 1

- ลักษณะการใช้ที่ดิน

บริเวณกลุ่มเรือนจุดที่ 1 นอกจากใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่อยู่อาศัยแล้ว มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินอื่นๆ ดังนี้ ที่อยู่อาศัย ลานอเนกประสงค์ ใช้กักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ทางสัญจร สวนครัว และที่ว่างเปล่า

- องค์ประกอบของกลุ่มเรือน และรูปแบบการกระจายตัวของเรือนบนที่ดิน
สาธารณประโยชน์ จุดที่ 1

ประกอบด้วยเรือนพักอาศัยจำนวน 21 หลัง นอกจากนี้ยังมีอาคารประเภทอื่น เช่น เล้าสัตว์
โรงเก็บรถและ เฝิงขายอาหารอีก 3 หลังอยู่ในบริเวณนี้ด้วย

หมายเลขระบุตำแหน่งที่ตั้งเรือน เรียงตามลำดับการปลูกเรือนตามปี พ.ศ.

1. เรือนนางทวี สร้างเมื่อ 2477	2. เรือนนายบุญเหลือ สร้างเมื่อ 2480	3. เรือนนางจรรย์ สร้างเมื่อ 2492	4. เรือนนางกุหลาบ สร้างเมื่อ 2499
5. เรือนนายเสริม สร้างเมื่อ 2502	6.,7. เรือนนางย้อย สร้างเมื่อ 2502	8. เรือนนางแจ้ว สร้างเมื่อ 2509	9. เรือนนางเคน สร้างเมื่อ 2517
10. เรือนนายประวิติ สร้างเมื่อ 2518	11. เรือนนางผอย สร้างเมื่อ 2518	12. เรือนนางสำเร็จ สร้างเมื่อ 2520	13. เรือนนายสำเร็จ สร้างเมื่อ 2527
14. เรือนลูกนางผอย สร้างเมื่อ 2535	15. เรือนลูกนางผอย(หลังที่11,12) สร้างเมื่อ 2543	16. เรือนลูกนายเสริม(หลังที่5) สร้างเมื่อ 2548	
17. เรือนลูกนางเคน(หลังที่9) สร้างเมื่อ 2552	18. เรือนลูกนางย้อย(หลังที่6) สร้างเมื่อ 2552	19. เรือนลูกนางกุหลาบ(หลังที่4) สร้างเมื่อ 2554	
20. เรือนลูกนางผอย(หลังที่11) สร้างเมื่อ 2559	21. เรือนลูกนายประวิติ(หลังที่10) สร้างเมื่อ 2560		

ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งของเรือนที่ปลูกสร้างตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน ของเรือนจุดที่ 1

จากช่วงเวลาของการก่อสร้างเรือน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 เรือนที่สร้างก่อน พ.ศ. 2500 หรือเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ให้คำจำกัดความเป็นกลุ่มเรือนชุดที่ 1 มีทั้งหมด 4 หลัง ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งรกราก มีบ้านหลังแรกเกิดขึ้นในเขตพื้นที่สาธารณประโยชน์แห่งนี้ ในปี พ.ศ.2482 บ้านหลังแรกตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ ซึ่งถ้าพิจารณาในภาพกว้างจะเห็นได้ว่าเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้กับเขตชุมชน หรือตลาดบางคล้ามากที่สุด ส่วนเรือนหลังต่อมาในกลุ่มเรือนชุดที่ 1 นี้ ก็มีการสร้างเรือนเกาะกลุ่มอยู่ในบริเวณเดียวกันกับบ้านหลังแรกและมีการเกาะกลุ่มกันในเชิงเครือญาติคือ เรือนหลังที่ 2,3,4 เจ้าของเรือนเป็นพี่น้องกันทั้งหมด โดยหลังที่ 2 เดิมเป็นบ้านของรุ่นพ่อเป็นผู้มาปลูกสร้างเพื่ออยู่อาศัยกันเป็นครอบครัวใหญ่ แต่เมื่อลูกสาวแต่งงานจึงได้มีการสร้างเรือนเพิ่มในพื้นที่ใกล้กัน จึงเกิดเรือนหลังที่ 3,4 ในภายต่อมา

ช่วงที่ 2 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2501 ถึง พ.ศ.2520 หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ให้คำจำกัดความเป็นกลุ่มเรือนชุดที่ 2 มีทั้งหมด 8 หลัง มีทำเลที่ตั้งห่างออกมาจากกลุ่มเรือนชุดที่ 1 เล็กน้อย ตำแหน่งที่ตั้งเรียงเป็นเส้นตามลำดับปีการก่อสร้าง ไล่จากหลังที่ 5 จนถึงหลังที่ 12

ช่วงที่ 3 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2521 ถึง พ.ศ.2540 หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ให้คำจำกัดความเป็นกลุ่มเรือนชุดที่ 3 มีทั้งหมด 2 หลัง หลังที่สร้างในลำดับที่ 13 แทรกตัวอยู่ในกลุ่มเรือนชุดที่ 1 มีความสัมพันธ์เป็นญาติกับ เรือนหลังที่ 2,3,4

ส่วนเรือนที่สร้างลำดับที่ 14 ตั้งอยู่ใกล้กับเรือนหลังที่ 11, 12 มีความสัมพันธ์เป็นลูกของเจ้าของเรือนหลังที่ 11,12

ช่วงที่ 4 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2541 ถึงปัจจุบัน หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี สร้างกระจายเกาะกลุ่มอยู่กับเรือนชุดที่ 1 และกลุ่มเรือนชุดที่ 2 ทุกหลังมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับบ้านหลังที่สร้างในบริเวณใกล้เคียงกัน คือเป็น แม่-ลูก หรือ พ่อ-ลูก กัน โดยเรือนที่สร้างในช่วงนี้จะไม่มีย่านเลขที่ ทุกหลังใช้บ้านเลขที่ร่วมกับบ้านของพ่อหรือแม่

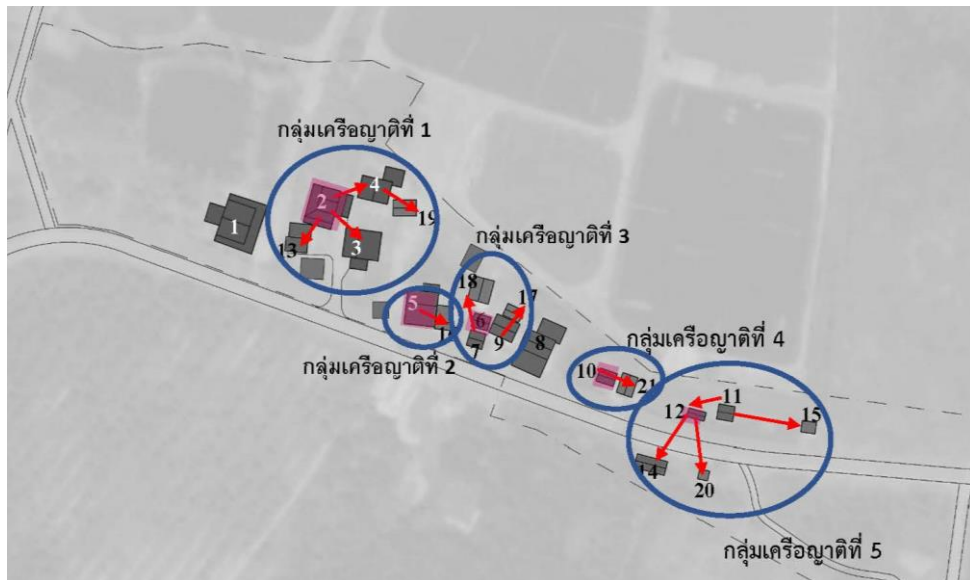
-รูปแบบการกระจายตัวของเรือน กลุ่มเรือนชุดที่ 1

มีรูปแบบการกระจายตัวของเรือนเรียงตัวเป็นเส้นตามแนวถนน ลำดับการก่อรูปของกลุ่มเรือน เริ่มเรียงจากเรือนหลังที่มีอายุมากที่สุด มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ชายขอบของพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเรือนหลังที่มีอายุเรือนมากกว่า 40 ปี ก็มีการสร้างเรียงตัวตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน แต่เมื่อเกิดเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จะเป็นเรือนในรุ่นของลูกหรือหลาน

ภาพที่ 11 แสดงการกระจายตัวของเรือนของกลุ่มเรือนชุดที่ 1

ในกลุ่มเรือนจุดที่ 1 นี้พบว่ามี การกระจายตัวของเรือนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติ ทั้งหมด 5 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มเครือญาติจะตั้งต้นด้วยเรือนรุ่นพ่อแม่ แล้วกระจายออกไปโดยมีสภาพ ภูมิประเทศ และขอบเขตของพื้นที่สาธารณประโยชน์เข้ามาามีอิทธิพลกับทิศทางการกระจายของตัว เรือน

ภาพที่ 12 แสดงการกระจายตัวของเรือนแบบเครือญาติ ในเรือนกลุ่มที่ 1

ภาพที่ 13 แสดงถึงปัจจัยด้านภูมิประเทศ และรูปที่ดินที่มีอิทธิพลกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในกลุ่ม เรือนจุดที่ 1

2) ผังเรือนกลุ่มที่ 2

- ลักษณะภูมิประเทศ

จุดที่ 2 นี้มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเช่นเดียวกับจุดที่ 1 แต่ระดับของพื้นที่ปลูกเรือนไม่ต่างจากระดับถนนเทศบาลซอยที่ 8 นัก ต่างกันมากที่สุดไม่เกิน 30 เซนติเมตร ระหว่างถนนกับพื้นที่ปลูกเรือนทางฝั่งตะวันออก และมีทางระบายน้ำกว้าง 6 เมตร มีน้ำภายในทางระบายน้ำตลอดปี ในช่วงฤดูฝน พื้นดินบริเวณกลุ่มเรือนมีน้ำขุ่นนอง ยากแก่การสัญจร

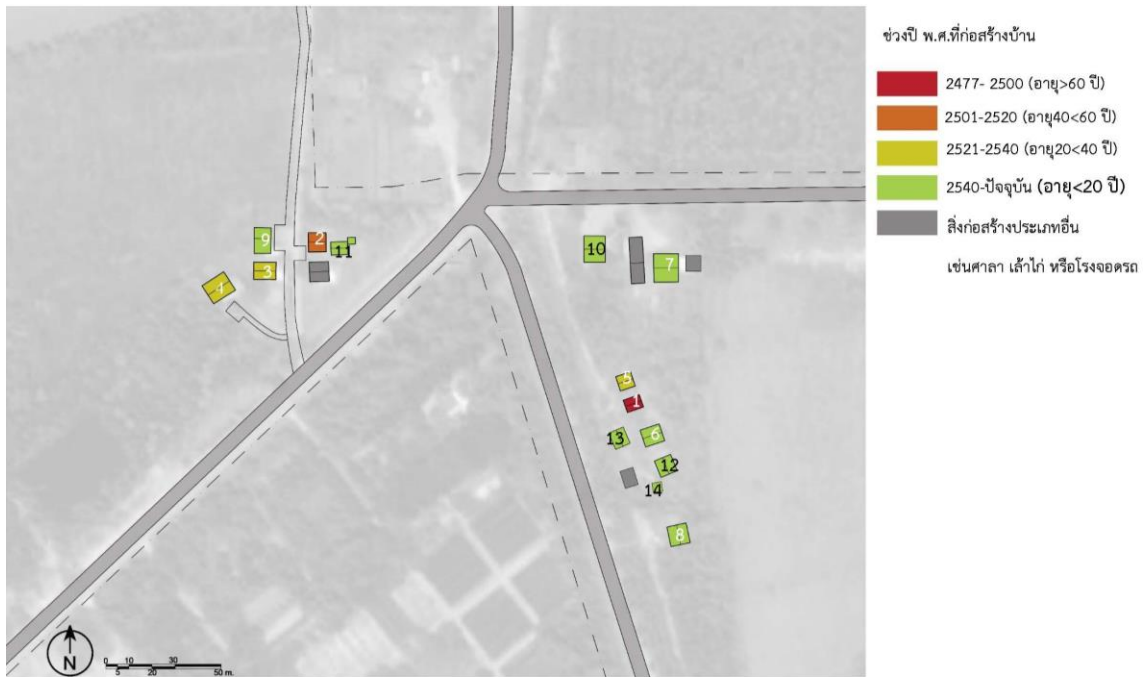
ภาพที่ 14 แสดงสภาพภูมิประเทศพื้นที่กรณีศึกษา ซ้อนทับกับตำแหน่งของเรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 2

- ลักษณะการใช้ที่ดิน

บริเวณกลุ่มเรือนจุดที่ 2 นอกจากใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่อยู่อาศัยแล้ว มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินอื่น เช่น ลานอเนกประสงค์ ทางสัญจร สวนครัว และที่ว่างเปล่า

- องค์ประกอบของกลุ่มเรือน และรูปแบบการกระจายตัวของเรือนบนที่ดิน
สาธารณประโยชน์ จุดที่ 2

นี้มีเรือนทั้งหมด 14 หลังคาเรือน และ ยังมีอาคารชนิดอื่นที่ไม่ใช่เรือนพักอาศัย เช่น เล้าสัตว์
โรงเก็บรถและ ยุ้ง อีก 5 หลังอยู่ในบริเวณนี้ด้วย

หมายเลขระบุตำแหน่งที่ตั้งเรือน เรียงตามลำดับการปลูกเรือนตามปี พ.ศ.

1. เรือนนายสนาน สร้างเมื่อ 2499	2. เรือนนายสำรวม สร้างเมื่อ 2518	3. เรือนนางแจ้ว สร้างเมื่อ 2530	4. เรือนนางรัตนกานต์ สร้างเมื่อ 2538
5. เรือนลูกนายสนาน(หลังที่1) สร้างเมื่อ 2540	6. เรือนลูกนายสนาน(หลังที่1) สร้างเมื่อ 2545	7. เรือนนายวันชัย สร้างเมื่อ 2545	
8. เรือนลูกนายสนาน(หลังที่1) สร้างเมื่อ 2545	9. เรือนลูกนายสำรวม(หลังที่2) สร้างเมื่อ 2552	10. เรือนนายพรรคคี(พี่หลังที่7) สร้างเมื่อ 2552	
11. เรือนลูกนายสำรวม(หลังที่2) สร้างเมื่อ 2553	12. เรือนลูกนายสนาน(หลังที่1) สร้างเมื่อ 2555	13. เรือนลูกนายสำรวม(หลังที่2) สร้างเมื่อ 2558	

ภาพที่ 15 แสดงตำแหน่งของเรือนที่ปลูกสร้างตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน ของเรือนจุดที่ 2

จากช่วงเวลาของการก่อสร้างเรือน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 เรือนที่สร้างก่อน พ.ศ. 2500 หรือเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ให้คำจำกัดความเป็น
กลุ่มเรือนชุดที่ 1 มีเพียง 1 หลัง ได้เข้ามาปลูกสร้างอาคารหลังแรกและหลังเดียวในจุดนี้อยู่ยาวนานถึง 61
ปี โดยได้รับความยินยอมจากผู้ใหญ่บ้านในช่วงปี พ.ศ. นั้นให้สามารถปลูกสร้างบ้านได้ และมีเอกสาร
ระบุว่ายินยอมให้อยู่อาศัยได้จนชั่วลูกสืบหลาน ในขอบเขตพื้นที่ 2 ไร่ บนพื้นที่สาธารณประโยชน์แห่ง
นี้

ช่วงที่ 2 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2501 ถึง พ.ศ.2520 หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ให้คำจำกัดความเป็นกลุ่มเรือนชุดที่ 2 มีเพียง 1 หลัง เป็นเรือนที่ปลูกสร้างลำดับที่ 2 ในพื้นที่จุดนี้ ซึ่งมีระยะห่างกับเรือนหลังแรกประมาณ 200 เมตร

เจ้าของเรือนหลังนี้ เคยปลูกสร้างเรือนอยู่ในพื้นที่กลุ่มเรือนจุดที่ 1 แต่ประสบปัญหาอัคคีภัย จึงทำการย้ายที่ตั้งเรือนมาปลูกสร้างใหม่ในบริเวณนี้

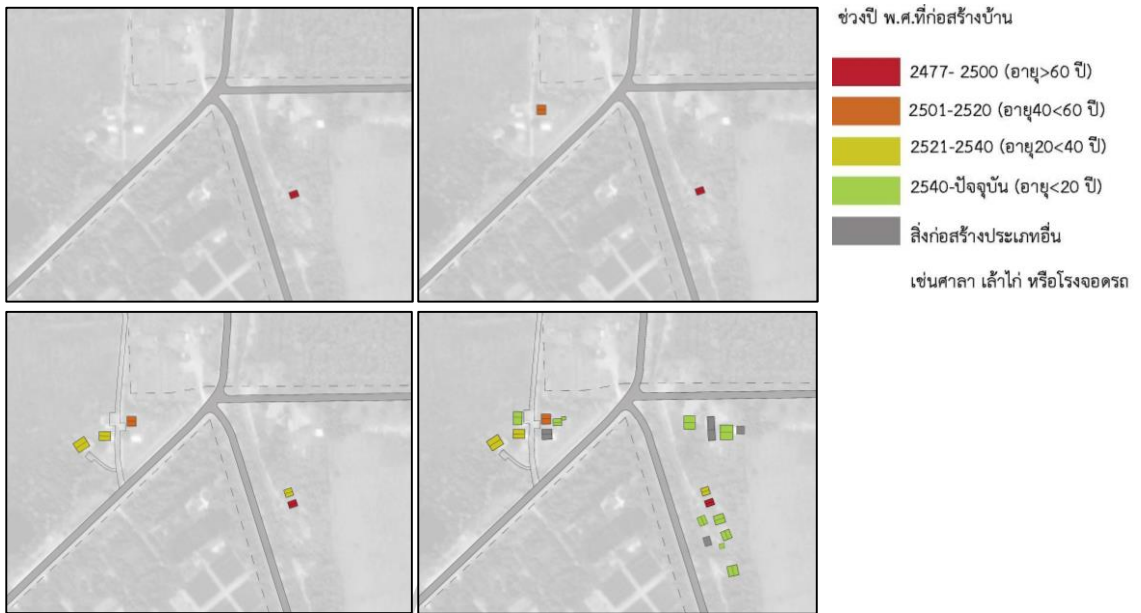
ช่วงที่ 3 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2521 ถึง พ.ศ.2540 หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ให้คำจำกัดความเป็นกลุ่มเรือนชุดที่ 3 มีทั้งหมด 3 หลัง หลังที่สร้างในลำดับที่ 4,5 ตั้งอยู่ใกล้กับเรือนหลังที่ 2 ที่สร้างในจุดนี้ โดยหลังที่ 5 มีความสัมพันธ์เป็นญาติกับ เรือนหลังที่ 2

ช่วงที่ 4 กลุ่มเรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ.2541 ถึงปัจจุบัน หรือกลุ่มเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี สร้างกระจายเกาะกลุ่มอยู่กับเรือนชุดที่ 1 และกลุ่มเรือนชุดที่ 2 เช่นหลังที่ 6,8,12,13 มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดจะกับเจ้าของเรือนหลังที่ 1 และ เรือนหลังที่ 9,11,14 มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดจะกับเจ้าของเรือนหลังที่ 2

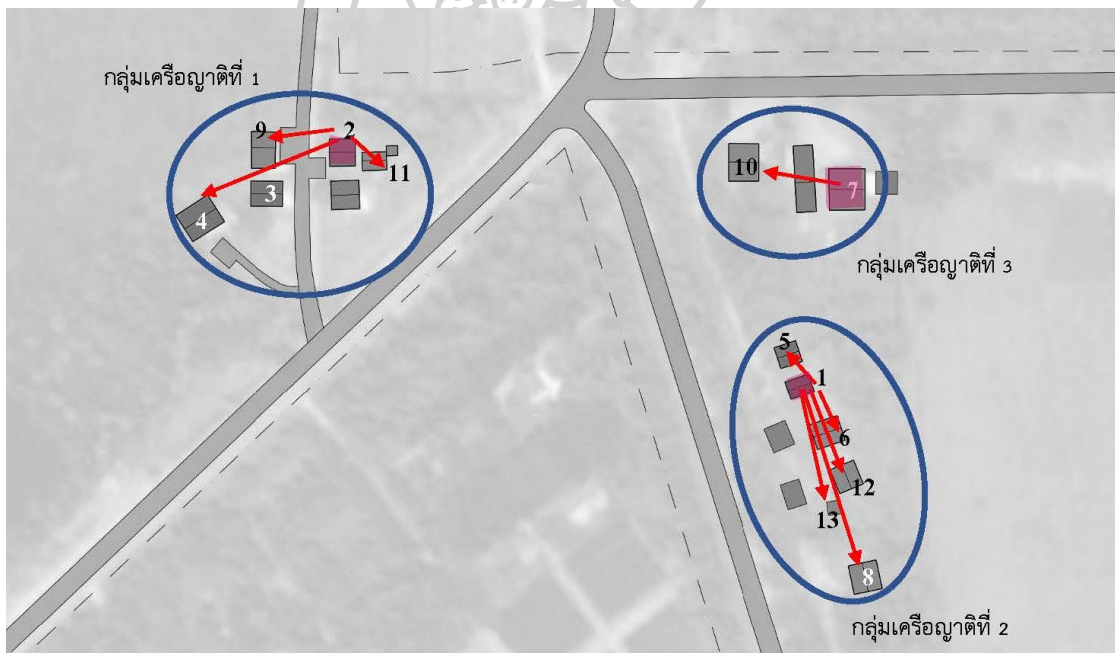
ในกลุ่มนี้พบเรือนที่สร้างขึ้นใหม่ คือเรือนหลังที่ 7 สร้างแทนเรือนหลังเก่า(เรือนแม่)ที่ถูกรื้อทิ้ง เนื่องจากมีสภาพทรุดโทรมจนไม่สามารถอยู่อาศัยได้ ตำแหน่งที่ตั้งเรือนหลังเก่าอยู่ตรงกับเรือนหลังที่ 7 ในภายต่อมามีการแยกครัวเรือนออกมาปลูกสร้างเรือนหลังที่ 10 มีความสัมพันธ์เป็นเรือนที่เรือน้องกับเรือนหลังที่ 7

- รูปแบบการกระจายตัวของเรือน กลุ่มเรือนจุดที่ 2

มีรูปแบบการกระจายตัวของเรือนแบบเกาะกลุ่ม การตั้งถิ่นฐานเริ่มจากเรือนหลังแรกที่ตั้งแบบโดดเดี่ยว เมื่อเรือนในช่วงต่อมาได้ปลูกสร้างขึ้นก็ได้เลือกตำแหน่งที่ตั้งเรือนห่างออกไป เมื่อมีการกระจายตัวของเรือน เรือนที่ปลูกสร้างในภายหลังจะมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติกับเรือนตั้งต้น

ภาพที่ 16 แสดงการกระจายตัวของเรือน ในเรือนกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 17 แสดงการกระจายตัวของเรือนแบบเครือญาติ ในเรือนกลุ่มที่ 2

ภาพที่ 18 แสดงถึงปัจจัยด้านภูมิประเทศ และรูปที่ดินที่มีอิทธิพลกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในกลุ่มเรือนจุดที่ 2

กลุ่มเรือนจุดที่ 2 นี้ ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลกับรูปแบบการกระจายตัวของเรือน เช่นเดียวกับกับกลุ่มเรือนจุดที่ 1 คือมีลักษณะการกระจายตัวแบบเครือญาติแยกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม ส่วนปัจจัยทางภูมิศาสตร์มีผลกับทิศทางการกระจายตัวของเรือน เช่นกลุ่มเครือญาติกลุ่มที่ 1 ลักษณะภูมิประเทศบริเวณที่ตั้งเรือนเป็นที่ดอนริมถนน ทางด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ลุ่มต่ามีน้ำท่วมถึงในฤดูฝน เมื่อเรือนรุ่นพ่อปลูกสร้างเป็นหลังแรก ได้เลือกตำแหน่งปลายของที่ดอนเป็นที่ตั้งเรือน ต่อมาเรือนรุ่นลูกที่ก่อสร้างในภายหลังก็จะเลือกสร้างในตำแหน่งที่ดอน โดยตำแหน่งเรือนชั้นบนบริเวณที่ลุ่มด้านหลังกลุ่มเรือน เห็นได้ชัดว่าเรือนที่สร้างในภายหลัง

4.2.2 การเก็บข้อมูลตัวเรือน

การเก็บข้อมูลเรียงตามกลุ่มเรือนเริ่มจากกลุ่มเรือนจุดที่ 1 ตามลำดับปีของการปลูกสร้างเรือน แล้วจึงไปสู่กลุ่มเรือน จุดที่ ตั้งนั้นในที่นี้จึงขอแบ่งการเก็บข้อมูลตัวเรือนนี้เป็น 2 ชุด ตามกลุ่มเรือนที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในส่วนของผังกลุ่มเรือน (อ้างอิงตามผังข้อ 4.1.3 และ 4.2.3) เรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 1 เรียงตามผังดังนี้

ภาพที่ 19 ผังลำดับการเก็บข้อมูลตัวเรือนจุดที่ 1

1) เรือนหลังที่ 1

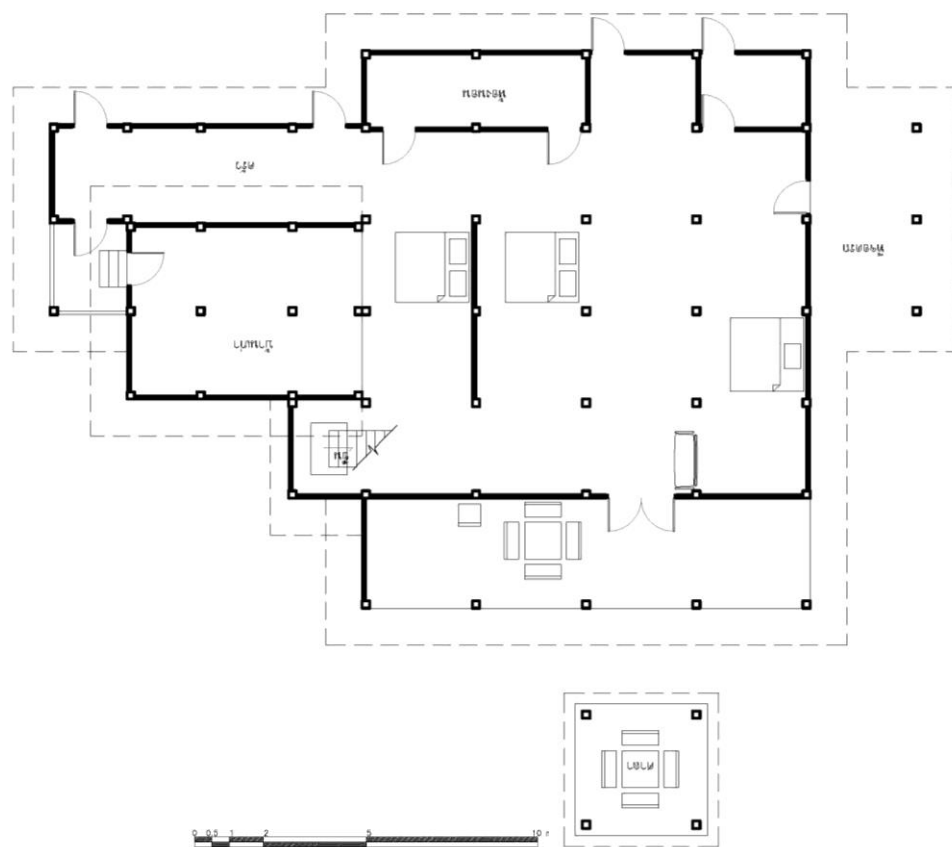
บ้านเลขที่ : 1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

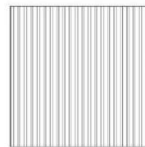
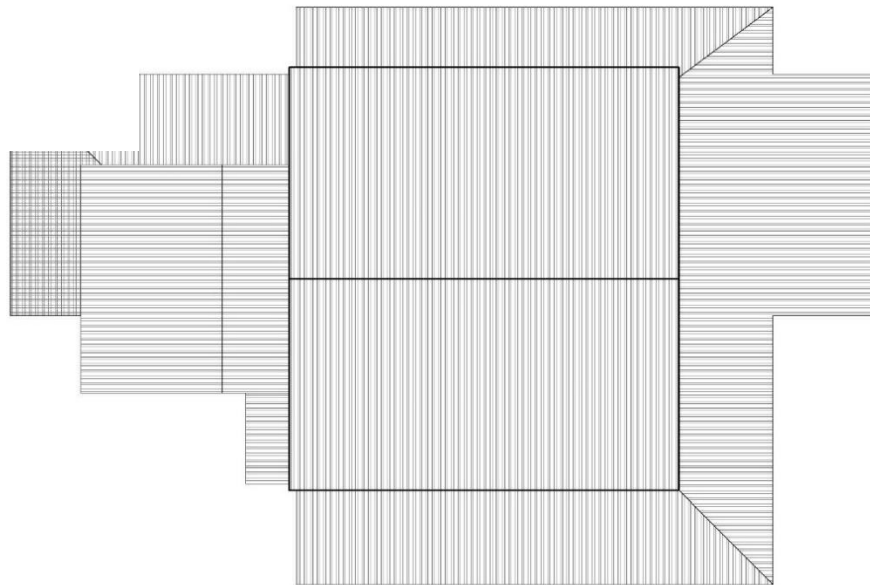
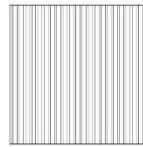
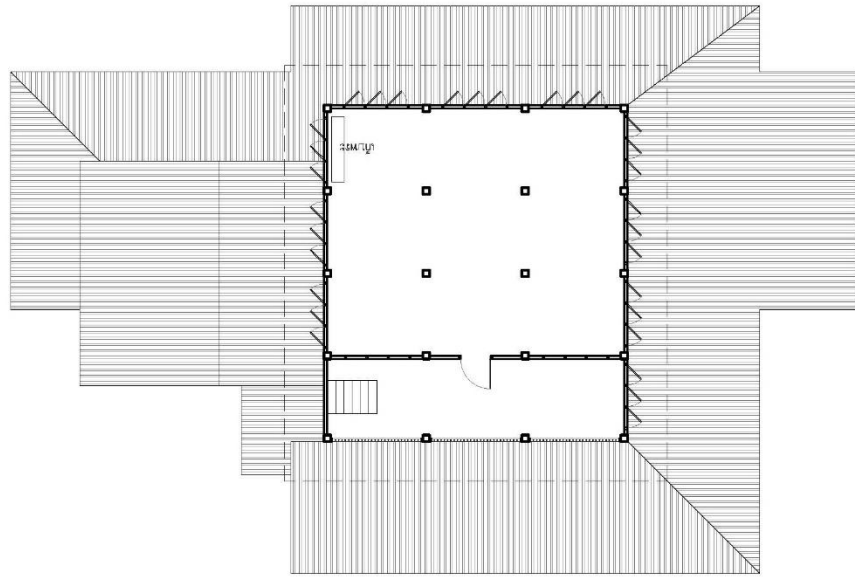
ชื่อเจ้าของบ้าน : นางทวิ ศรีสวัสดิ์

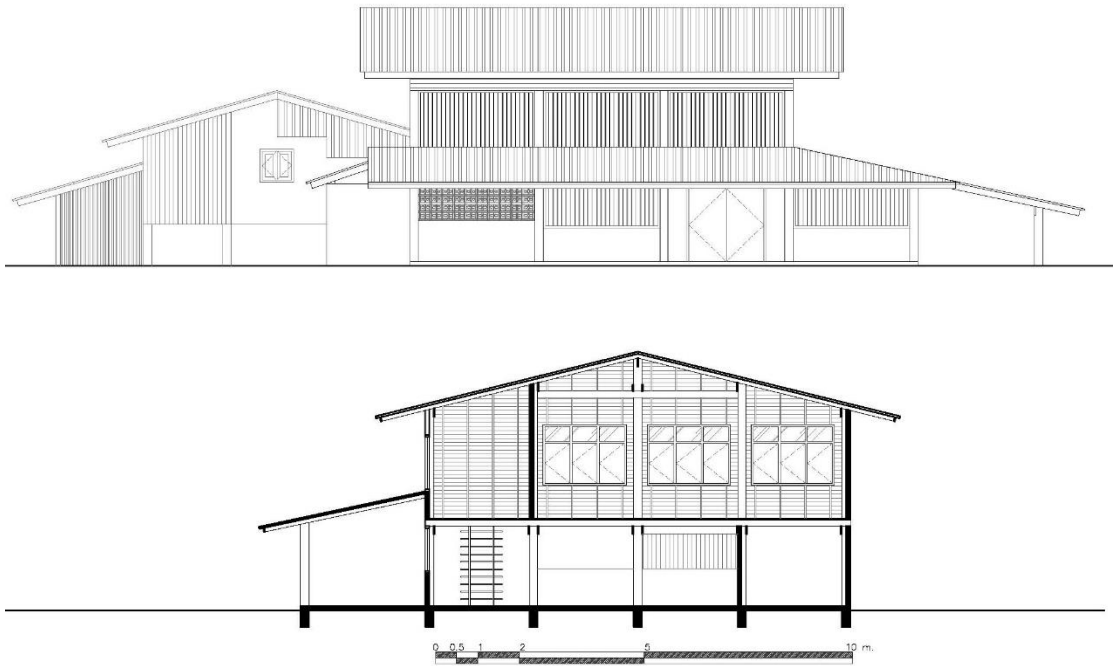
วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 83 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้น

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	●	-	●
		หลังคา		-	-	-	●	-	-	
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

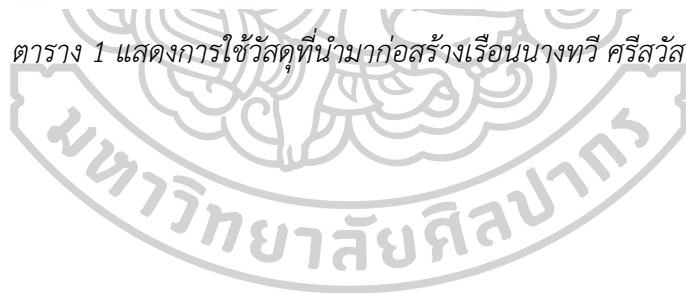

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 1 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางหวี ศรีสวัสดิ์

2) เรือนหลังที่ 2

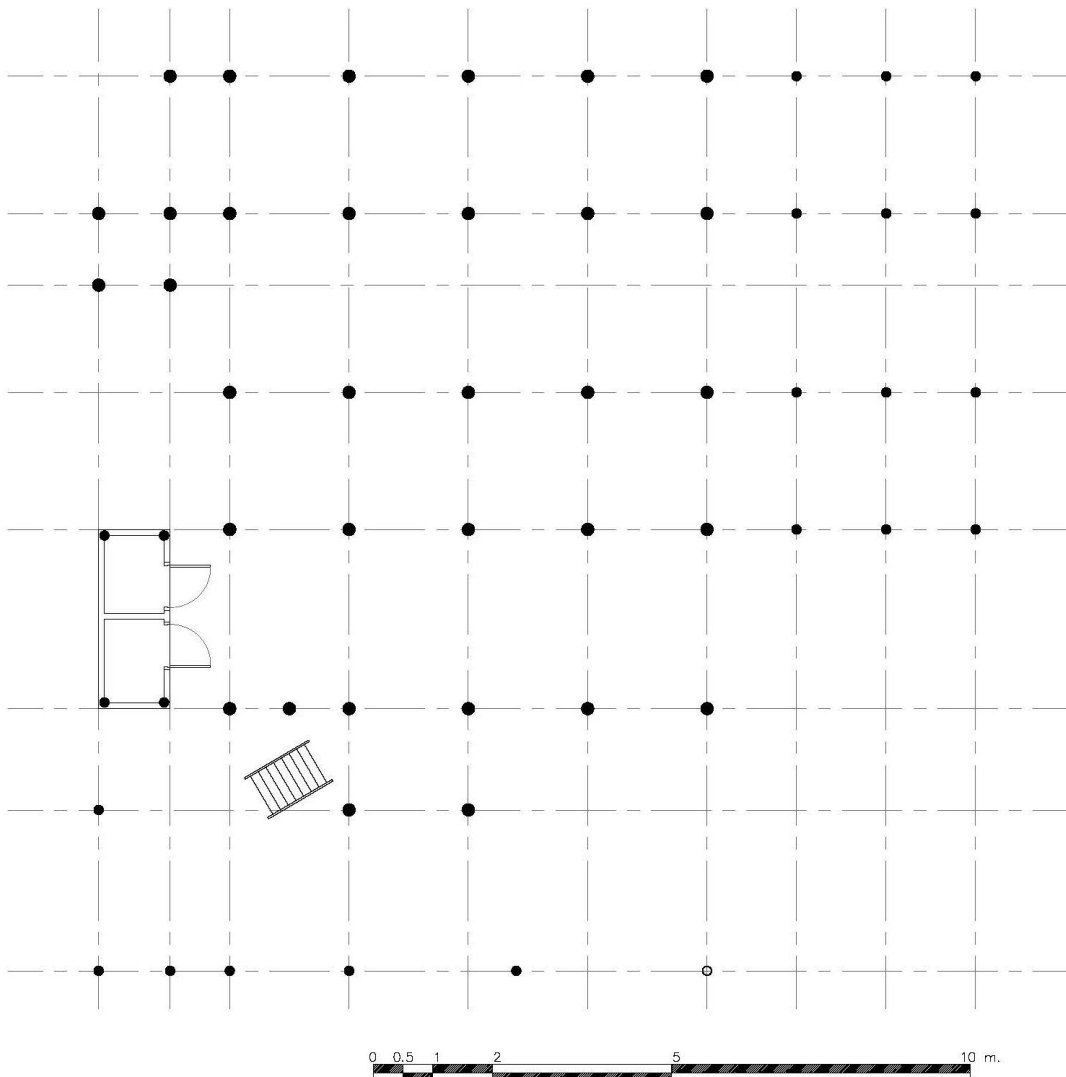
บ้านเลขที่ : 2 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

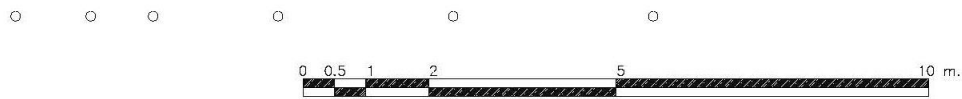
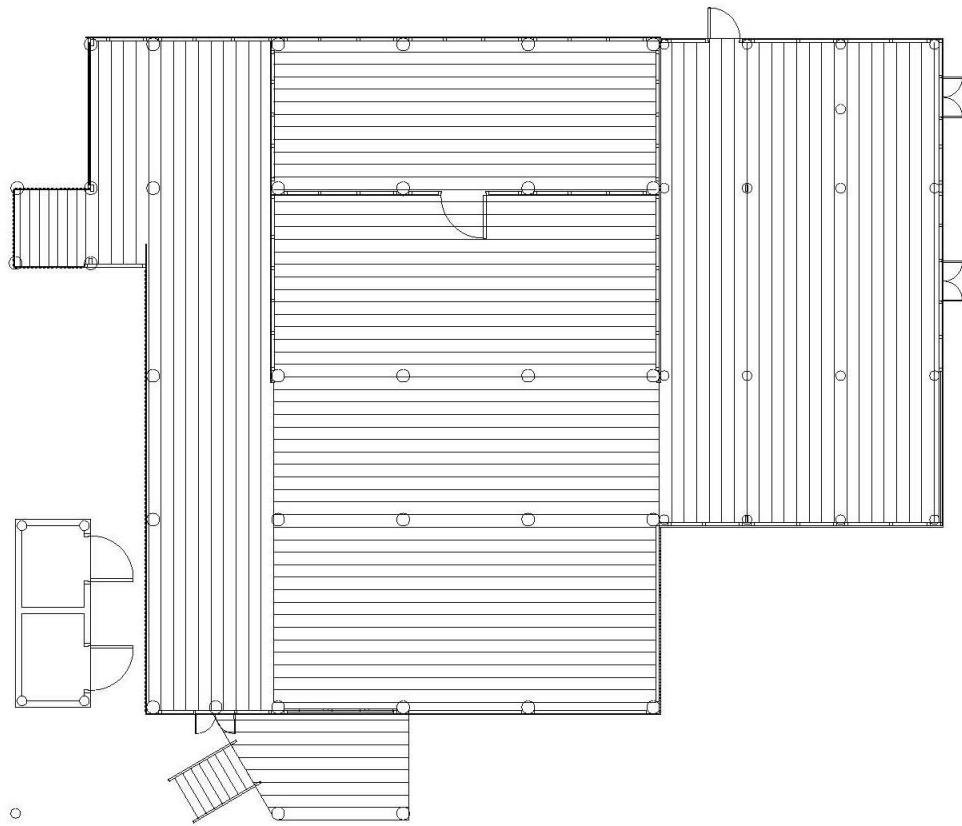
ชื่อเจ้าของบ้าน : นายบุญเหลือ แต่ฮะเฮง

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 80 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้นใต้ถุนสูง

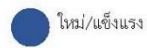

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน										
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	●	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	●	-	ลูกกรงเหล็ก,ระแนงไม้
	หลังคา		-	-	-	-	-	●	-	หลังคาเมทัลชีท
	บันได	●	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 2 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายบุญเหลือ แต่ะเฮง

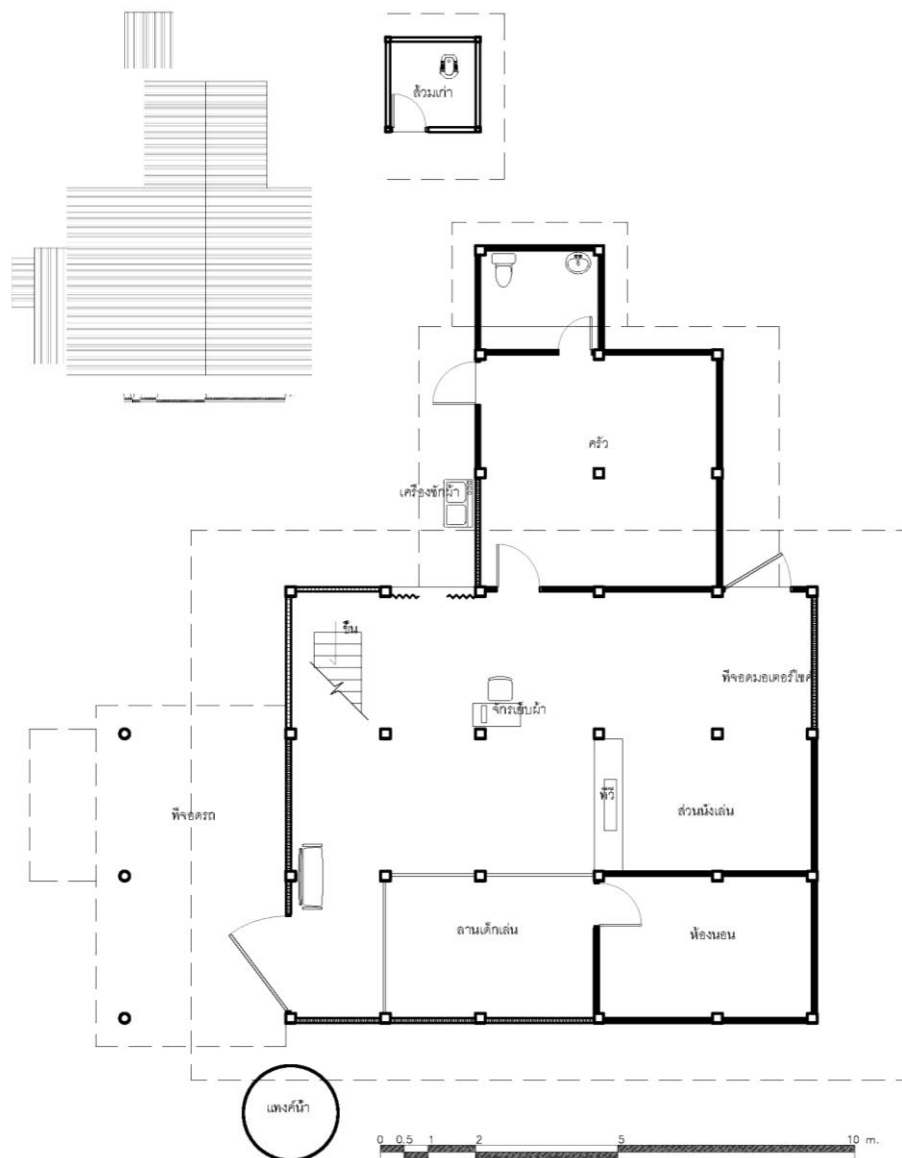
3) เรือนหลังที่ 3

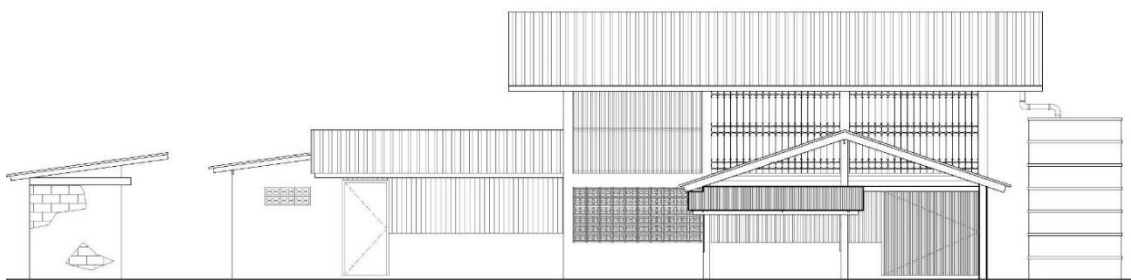
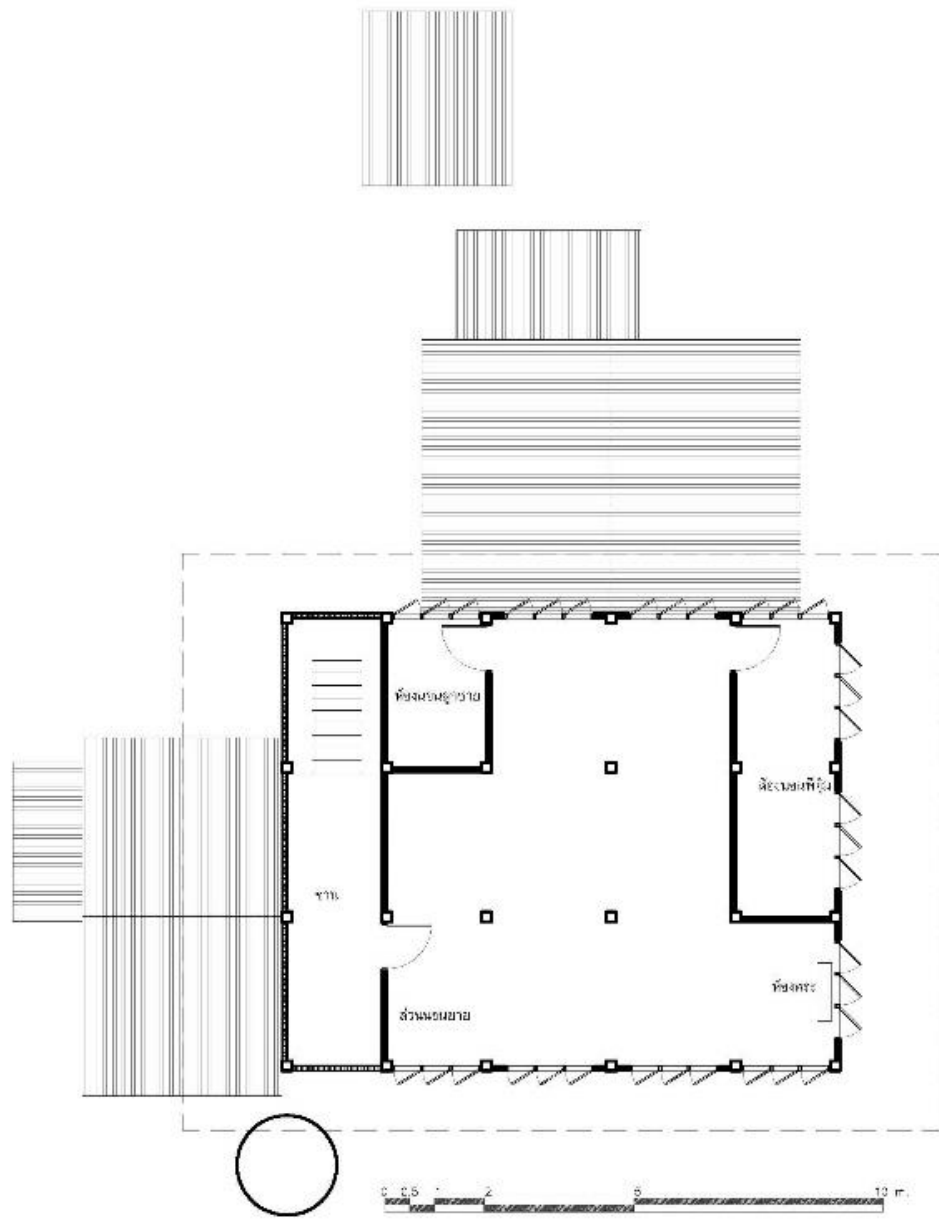
บ้านเลขที่ : 38 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางจำรวาย ยิ้มเนียม วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 68 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้น

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน										
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	ครีวที่ต่อเติมเป็นเสาปูน
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	●	-	●	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	●	-	●	-	ลูกกรงเหล็ก, ระแนงไม้, อิฐช่องลมชั้น 1
		หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	กระเบื้องลอนคู่
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 3 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายนางจำรวย ยิ้มเนียม

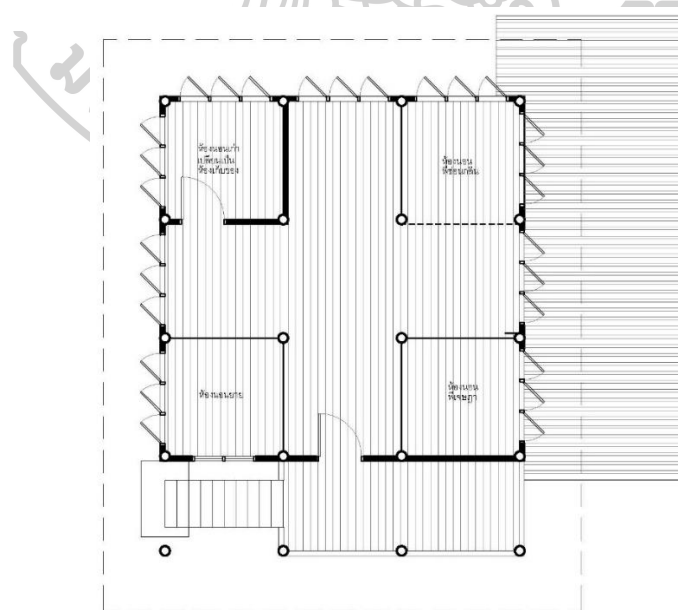
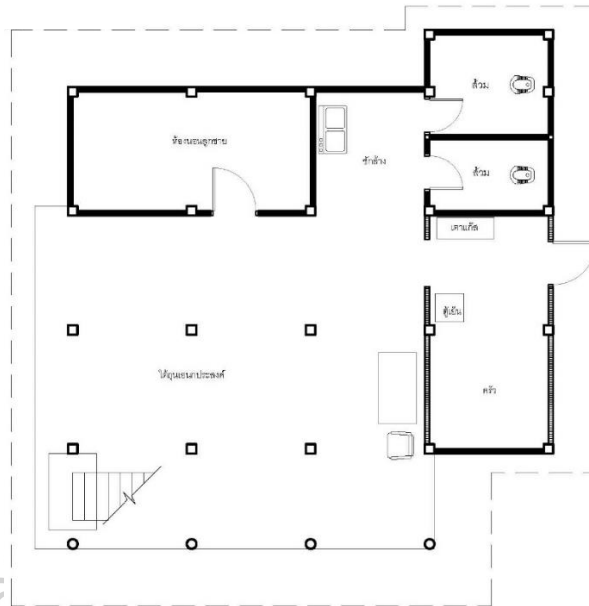
4) เรือนหลังที่ 4

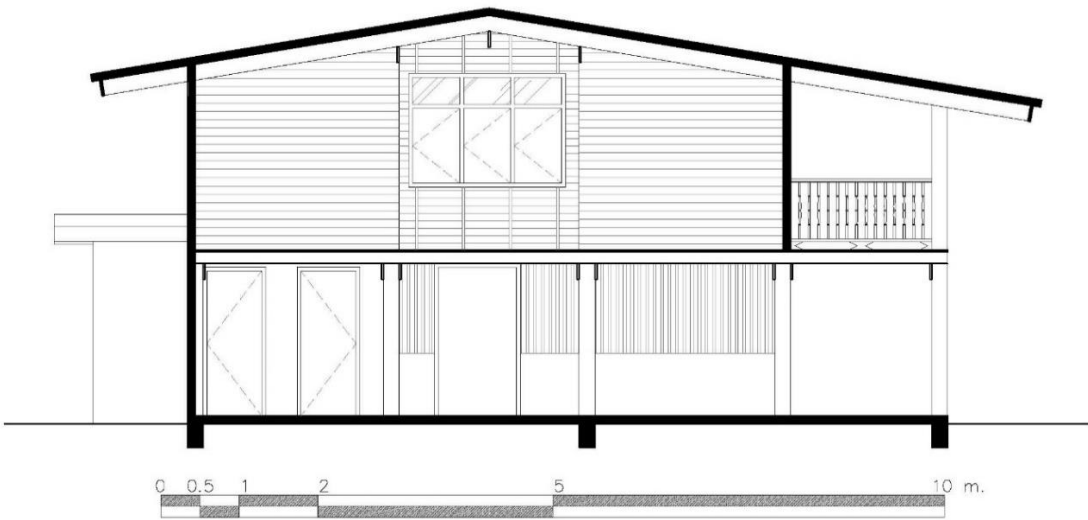
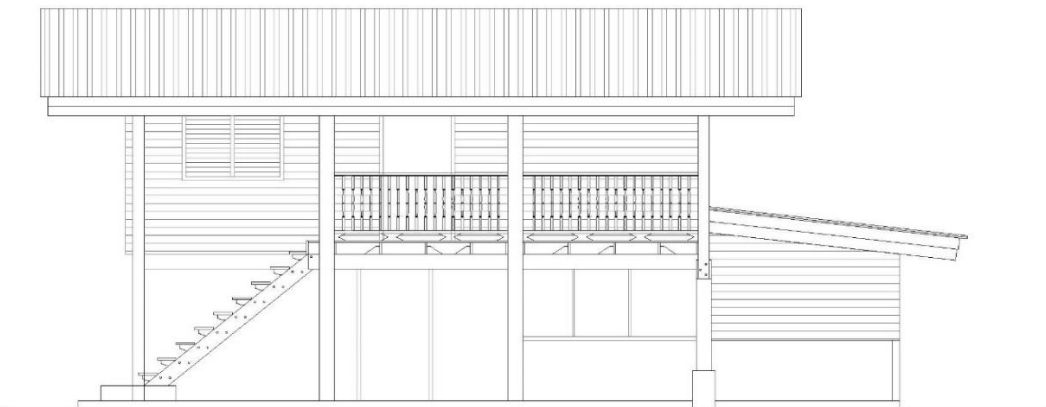
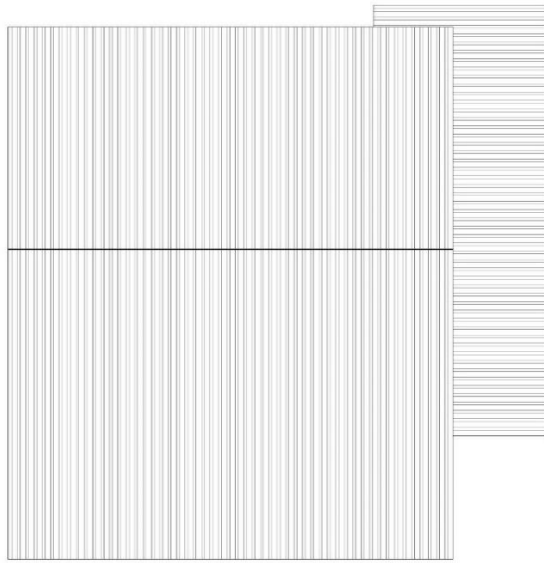
บ้านเลขที่ : 38/2 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางกุหลาบ เลิศมงคล วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 61 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้น

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	-	-	ระแนงไม้
		หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	
	บันได	●	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 4 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางกุหลาบ เลิศมงคล

5) เรือนหลังที่ 5,15

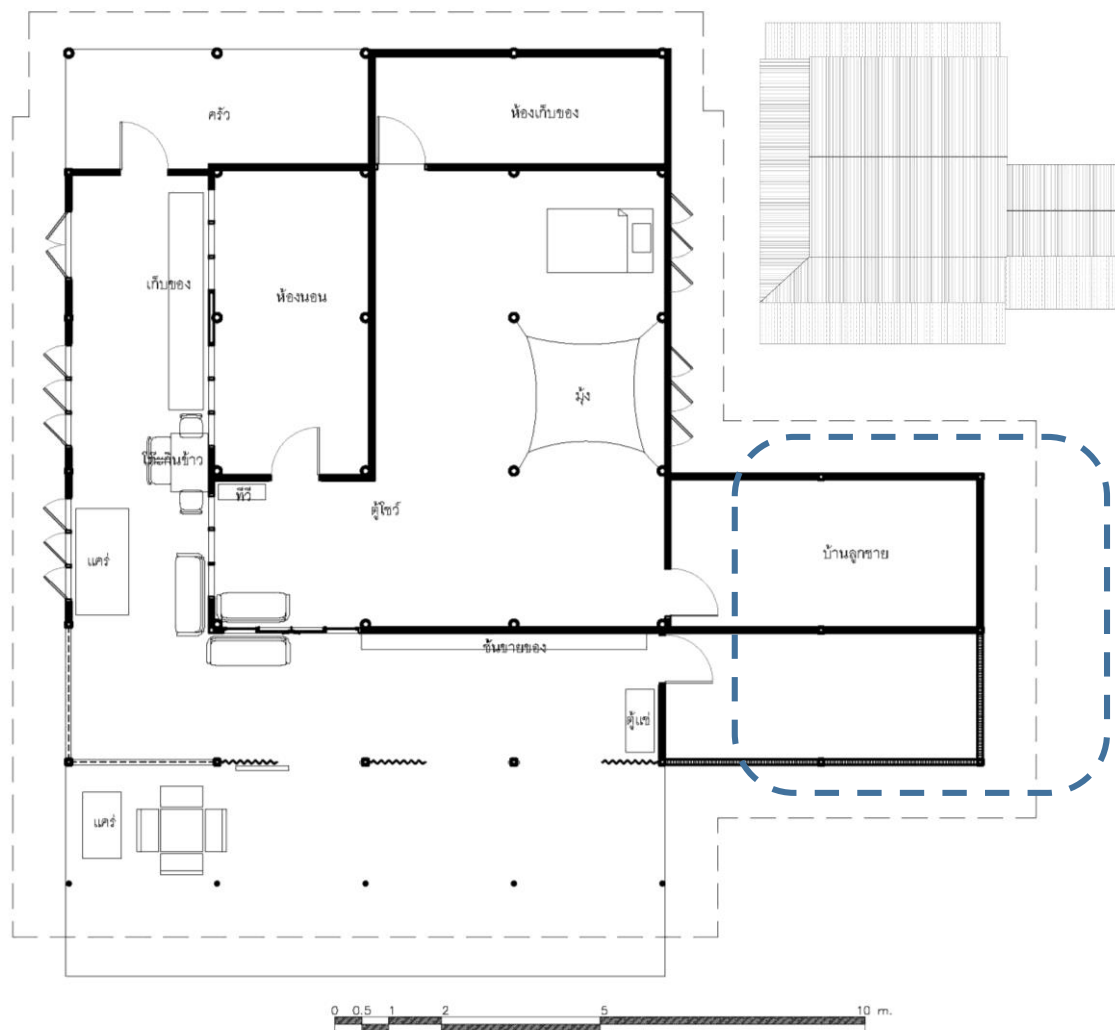
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

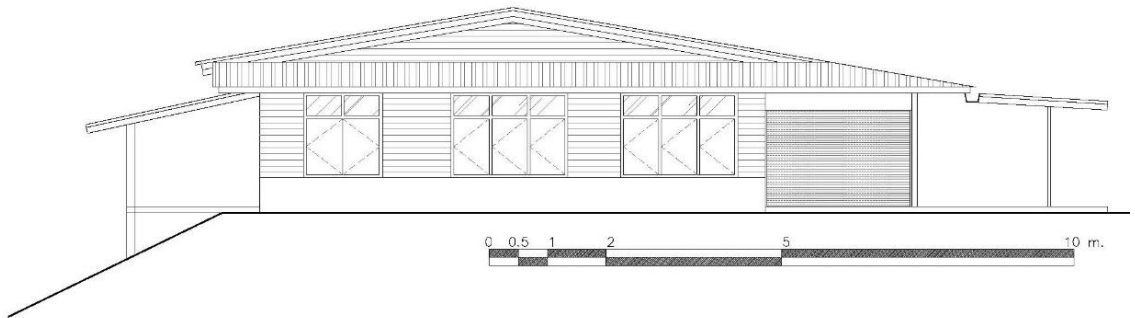
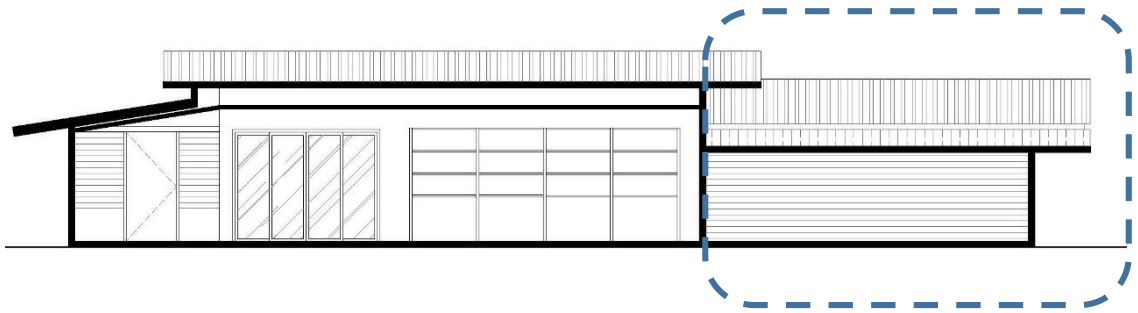
ชื่อเจ้าของบ้าน : นายบุญเสริม วงศ์พระราม และลูก

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 58,17 ปี

รูปแบบเรือน : สองระดับ

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน									
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	●	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-		
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-		
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-		
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-		
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-		
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	●	-	-	ลูกกรงเหล็ก, ระแนงไม้
		หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
		บันได	●	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 5 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายบุญเสริม วงศ์พระราม และลูก

6) เรือนหลังที่ 6 และ 7

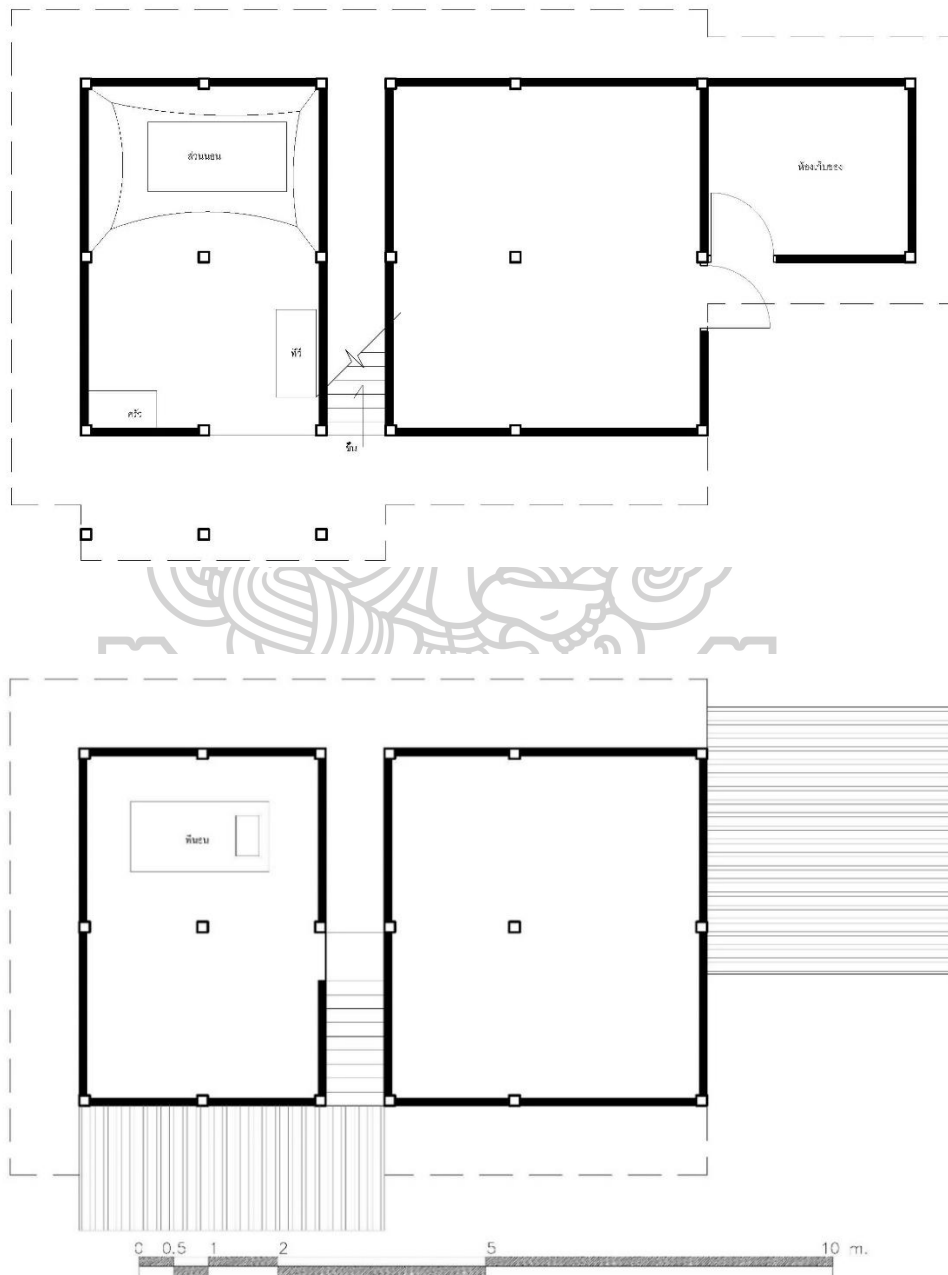
บ้านเลขที่ : หมู่ 6 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

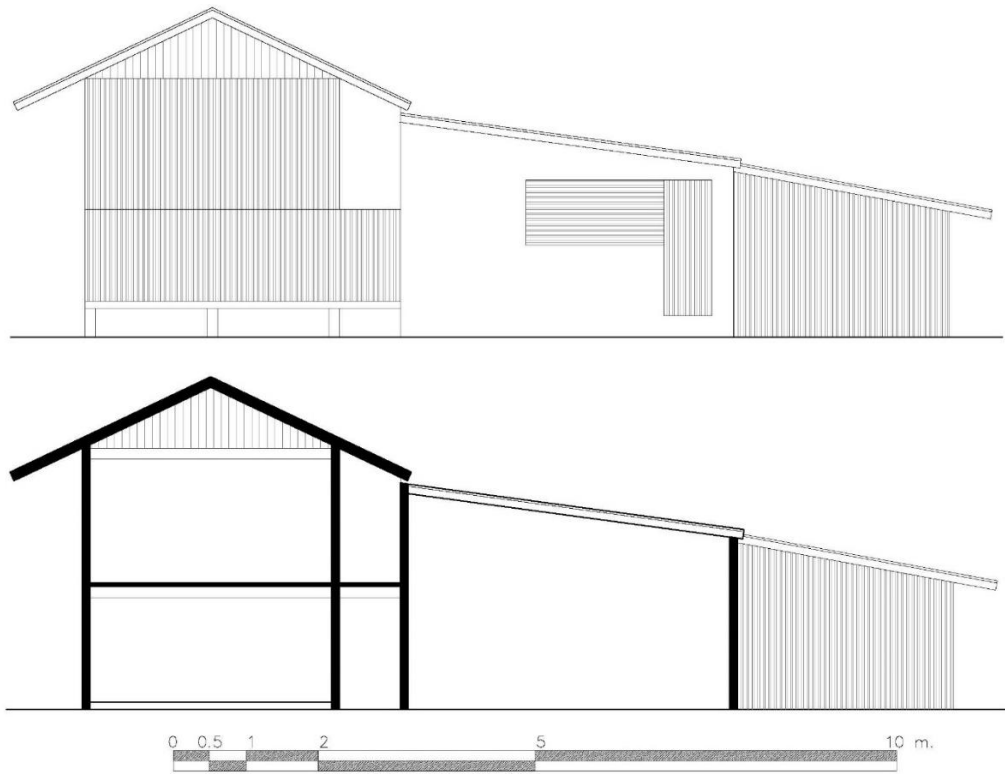
ชื่อเจ้าของบ้าน : นางย้อย

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 58 ปี

รูปแบบเรือน : สองระดับ

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	○	
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	●	-	ลูกกรงเหล็ก, ระแนงไม้
		หลังคา		-	-	-	○	-	○	กระเบื้อง, สังกะสี
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 6 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางย้อย

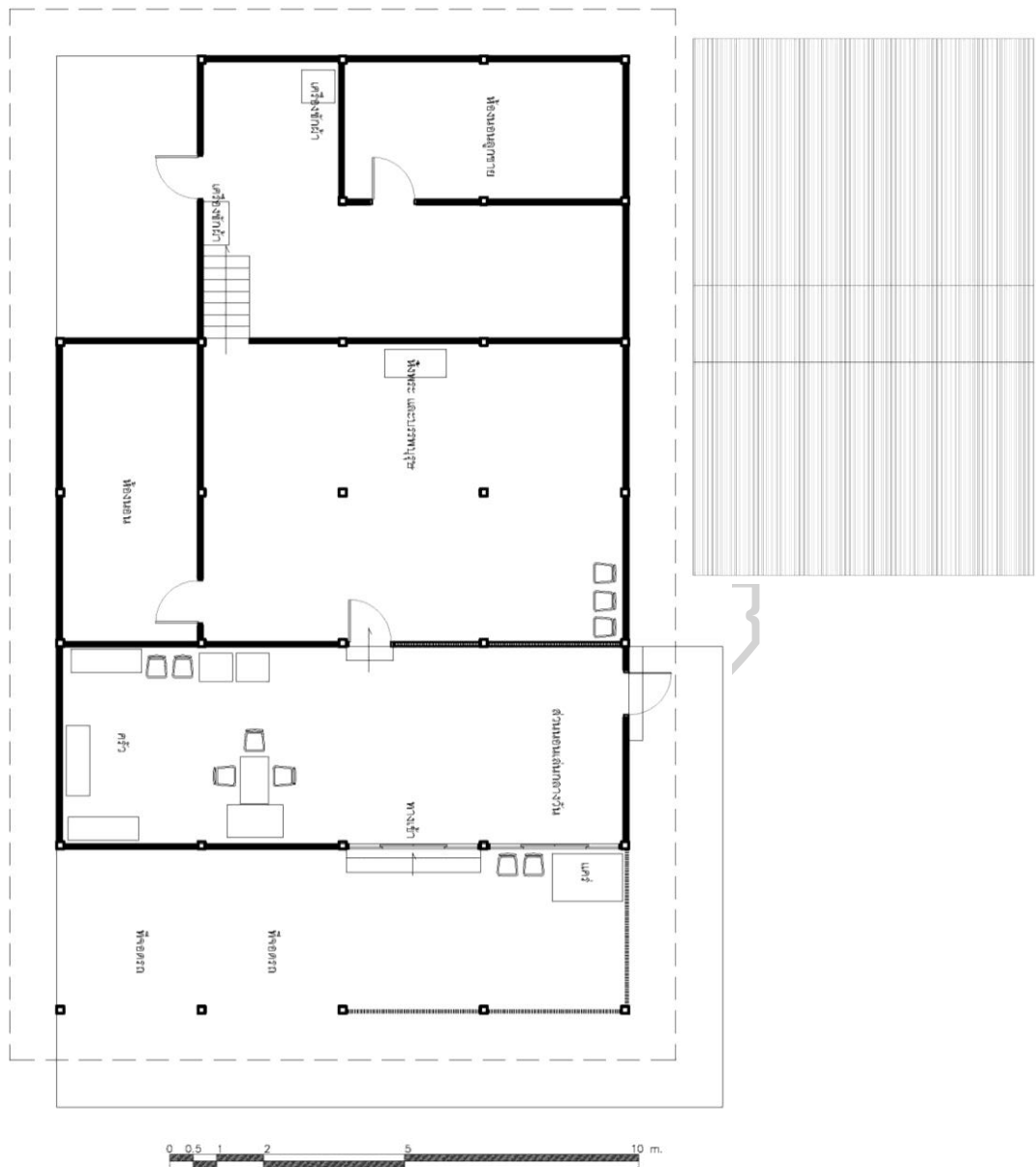
7) เรือนหลังที่ 8

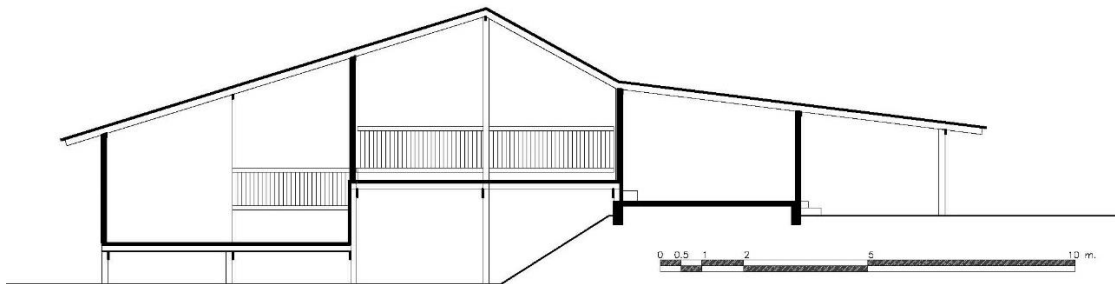
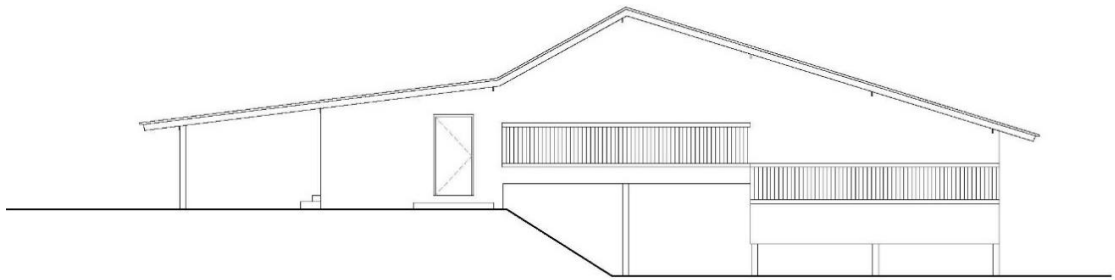
บ้านเลขที่ : 38/6 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางพรสรวง พาณิชย์ วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 51 ปี

รูปแบบเรือน : สองระดับ

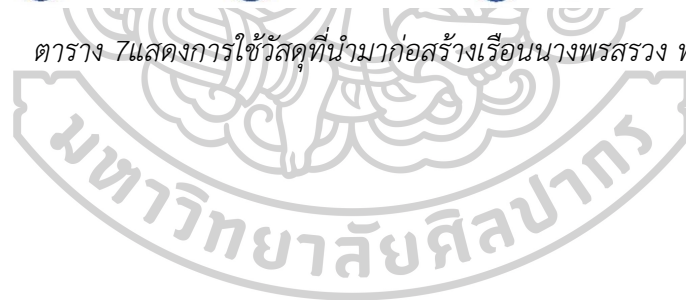

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	●	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	-	●	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	●	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	●	-	ผ้าไหม
		หลังคา		-	-	-	●	-	-	
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 7 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางพรสรวง พาณิชย์

8) เรือนหลังที่ 9

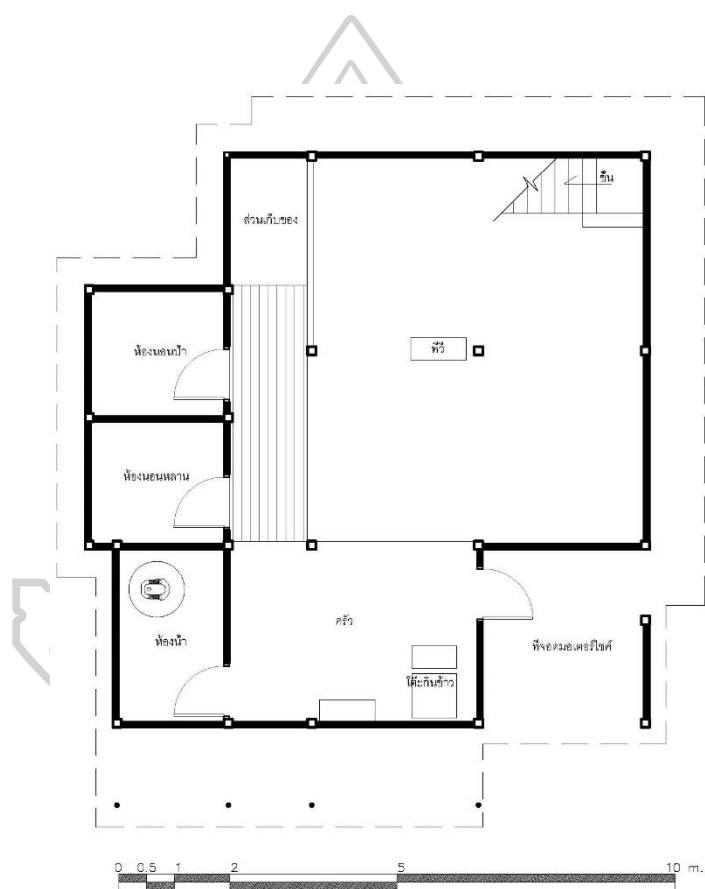
บ้านเลขที่ : 8 หมู่ 6 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

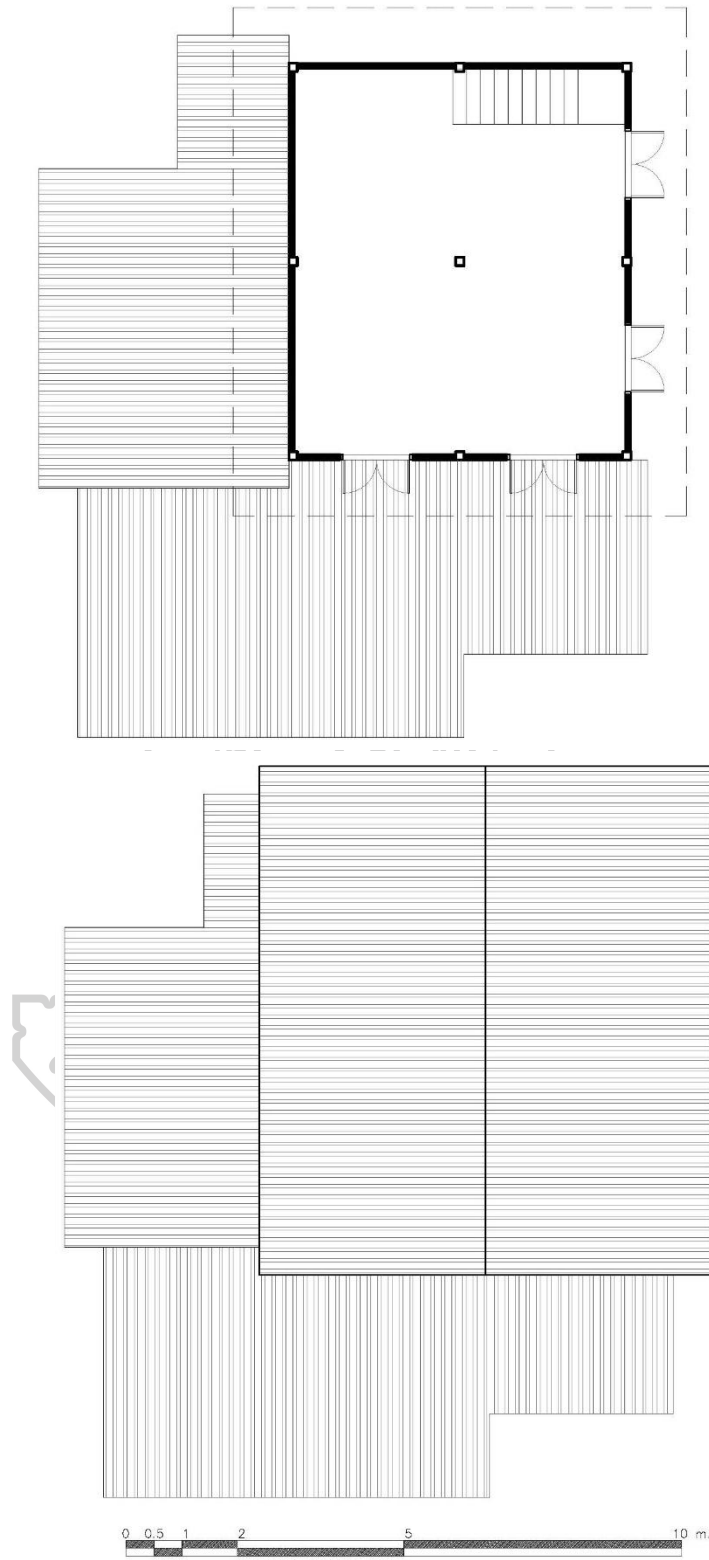
ชื่อเจ้าของบ้าน : นางเด่น

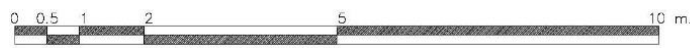
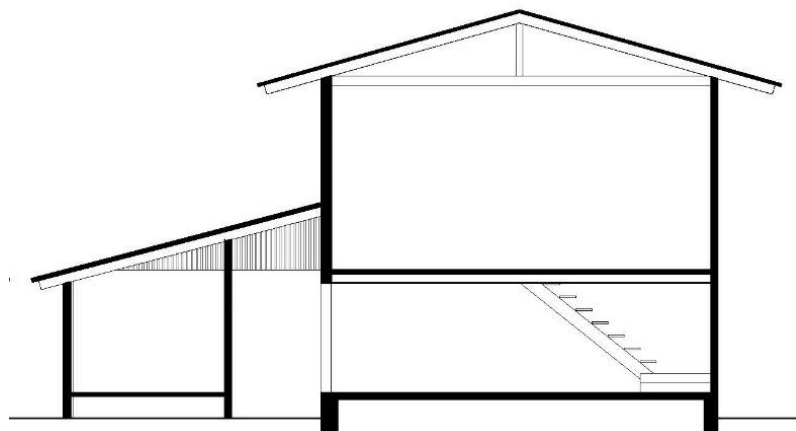
วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 43 ปี

รูปแบบเรือน : สองระดับ

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน										
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	○	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	●	-	-	ปูนกรุเบื้อง
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	●	-	-	●	-	-	●	-
		ผนังชั้น 2	-	●	-	-	-	-	-	-
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	●	-
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	-
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-
	หลังคา		-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	●	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 8 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางเด่น

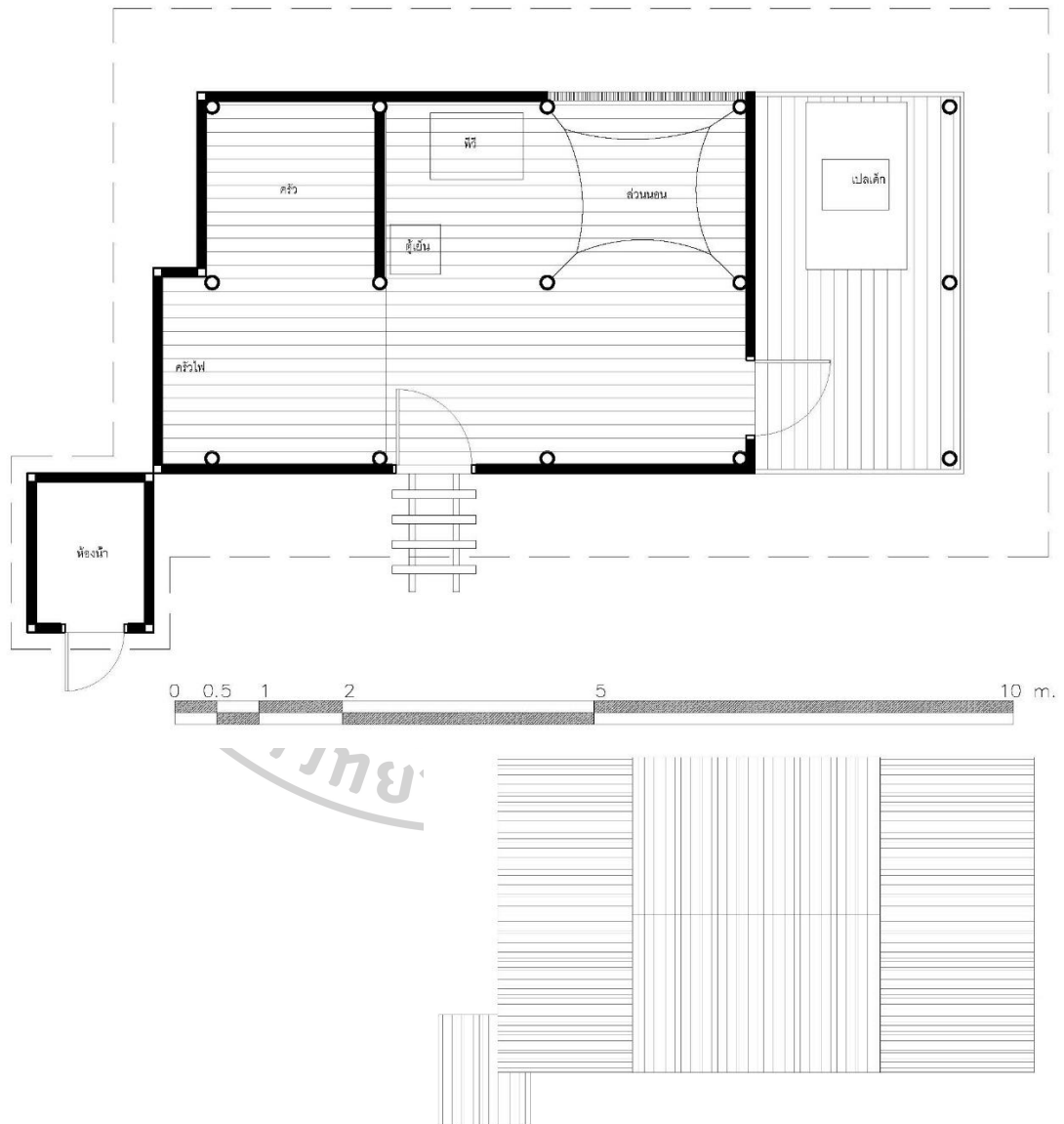
9) เรือนหลังที่ 10

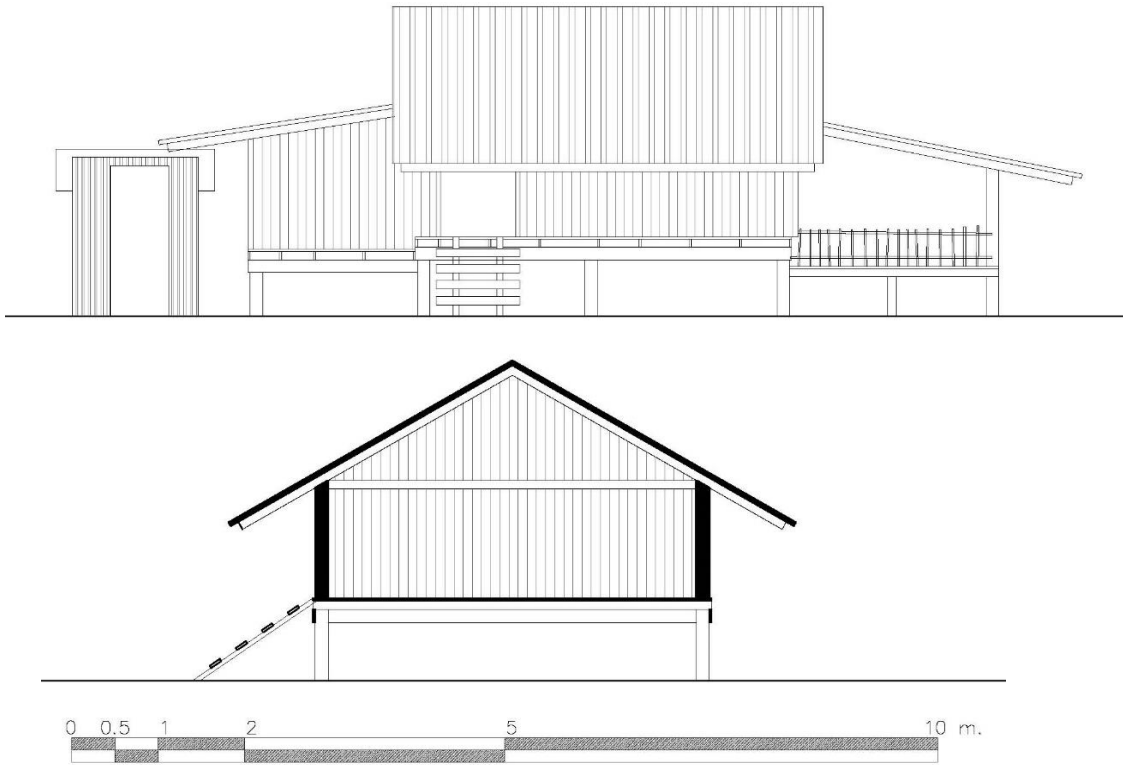
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายประวัตี สีใส วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 42 ปี

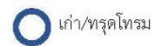
รูปแบบเรือน : ใต้ถุนเตี้ย

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน									
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน	
		พื้นชั้น 2	○	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-		
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	○	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	○	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	-	-	-	ระแนงไม้ไผ่, ฝาไหล
		หลังคา		-	-	-	-	-	●	-	สังกะสี
		บันได	○	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 9 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายประวัตี สีใส

10) เรือนหลังที่ 11

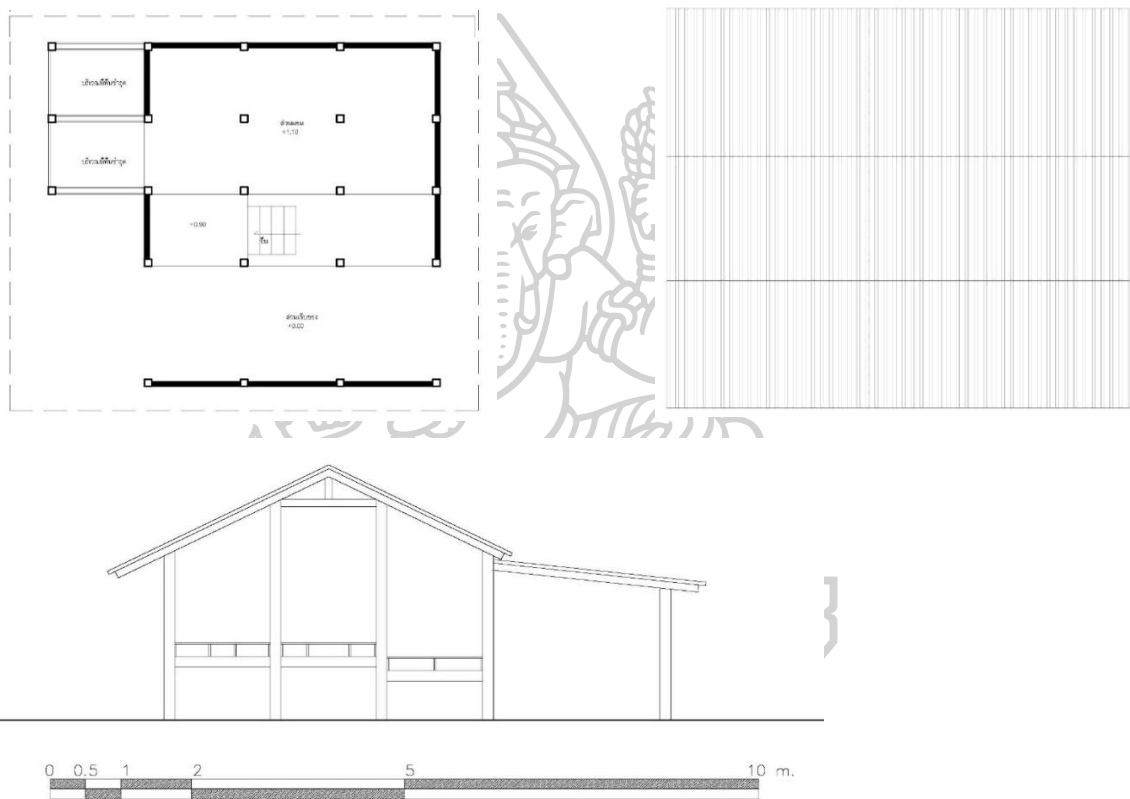
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางฝอย ศิรินาถ (หลังที่ 1)

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 42 ปี

รูปแบบเรือน : ใต้ถุนเตี้ย

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	●	●	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีประตู
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีหน้าต่าง
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	-	-	ระแนงไม้
	หลังคา		-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	●	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 10 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางฟอย ศิรินาถ (หลังที่ 1)

11) เรือนหลังที่ 12

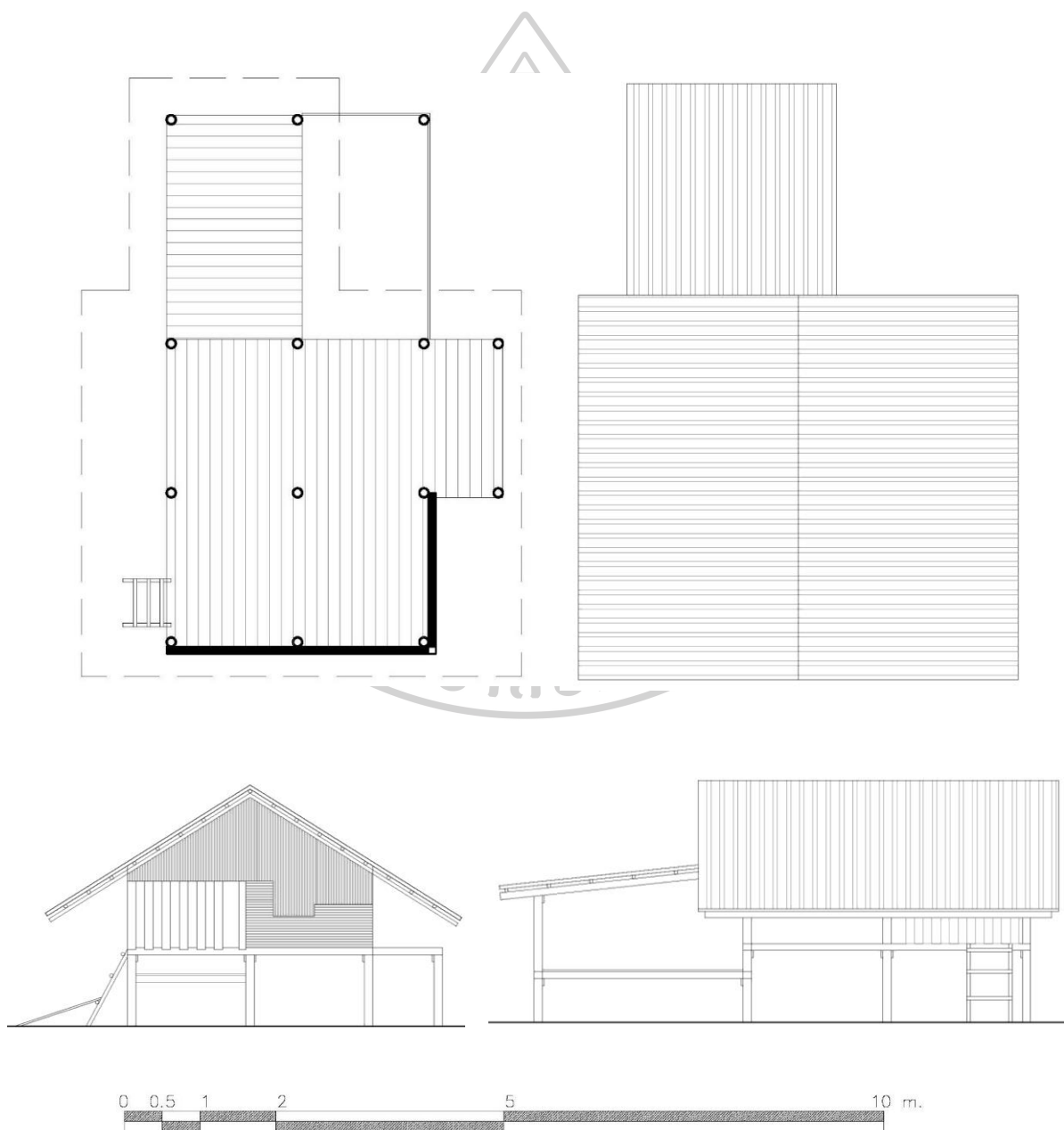
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางฝอย ศิรินาถ (หลังที่ 2)

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 40 ปี

รูปแบบเรือน : ใต้ถุนเตี้ย

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน											
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	○	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน	
		พื้นชั้น 2	○	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-		
		ผนังชั้น 2	○	-	-	-	-	-	○		
	ช่องเปิด	ประตู	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีประตู
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีหน้าต่าง
		ช่องเปิดอื่นๆ	○	-	-	-	-	○	-	-	ระแนงไม้
	หลังคา	-	-	-	-	○	-	-	-	หลังคากระเบื้อง	
	บันได	○	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 11 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางฟอย ศิรินาถ (หลังที่ 2)

12) เรือนหลังที่ 13

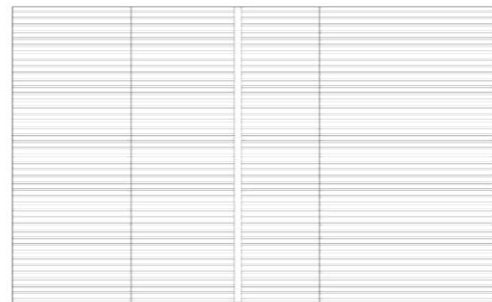
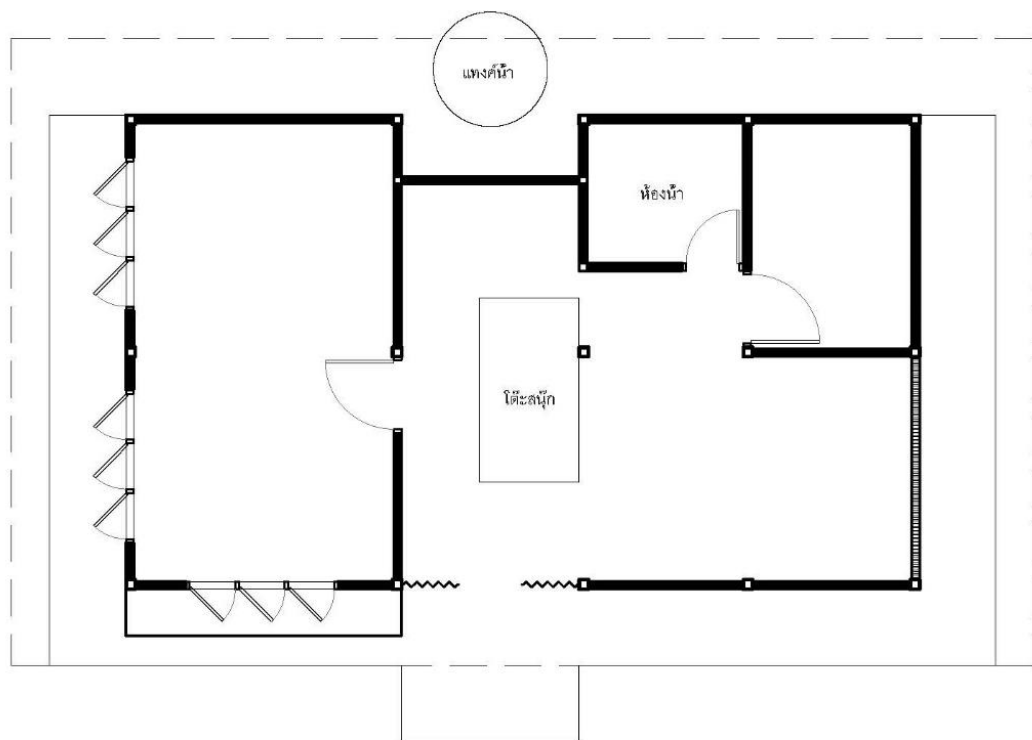
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

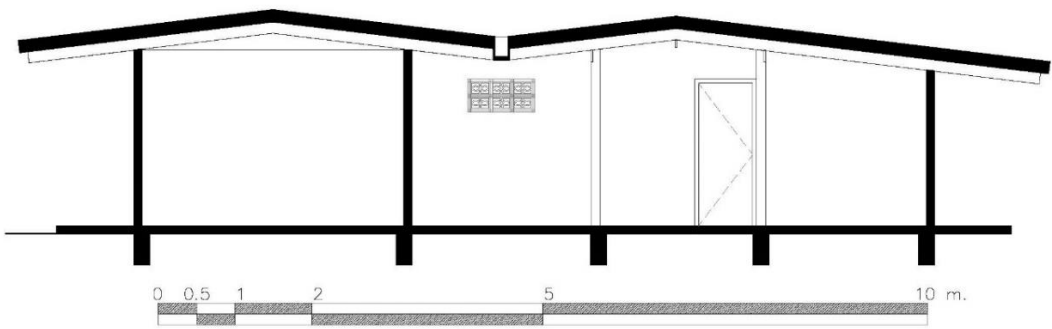
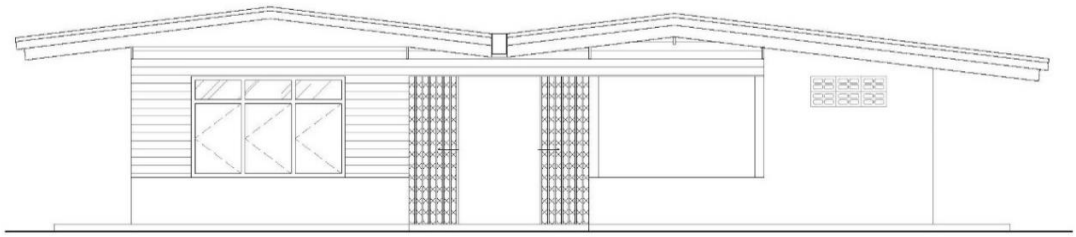
ชื่อเจ้าของบ้าน : นายสำเร็จ สมโภชน์

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 33 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	คอนกรีตเสริมเหล็ก
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	●	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	●	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	●	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	●	-	เหล็กตัด,ระแนงไม้
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 12 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำเร็จ สมโภชน์

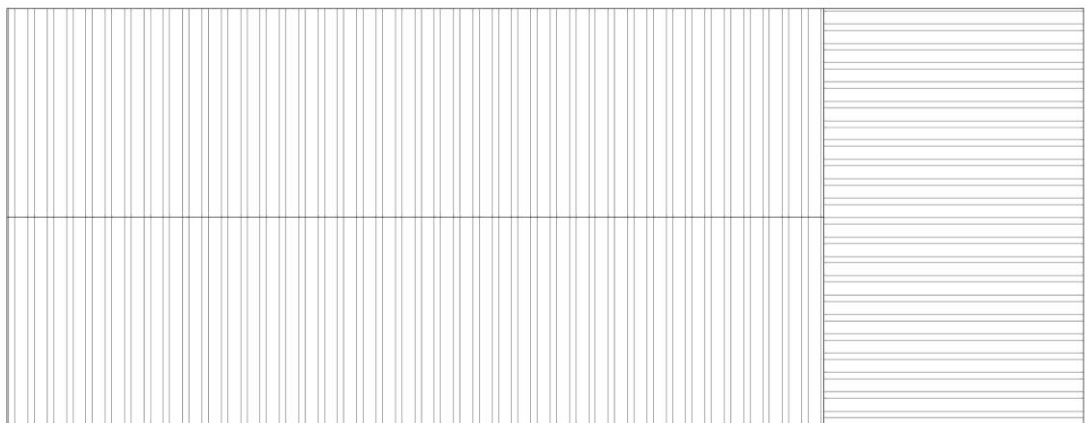
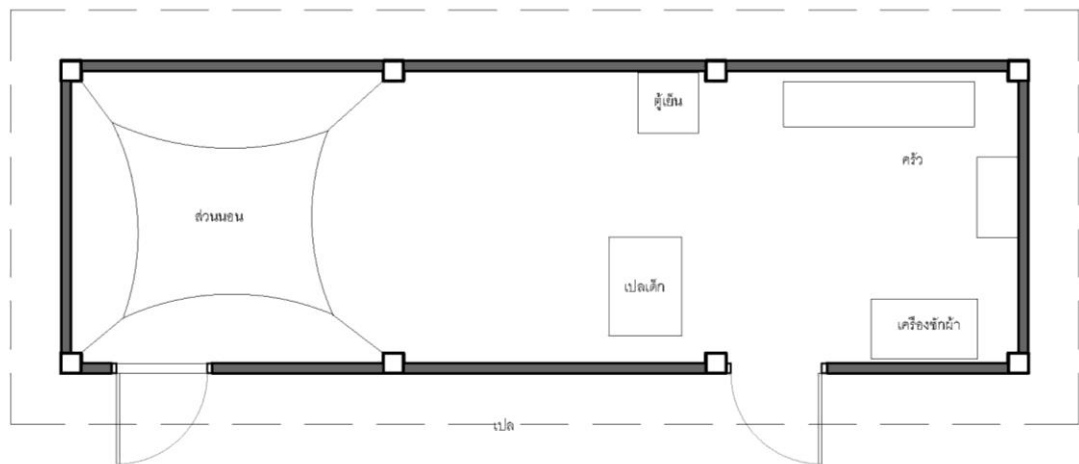
13) เรือนหลังที่ 14

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางฝอย)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางลูกสาวนางฝอย(หลังที่ 11) วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 25 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน											
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	-	-	○	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	-	-	○	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	○	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว	
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	○	-	-	○	-	-	○	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีหน้าต่าง
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	-	-	-	-	-	ระแนงไม้
	หลังคา	-	-	-	-	-	-	○	-	หลังคาสังกะสี	
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 13 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำเร็จ สมโภชน์

14) เรือนหลังที่ 16

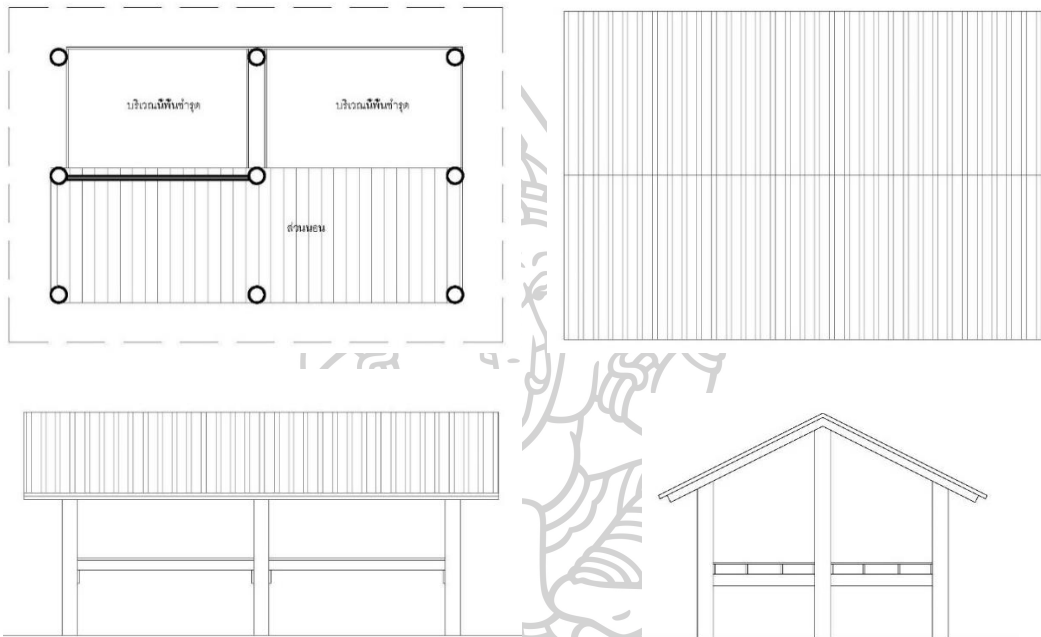
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางผอย)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนางผอย(หลังที่ 11)

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 12 ปี

รูปแบบเรือน : ใต้ถุนเตี้ย

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน											
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	○	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	○	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน	
		พื้นชั้น 2	○	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-		
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	○	-	เรือนใต้ถุนเตี้ย
	ช่องเปิด	ประตู	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีประตู
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีหน้าต่าง
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	
	หลังคา		-	-	-	-	-	●	-	หลังคาเมทัลชีท	
	บันได	○	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 14 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางฝอย(หลังที่ 11)

15) เรือนหลังที่ 17

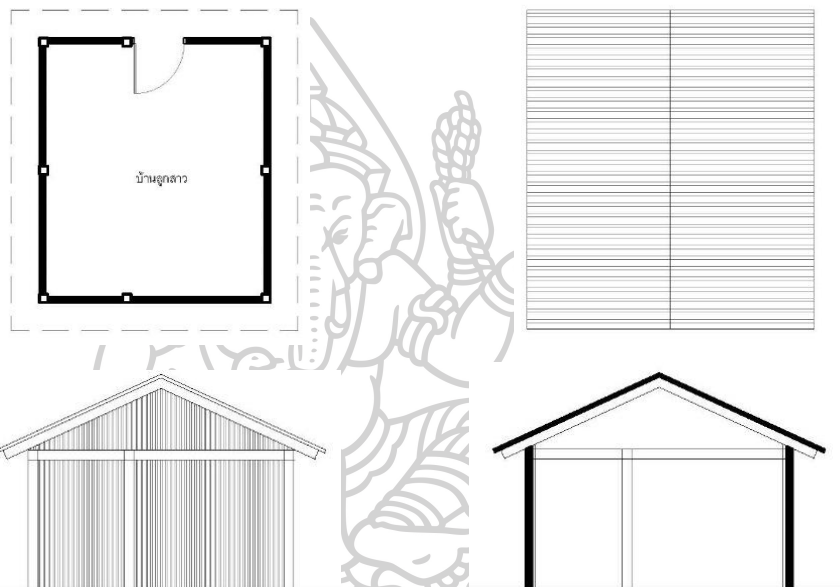
บ้านเลขที่ : 8 หมู่ 6 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางเด่น)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนางเด่น(เรือนหลังที่ 9)

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 8 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัลล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	คอนกรีตเสริมเหล็ก
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	●	กระจก, บานเกร็ด
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	
		หลังคา	-	-	-	-	●	-	●	
		บันได	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

● ใหม่/แข็งแรง ● เก่า/สภาพปกติ ○ เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 15 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางเด่น(เรือนหลังที่ 9)

16) เรือนหลังที่ 18

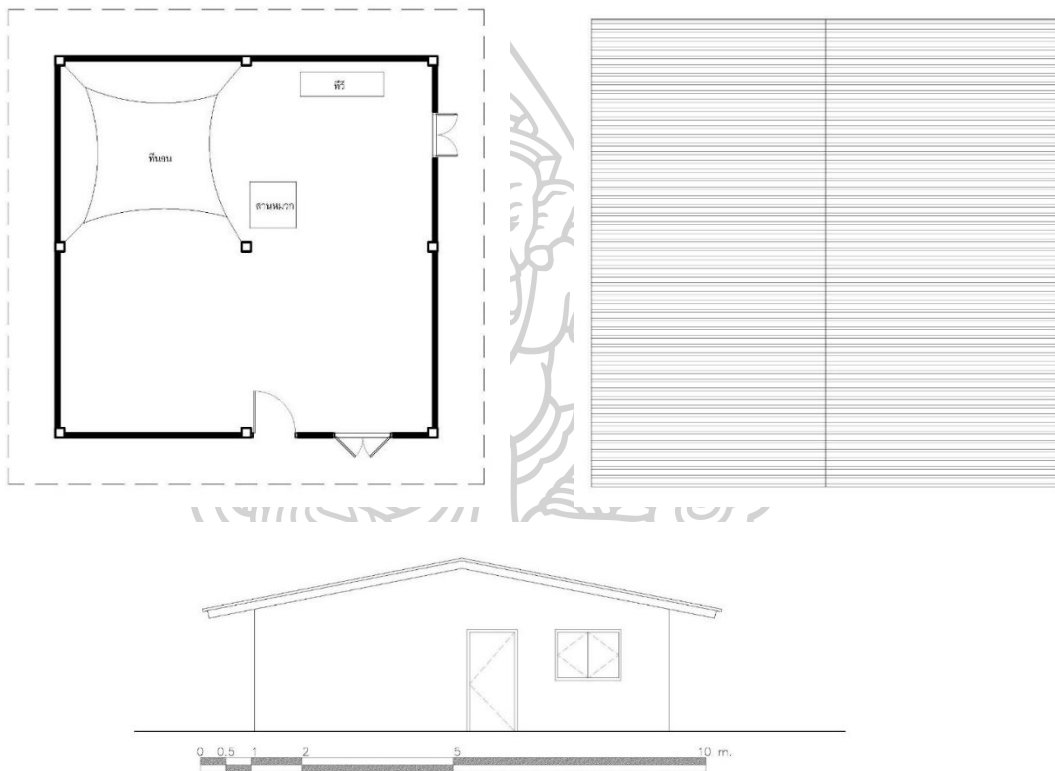
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางย้อย)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนางย้อย(เรือนหลังที่ 6,7)

วันที่สำรวจ : 6 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 8 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน											
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว	
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	●	-	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว	
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-		
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	●	-	
		หน้าต่าง	-	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	-	-	●	-	สังกะสี	
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 16 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางย้อย(เรือนหลังที่ 6,7)

17) เรือนหลังที่ 19

บ้านเลขที่ : 38/2 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางกุหลาบ)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูณางกุหลาบ เลิศมงคล (หลังที่ 4)

วันที่สำรวจ : 7 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 6 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	●	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 17 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูณางกุหลาบ เลิศมงคล (หลังที่ 4)

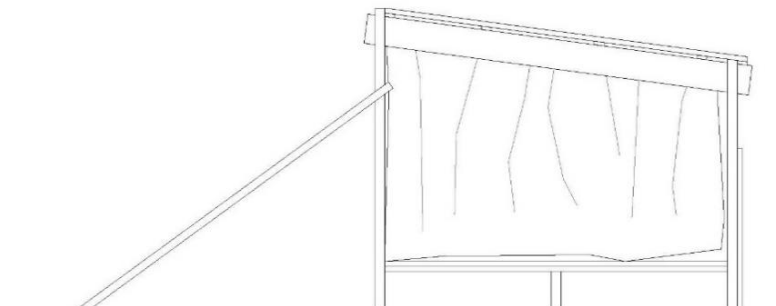
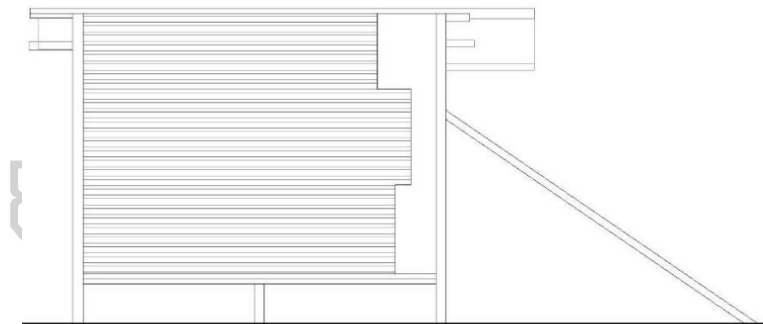
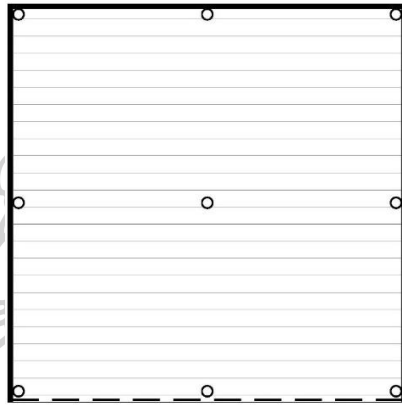
18) เรือนหลังที่ 20

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนางฝอย)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนางฝอย ศิรินาถ(หลังที่ 11) วันที่สำรวจ : 7 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 1 ปี

รูปแบบเรือน : ใต้ถุนเตี้ย

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- ฉาบ/ ผ้าใบ	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	○	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	○	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	○	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	○	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	○	○	
	ช่องเปิด	ประตู	-	-	-	-	-	○	-	
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	-	-	○	-	
บันได	-	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 18 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนางฝอย ศิรินาถ(หลังที่ 11)

19) เรือนหลังที่ 21

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายประวัติ)

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนายประวัติ สีใส(หลังที่ 10) วันที่สำรวจ : 7 ตุลาคม 2560

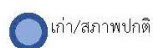
อายุเรือน : 3 เดือน

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

องค์ประกอบเรือน		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								หมายเหตุ
		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	●	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	ไม้อัด
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	●	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 19 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายประวัติ สีใส(หลังที่ 10)

4.2.1 เรือนในกลุ่มเรือนจุดที่ 2 เรียงลำดับเรือนตามหมายเลขในผังดังนี้

ภาพที่ 20 ผังลำดับการเก็บข้อมูลตัวเรือนจุดที่

1) เรือนหลังที่ 1

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายสนาน อุ่นลอย

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 61 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้น

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	●	-	-	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	●	●	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	●	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	●	-	สังกะสี, กระเบื้องลอนคู่
บันได	●	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 20 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสนาม อุ่นลอย

2) เรือนหลังที่ 2

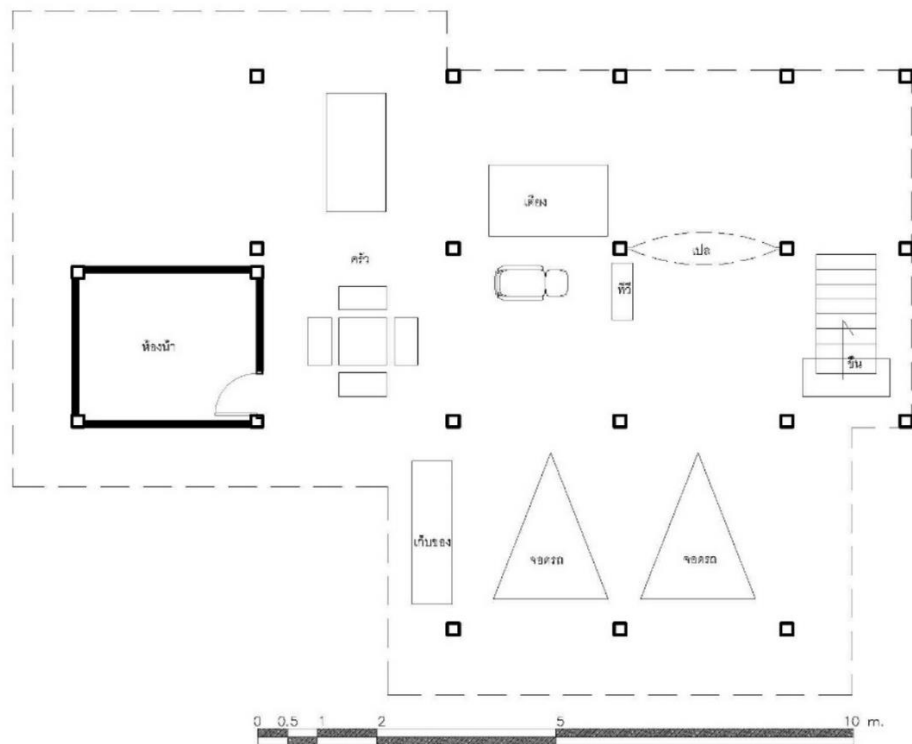
บ้านเลขที่ : 38/1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายสำรวม รัตนโมรา

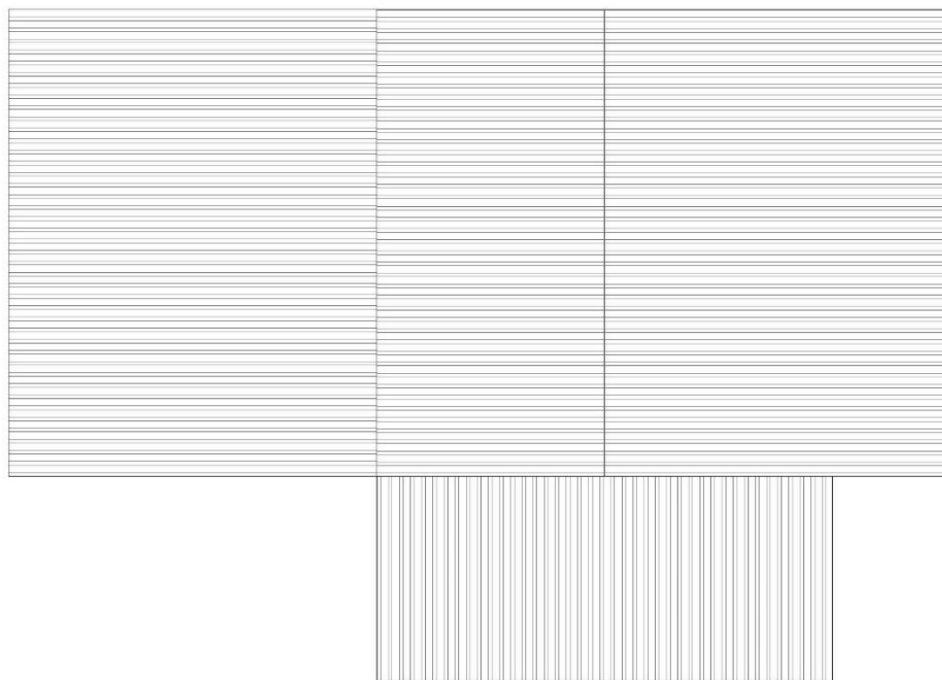
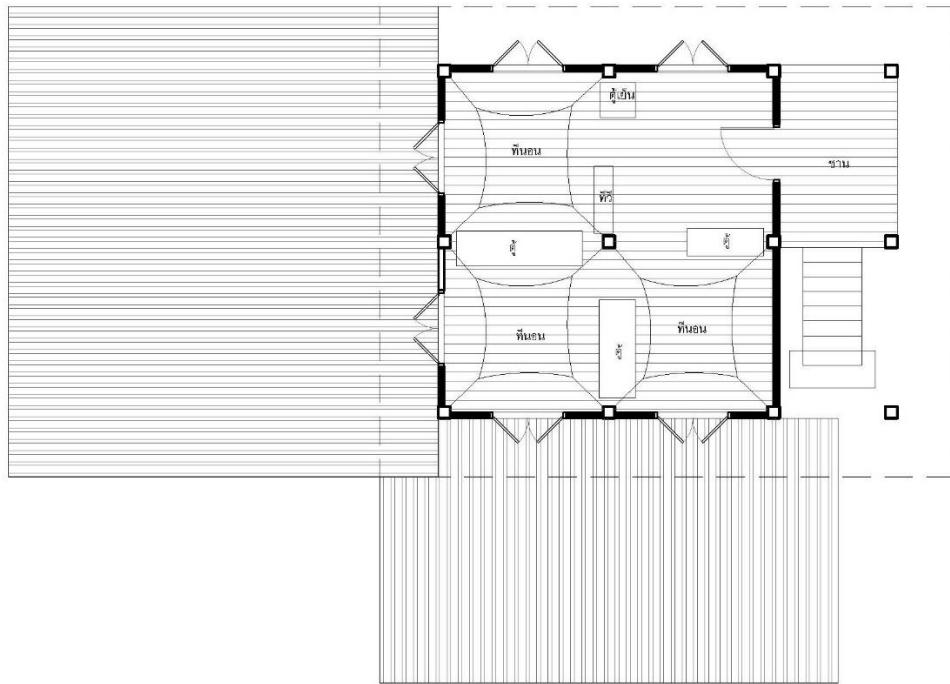
วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

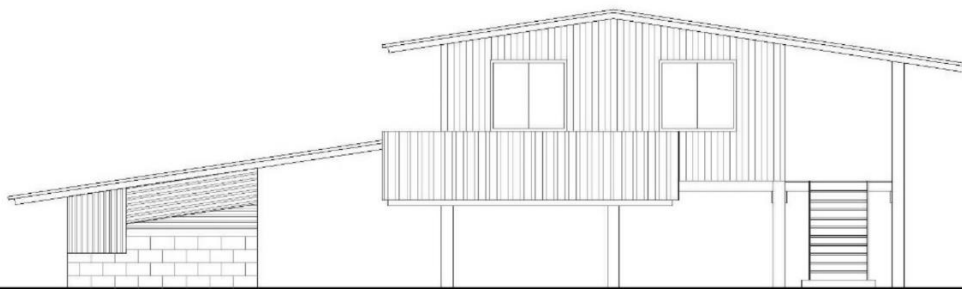
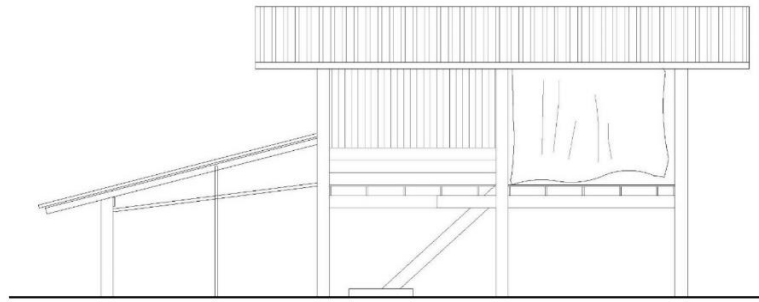
อายุเรือน : 42 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

วิทยาลัย

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	เรือนได้ถูกล้าง
		ผนังชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	
		หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	เบ้องลอนคู่
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 21 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายสำรวม รัตนโมรา

3) เรือนหลังที่ 3

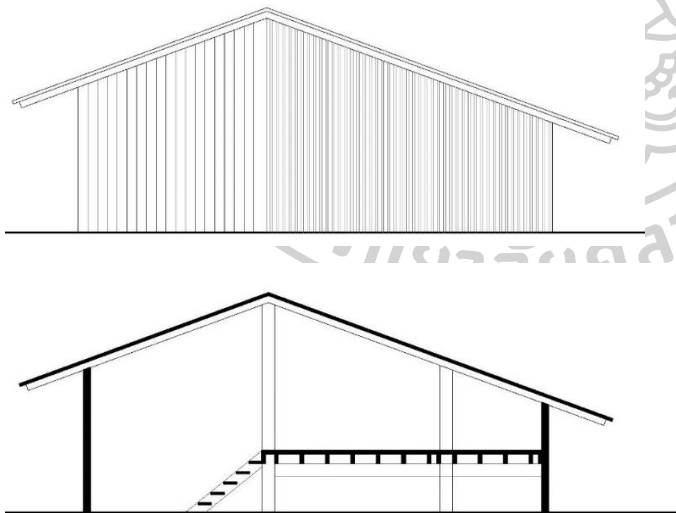
บ้านเลขที่ : 38/1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางแจ้ว

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 30 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน									
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	●	○	-	-	-	-	-	พื้นดิน,สมาร์ทบอร์ด	
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	●	-	-	-	-	○	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	-	สังกะสี
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	-	ฝาไหล
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	○	-	สังกะสี
		หลังคา	-	-	-	-	-	-	○	-	สังกะสี
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 22 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางแก้ว

4) เรือนหลังที่ 4

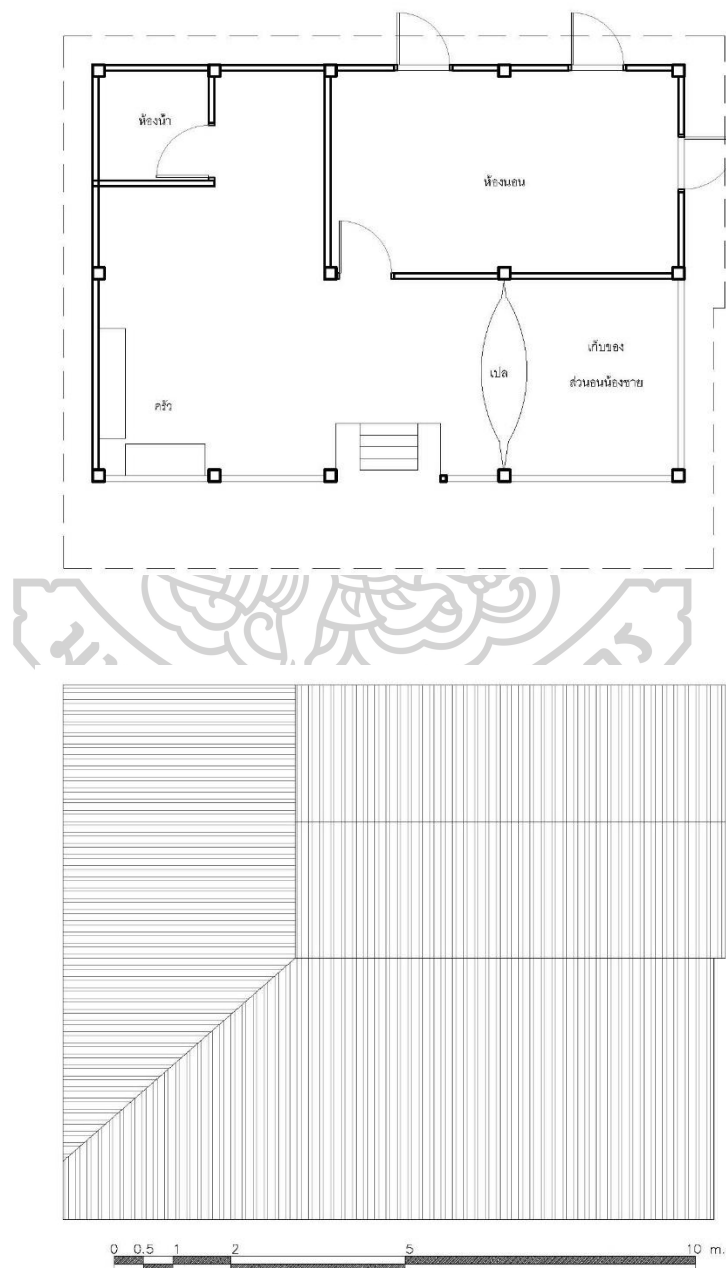
บ้านเลขที่ : 38/1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

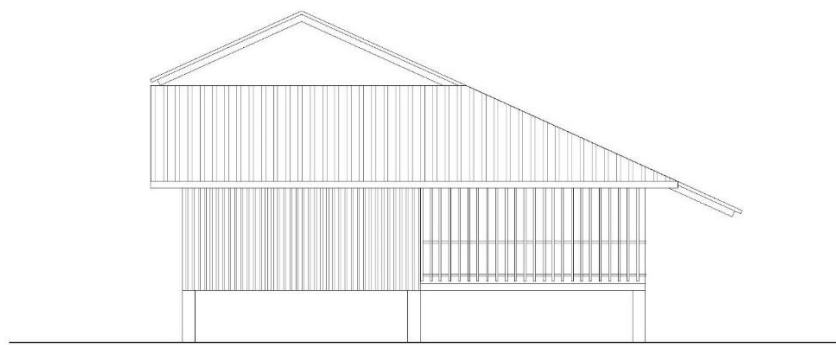
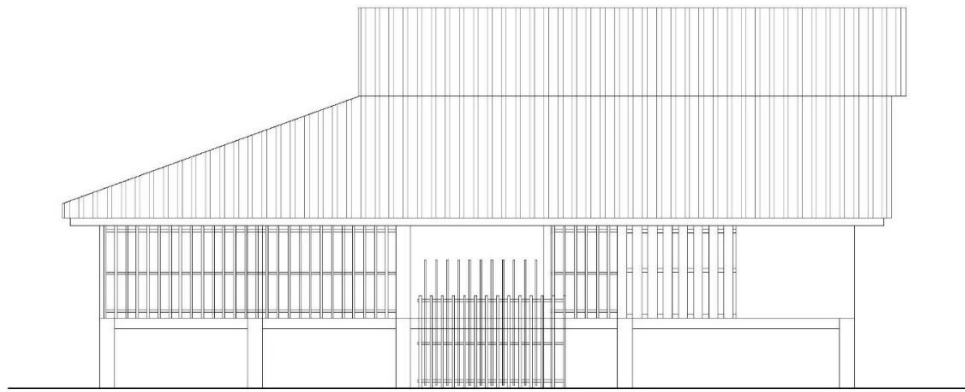
ชื่อเจ้าของบ้าน : นางรัตนกานต์ รัตนโมรา(น้องนายสำรวม)

วันที่สำรวจ : 7 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 22 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน											
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ	
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-		
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-		
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	-	-	-	พื้นดิน	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-		
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	●	-	-	-	-	●	-	
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	●	-	-	-	-	-	-	ระแนงไม้
		หลังคา	-	-	-	-	-	-	●	-	สังกะสี
		บันได	●	-	-	-	-	-	-	-	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 23 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางรัตนกานต์ รัตนโมรา(น้องนายสำรวจ)

5) เรือนหลังที่ 5

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางพรพรรณ อุ่นลอย (ลูกนายสนาน)

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 20 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	คอนกรีตเสริมเหล็ก
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	●	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	○	-	-	-	ลอนคู่
บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 24 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางพรพรรณ อุ่นลอย (ลูกนายสนาน)

6) เรือนหลังที่ 6

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางอำพร อุ่นลอย (ลูกนายสนาน) วันที่สำรวจ : 7 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 15 ปี

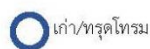
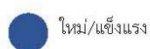
รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน

องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	คสล./ ปูน	อิฐ/ อิฐอาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	-	-	-	-	-	●	
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	●	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 25 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางอำพร อุ่นลอย (ลูกนายสนาน)

7) เรือนหลังที่ 7

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายวันชัย ชูฤทธิ์

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

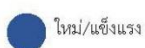
อายุเรือน : 15 ปี

รูปแบบเรือน : สองชั้น

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน / คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	
		พื้นชั้น 2	●	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	-	●	-	●	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอน
บันได	●	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 26 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายวันชัย ชูฤทธิ์

8) เรือนหลังที่ 8

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นางสุนันท์ ทิพย์สุวรรณ (น้องนายสนาน)

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 15 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน										
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	○	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	○	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	○	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	-	●	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 27 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนางสุนันท์ ทิพย์สุวรรณ (น้องนายสนาน)

9) เรือนหลังที่ 9

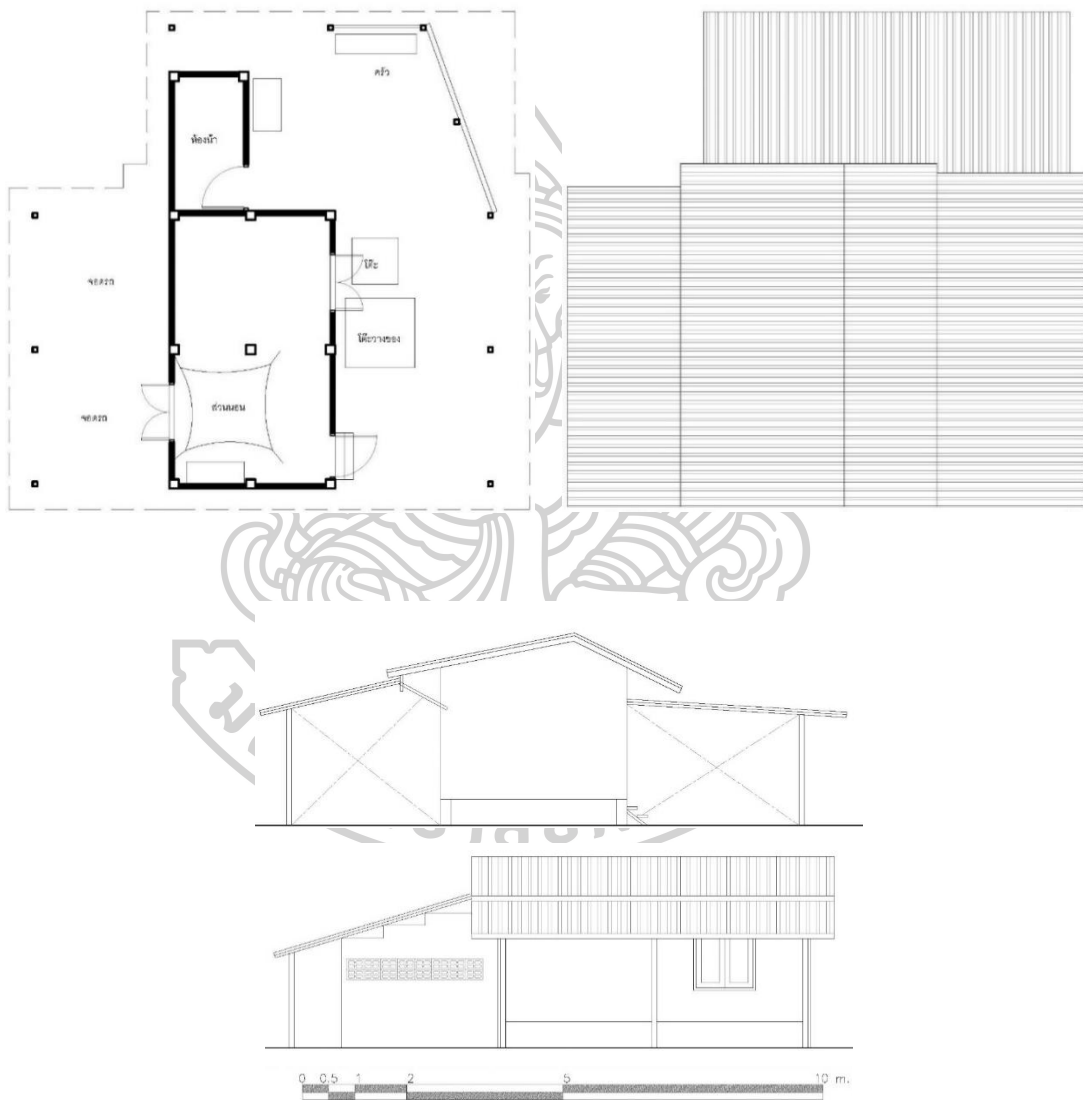
บ้านเลขที่ : 38/1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนายสำรวม

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 8 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	●	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	●	-	-	-	-	-	-	เรือนใต้ถุนเตี้ย
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	●	○	-	○	-	-	-	
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
		หลังคา	-	-	-	-	-	-	●	สังกะสี
	บันได	●	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

● ใหม่/แข็งแรง

○ เก่า/สภาพปกติ

○ เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 28 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสำรวม

10) เรือนหลังที่ 10

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายพรศักดิ์ ชูฤทธิ์(พี่นายวันชัย) วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

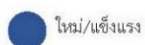
อายุเรือน : 8 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	●	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	●	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	●	-	-	-	-	-	-	เรือนได้ทุนเต็ม
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	○	-	-	-	-	-	สมาร์ทบอร์ด
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	
บันได	●	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ตาราง 29 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนนายพรศักดิ์ ชูฤทธิ์

11) เรือนหลังที่ 11

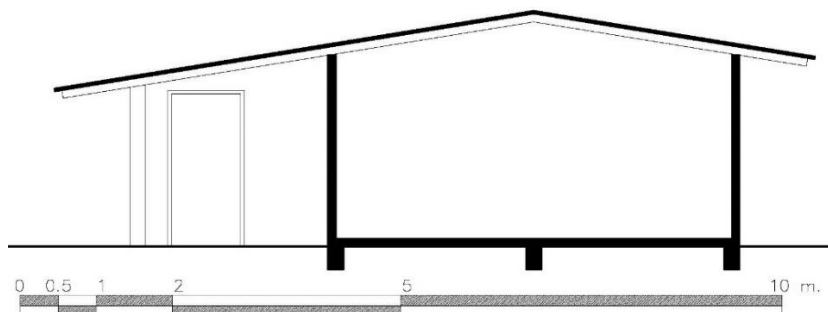
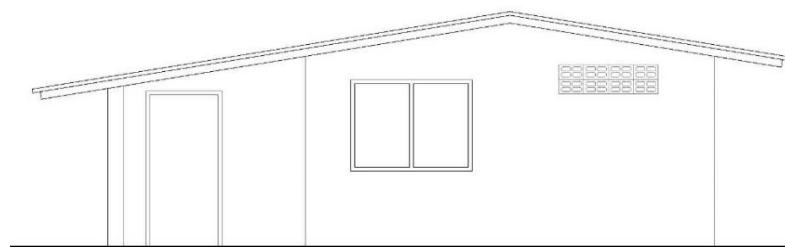
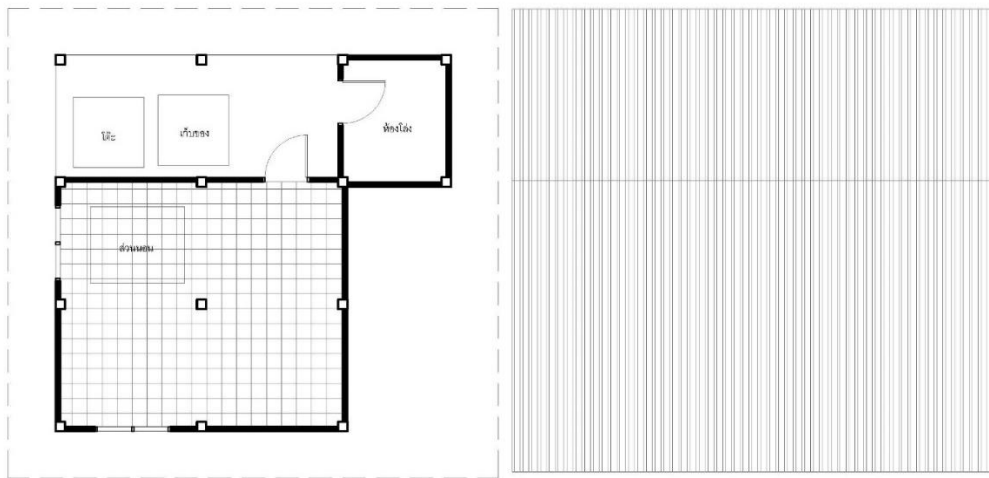
บ้านเลขที่ : 38/1 หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

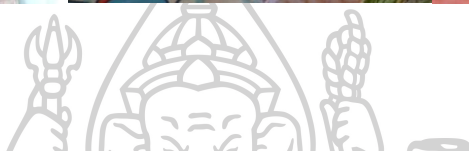
ชื่อเจ้าของบ้าน : ลูกนายสำรวม 11

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 7 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- ฉาก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	-	●	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	ไม้อัด
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 30 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสำรวมหลังที่ 11

12) เรือนหลังที่ 12

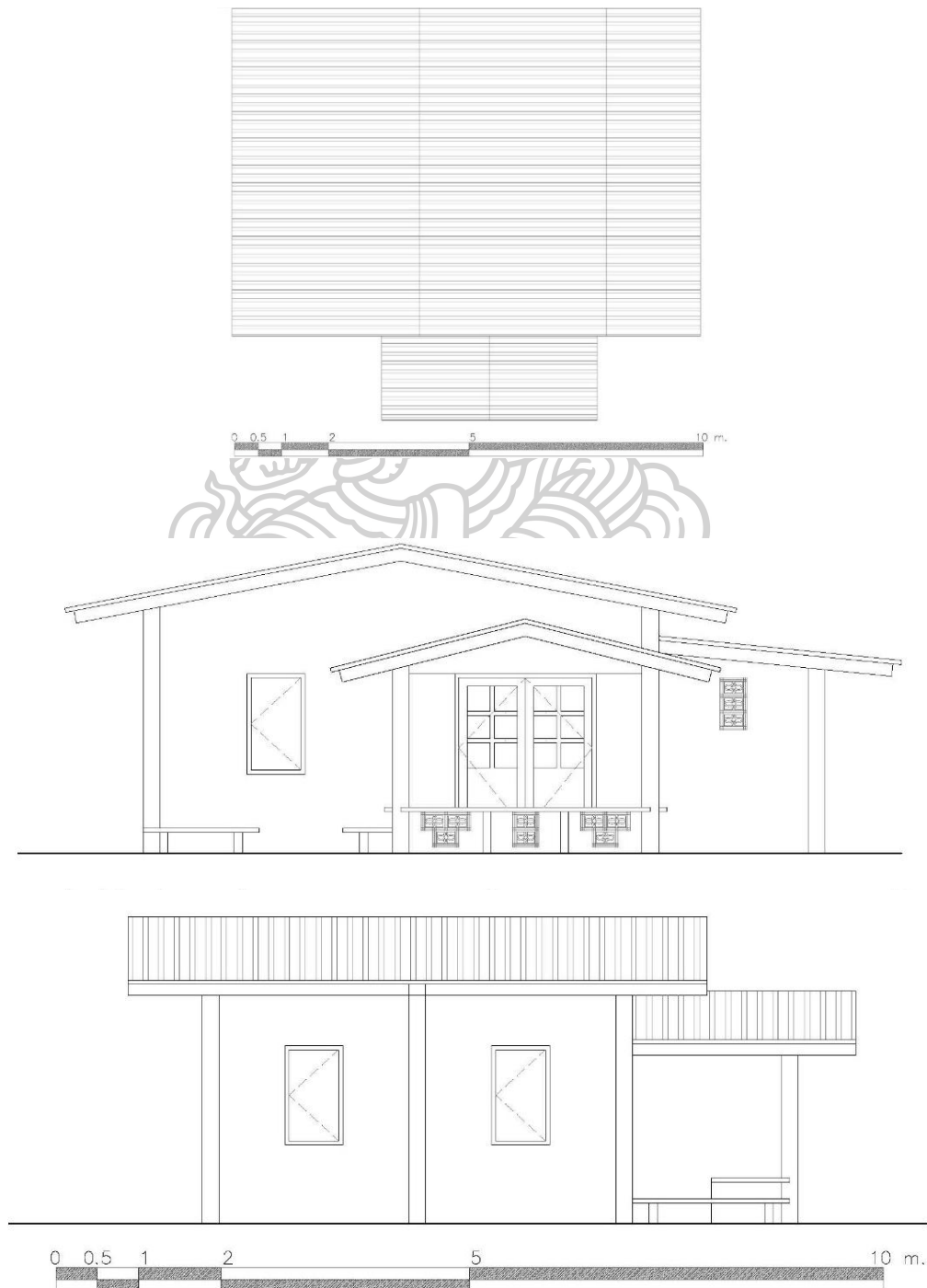
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายลูกสนาน 12

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 5 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน

องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	●	-	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	●	-	-	-	-	-	-	
		หน้าต่าง	●	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	●	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	อิฐช่องลม
บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได	

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 31 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 12

13) เรือนหลังที่ 13

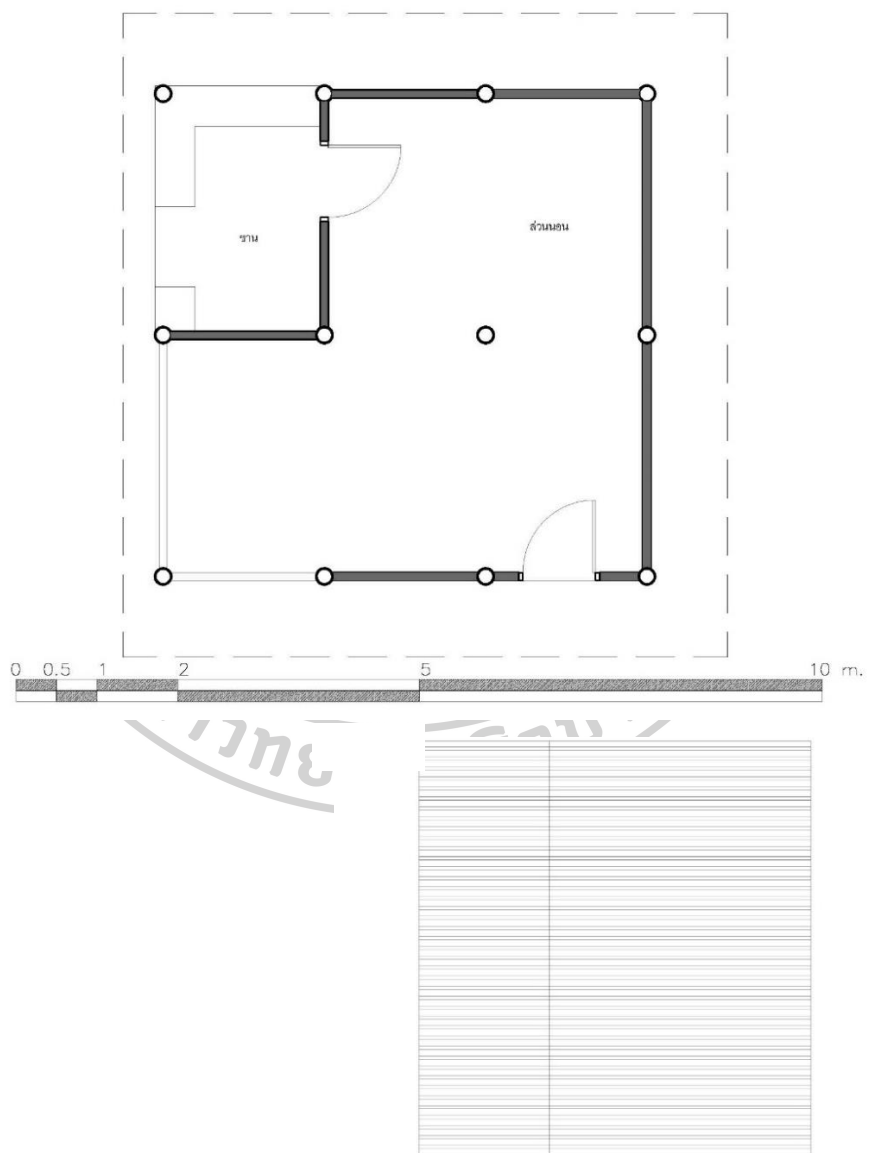
บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

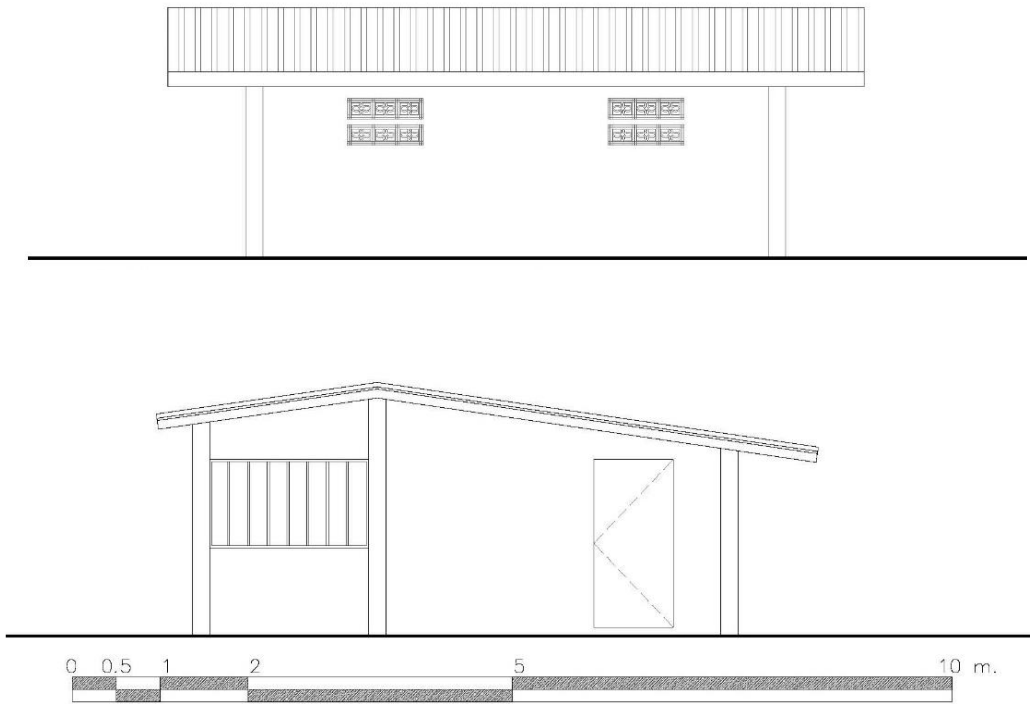
ชื่อเจ้าของบ้าน : นายลูกสนาน 13

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

อายุเรือน : 5 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน										
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สมาร์ท บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	-	-	●	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	-	-	-	-	-	●	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	-	-	-	●	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	-	-	○	-	-	-	เรือนชั้นเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	●	-	-	-	-	-	สมาร์ทบอร์ด
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	
		ช่องเปิดอื่นๆ	●	-	-	●	-	-	-	ลูกกรงเหล็ก,อิฐช่องลม
	หลังคา	-	-	-	-	●	-	-	-	กระเบื้องลอนคู่
	บันได	-	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีบันได

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

ใหม่/แข็งแรง

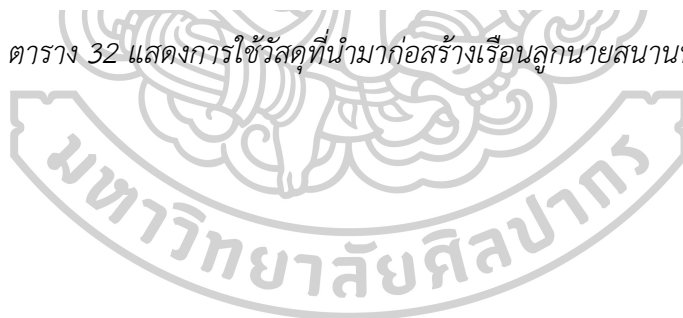

เก่า/สภาพปกติ

เก่า/ทรุดโทรม

ตาราง 32 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 12

14) เรือนหลังที่ 14

บ้านเลขที่ : หมู่ 12 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ใช้บ้านเลขที่เดียวกันกับนายสนาน)

ชื่อเจ้าของบ้าน : นายลูกสนาน 13

วันที่สำรวจ : 8 ตุลาคม 2560

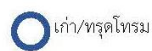
อายุเรือน : 2 ปี

รูปแบบเรือน : ชั้นเดียว

		ประเภทของวัสดุที่ใช้สร้างเรือน								
องค์ประกอบเรือน		ไม้	ไม้เทียม/ ไม้อัด/ สามารถ บอร์ด	ปูน/ คสล.	อิฐ/ อิฐฉาบ ปูน/อิฐ ช่องลม	กระ- เบื้อง	เหล็ก	สังกะ- สี/ เมทัล ชีท	PVC/ กระ- จก	หมายเหตุ
โครงสร้าง	เสา	○	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างพื้น	○	-	-	-	-	-	-	-	
	โครงสร้างหลังคา	○	-	-	-	-	-	-	-	
ส่วนประกอบหลัก	พื้น	พื้นชั้น 1	○	-	-	-	-	-	-	เรือนได้ถุนเดียว
		พื้นชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ผนัง	ผนังชั้น 1	-	○	-	-	-	-	-	เรือนได้ถุนเดียว
		ผนังชั้น 2	-	-	-	-	-	-	-	
	ช่องเปิด	ประตู	-	○	-	-	-	-	-	ไม้อัด
		หน้าต่าง	-	-	-	-	-	-	-	ไม่มีหน้าต่าง
		ช่องเปิดอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	
	หลังคา	-	-	-	-	-	-	○	-	สังกะสี
บันได	○	-	-	-	-	-	-	-		

สภาพวัสดุ ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

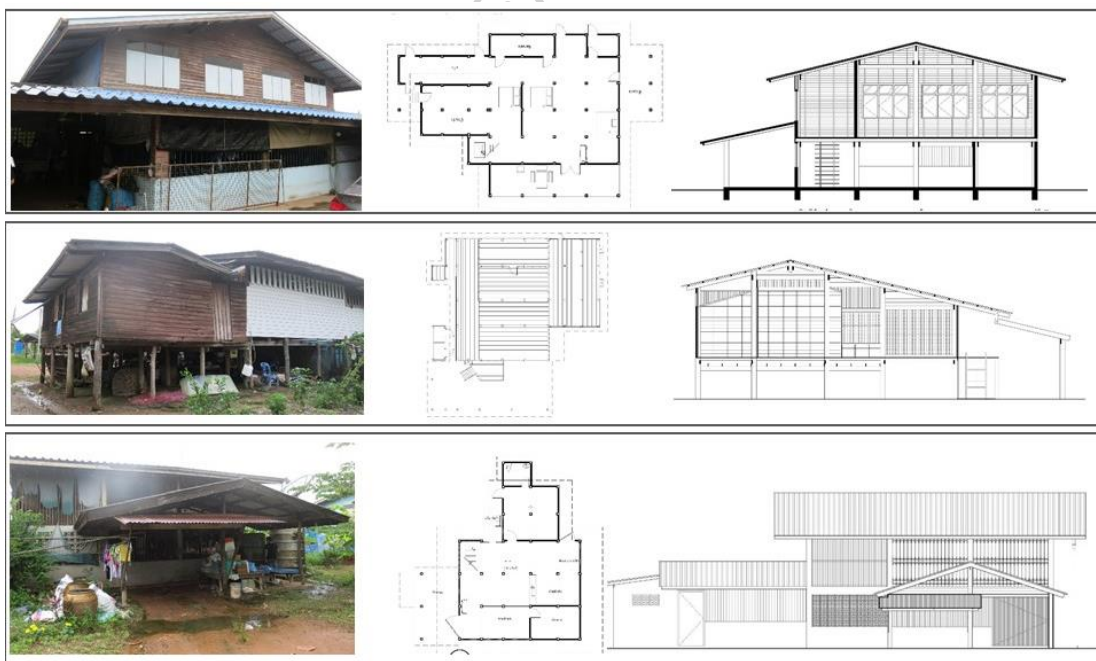

ตาราง 33 แสดงการใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างเรือนลูกนายสนานหลังที่ 13

เมื่อพิจารณาลักษณะเรือนที่พบในพื้นที่กรณีศึกษามี 3 รูปแบบคือ

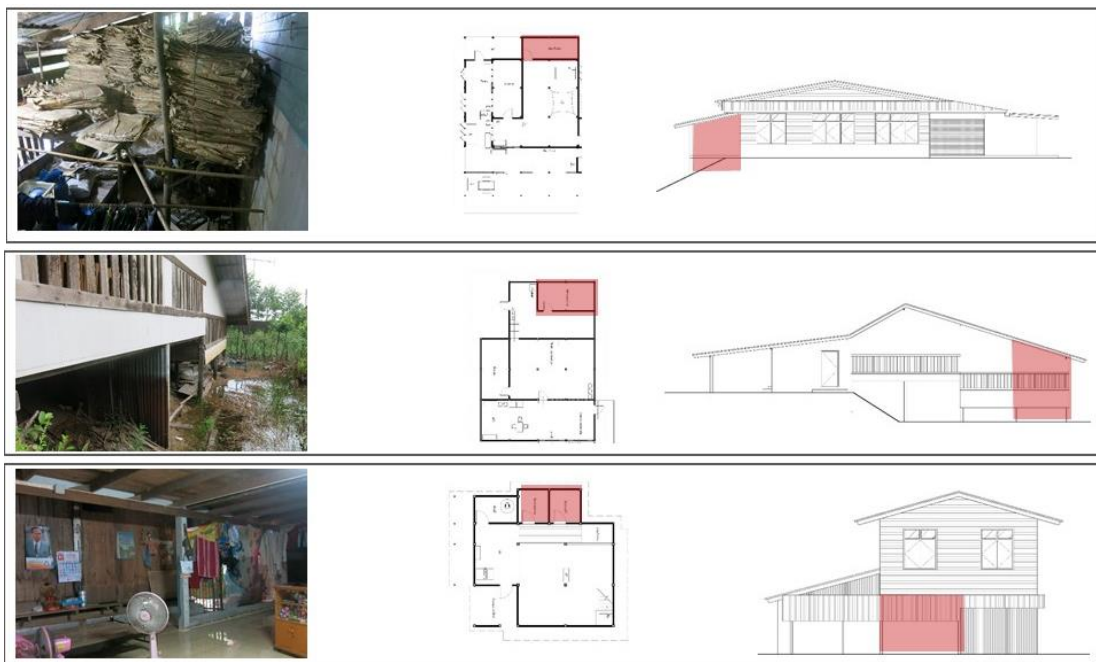
- เรือนสองชั้นหรือเรือนยกใต้ถุนสูง มักพบในเรือนที่มีอายุเรือนมากกว่า 60 ปี มีจำนวนทั้งหมด 5 หลัง เดิมเรือนทุกหลังเป็นเรือนใต้ถุนสูงไม่มีผนังกันใต้ถุน ต่อมาบางหลังมีการต่อเติมให้มีผนังเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

ส่วนในกรณีเรือนสองชั้นที่มีอายุน้อยกว่า 60 ปี มีทั้งหมด 4 หลัง เป็นเรือนที่สร้างขึ้นใหม่แต่ผู้อาศัยได้เข้ามาอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์แห่งนี้มานานและมีเรือนรุ่นพ่อแม่เป็นเรือน 2 ชั้น จึงได้มีการรื้อเรือนเก่าทิ้งแล้วสร้างขึ้นใหม่ หรือประสบอัคคีภัยจึงมีการย้ายตำแหน่งที่ตั้งเรือน แล้วสร้างเรือนขึ้นใหม่เป็นเรือน 2 ชั้นที่มีใต้ถุน

ภาพที่ 21 แสดงตัวอย่างเรือนสองชั้นหรือเรือนยกใต้ถุนสูง ภาพด้านบนเรือนนางทวี คริสต์สวัสดิ์ ภาพตรงกลางเรือนนายบุญเหลือ แต่ฮะเฮง ภาพด้านล่างเรือนนางจำรวย ยิ้มเนียม ตามลำดับ

- เรือนสองระดับ พบในเรือนที่มีอายุเรือนมากกว่า 40 ปี มีจำนวน 4 หลัง เกิดจากการต่อเติมเรือนตามสภาพภูมิประเทศ เดิมเรือนชนิดนี้เป็นเรือนขนาดที่มีใต้ถุนเตี้ย พื้นที่ใต้ถุนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ แต่ได้ผ่านการต่อเติมเรือนใหม่ให้มีระดับทางเข้าเรือนเท่ากับหรือใกล้เคียงกับพื้นผิวของถนนเทศบาลซอย 8 โดยเรือนดั้งเดิมยังมีระดับความสูงเท่าเดิมคือต่ำกว่าระดับถนน ในกรณีที่เรือนบางหลังได้ปรับเปลี่ยนส่วนเรือนดั้งเดิมนั้นกระทำเพียงแค่เปลี่ยนวัสดุ ให้เป็นวัสดุที่มีความคงทนมากขึ้น เช่น เรือนของนางพรสวรรค์ เปลี่ยนจากพื้นไม้มาเป็นพื้นปูน โดยที่ระดับไม่เปลี่ยนแปลงจากเรือนดั้งเดิม (หลังที่ 8 ในบทที่ 4) และเรือนนายบุญเสริม (หลังที่ 5 ในบทที่ 4) เป็นต้น

ภาพที่ 22 แสดงตัวอย่างเรือนสองระดับ ภาพด้านบนเรือนนายบุญเสริม วงศ์พระราม ภาพตรงกลาง เรือนนางพรสรวง พาณิชย์ ภาพด้านล่างเรือนนางเด่น ตามลำดับ

- เรือนชั้นเดียวหรือเรือนใต้ถุนเดี่ยว พบในเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี ถึงปัจจุบัน เรือนที่ใต้ถุนเดี่ยว ไม่สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ใต้ถุนเรือนได้ มีจำนวน 10 หลัง เรือนลักษณะ นี้มีความต่างระดับจากพื้นดินถึงพื้นเรือนอยู่ที่ 0.50-1.20 เมตร ส่วนเรือนชั้นเดียว มีจำนวน 13 หลัง จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ภายในเรือนชั้นเดี่ยวนี้อาจมีการกั้นแบ่งห้อง มักปล่อยโล่งแล้วใช้เฟอร์นิเจอร์ เป็นตัวกำหนดขอบเขตประเภทพื้นที่ใช้สอยภายใน

ภาพที่ 23 แสดงตัวอย่างเรือนชั้นเดียวหรือเรือนใต้ถุนเตี้ย ภาพด้านบนเรือนนายประวัตี สีใส ภาพตรงกลางเรือนนายนายสำเร็จ สมโภชน์ และภาพสุดท้ายคือเรือนนางรัตนกานต์ รัตนโมรา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 การตั้งถิ่นฐานและรูปแบบการกระจายตัวของเรือน

5.1.1 ปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่กรณีศึกษา

จากการศึกษาโดยนำแนวคิดองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานของ Trewartha (1969) มา เป็นพื้นฐานในการตั้งคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานบนที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษา เบื้องต้นพบว่าปัจจัยในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับแหล่งประกอบอาชีพมากที่สุด เป็นพื้นที่ที่ติดเส้นทางคมนาคมทางบก สามารถเดินทางไปทำงานได้สะดวก จึงนำตำแหน่งแหล่งงานของกลุ่มตัวอย่างมา กำหนดลงบนแผนที่ พบว่าตำแหน่งแหล่งงานของกลุ่มตัวอย่างมีบริเวณอยู่ใกล้แหล่งที่อยู่อาศัย การสนับสนุนข้อมูลโดยรวมจากการสัมภาษณ์

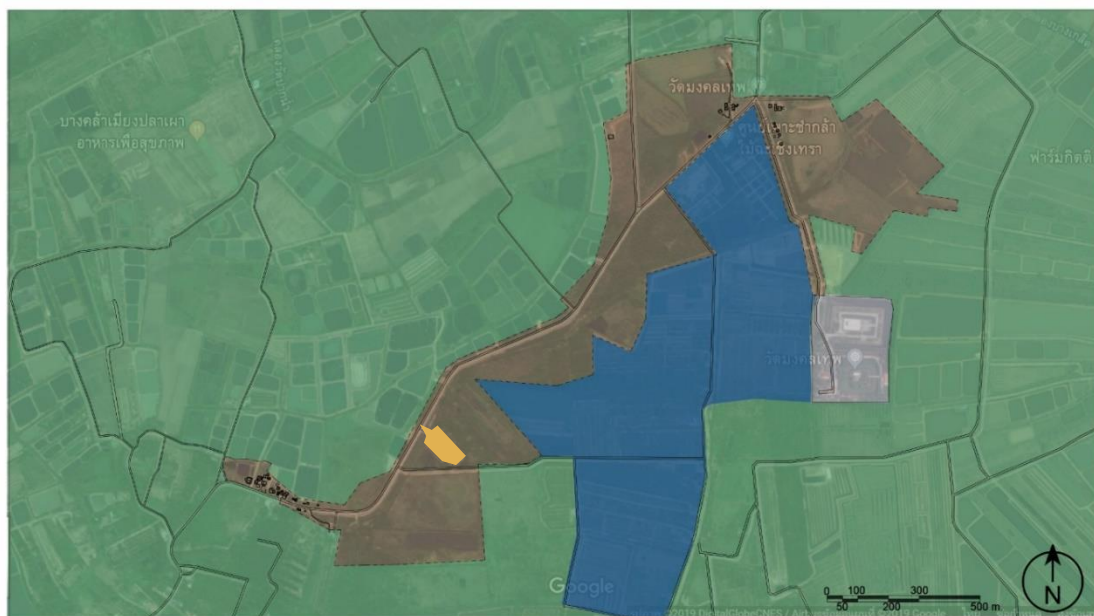
ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 เนื่องจากการจะเลือกตำแหน่งที่ตั้งในพื้นที่สาธารณประโยชน์แต่ละแห่งได้ ต้องผ่านการประชาคมในหมู่บ้านแห่งนั้นก่อน ถ้าประชาชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่อนุญาตจึงสามารถเข้ามาอาศัยอยู่บนพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านแห่งนั้นได้ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการจากทางภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชาติ จึงมีผลกับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในแห่งนั้นด้วย

กลุ่มบุคคลที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่กรณีศึกษาให้ความสำคัญ กับปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์เป็นด้านสุดท้าย ทั้งที่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตามแนวคิดของ Trewartha เหตุเพราะกลุ่มตัวอย่างเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่กรณีศึกษา ภายหลังจากก่อตั้งหมู่บ้านไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย (2536) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่เกิดขึ้น ภายหลังการตั้งถิ่นฐานได้เกิดขึ้นและผ่านระยะการตั้งตัวไปแล้ว ปัจจัยอื่นจะเป็นตัวสนับสนุน เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง(วิลาวัณย์ ภมรสวรรณ, 2551)

5.1.2 สิ่งแวดล้อมถิ่นฐานและระบบนิเวศของกลุ่มเรือน

พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่เนื้อที่ขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว่า 375 ไร่ โดยรอบจะแวดล้อมด้วยพื้นที่เกษตรกรรมเช่นสวนผลไม้ สวนป่าและ นาทุ่ง นอกจากนี้ยังติดกับพื้นที่ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ภายในพื้นที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้มีการใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นบ่อ

กำจัดขยะของตำบล นอกจากนี้แล้วไม่มีการใช้ประโยชน์อื่นใด พื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า และทางระบายน้ำที่มีโครงข่ายเชื่อมกันกับแม่น้ำบางปะกง

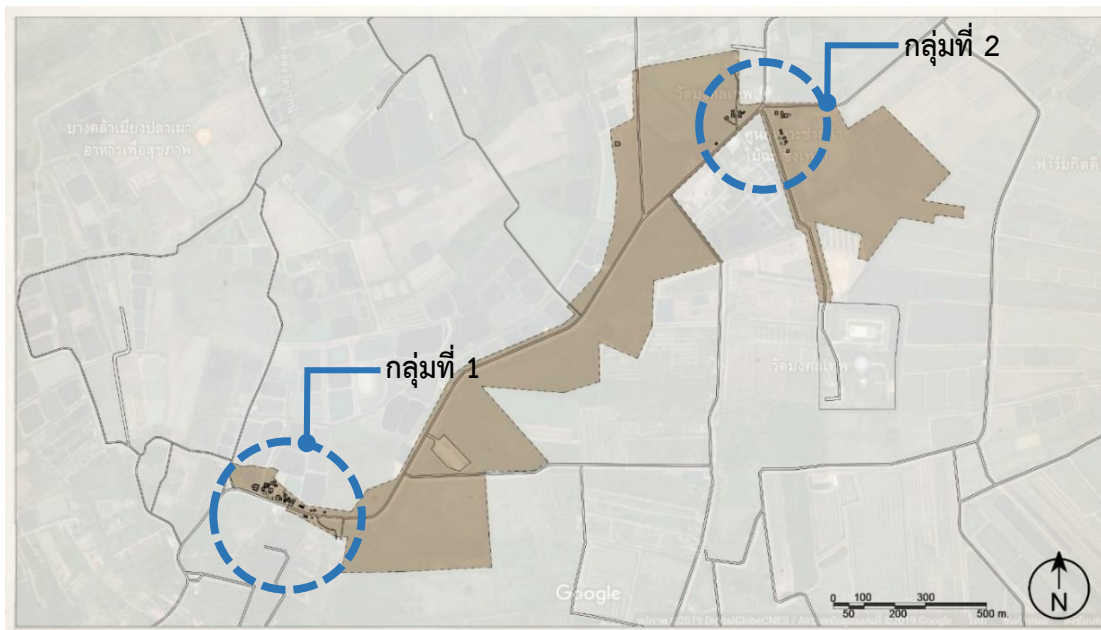

	พื้นที่		สถานที่ราชการ (เรือนแพะซาก้าไม้จังหวัดฉะเชิงเทรา)
	พื้นที่สาธารณประโยชน์		ศาสนสถาน (วัดมงคลเทพ)
	บ่อทิ้งขยะประจำตำบลปากน้ำ		

ภาพที่ 24 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่กรณีศึกษา

5.1.3 องค์ประกอบและโครงสร้างของชุมชน

ประกอบด้วยเรือนพักอาศัย 36 หลังคาเรือน มีลักษณะการกระจุกตัวของกลุ่มบ้านอยู่ 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 เป็นจุดแรกที่เข้าประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และยังมีจำนวนเรือนพักอาศัยมากกว่ากลุ่มที่ 2

ภาพที่ 25 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของกลุ่มเรือนกลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2 บนขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

5.1.4 ลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่พบในพื้นที่กรณีศึกษา ตามแนวคิดของ Leong and Morgan (1982) มี 2 รูปแบบคือการตั้งถิ่นฐานแบบแนวยาว และแบบกระจุกตัวเป็นกลุ่ม

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
รูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามแนวยาว	การตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม/แบบกระจุกตัว

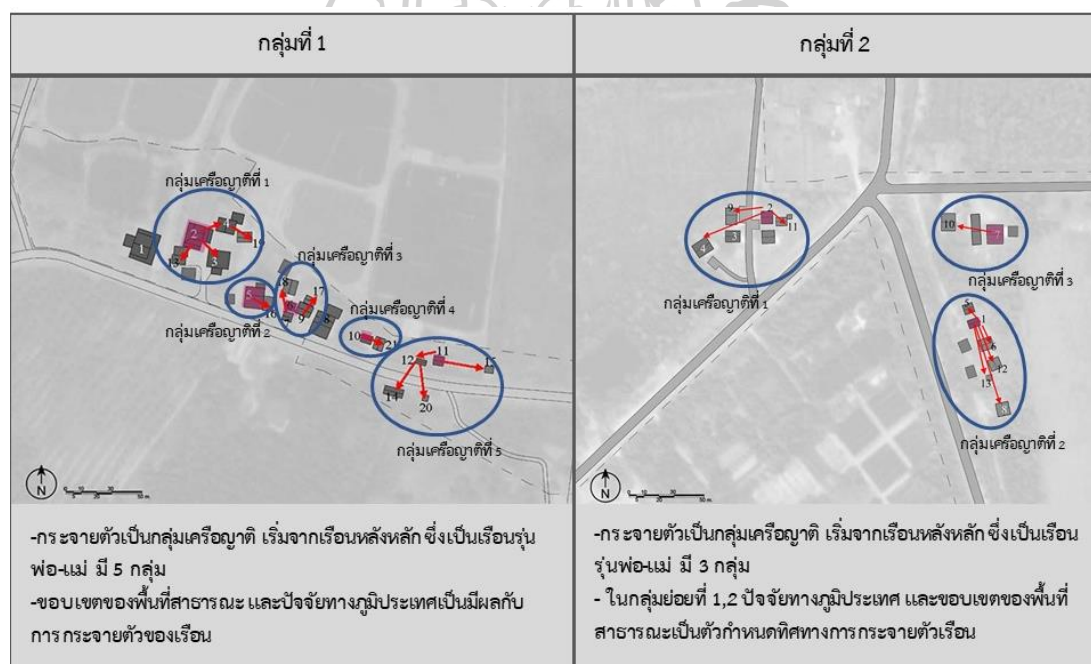
ภาพที่ 26 แสดงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่พบในพื้นที่กรณีศึกษา ตามแนวคิดของ Leong and Morgan (1982)

5.1.4 รูปแบบการกระจายตัวของเรือน

กลุ่มเรือนในพื้นที่กรณีศึกษามี 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีรูปแบบการกระจายตัวของเรือนเรียงตัวเป็นเส้นตามแนวถนน ลำดับการก่อรูปของกลุ่มเรือน เริ่มเรียงจากเรือนหลังที่มีอายุมากที่สุด มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ชายขอบของพื้นที่สาธารณประโยชน์ และเรือนหลังที่มีอายุเรือนมากกว่า 40 ปี ก็มีการสร้างเรียงตัวตามลำดับความเก่าแก่ของเรือน แต่เมื่อเกิดเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จะเป็นเรือนในรุ่นของลูกหรือหลาน จะพบว่าสร้างเกาะตัวอยู่กับเรือนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงสายเลือด คือเป็นลูกหรือหลานของเรือนหลังที่สร้างติดกัน

กลุ่มที่ 2 มีรูปแบบการกระจายตัวของเรือนแบบเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มย่อย ในแต่ละกลุ่มย่อยนั้นมีการเกาะกลุ่มกันในลักษณะเครือญาติ

ภาพที่ 27 แสดงรูปแบบการกระจายตัวของเรือนในพื้นที่การศึกษา

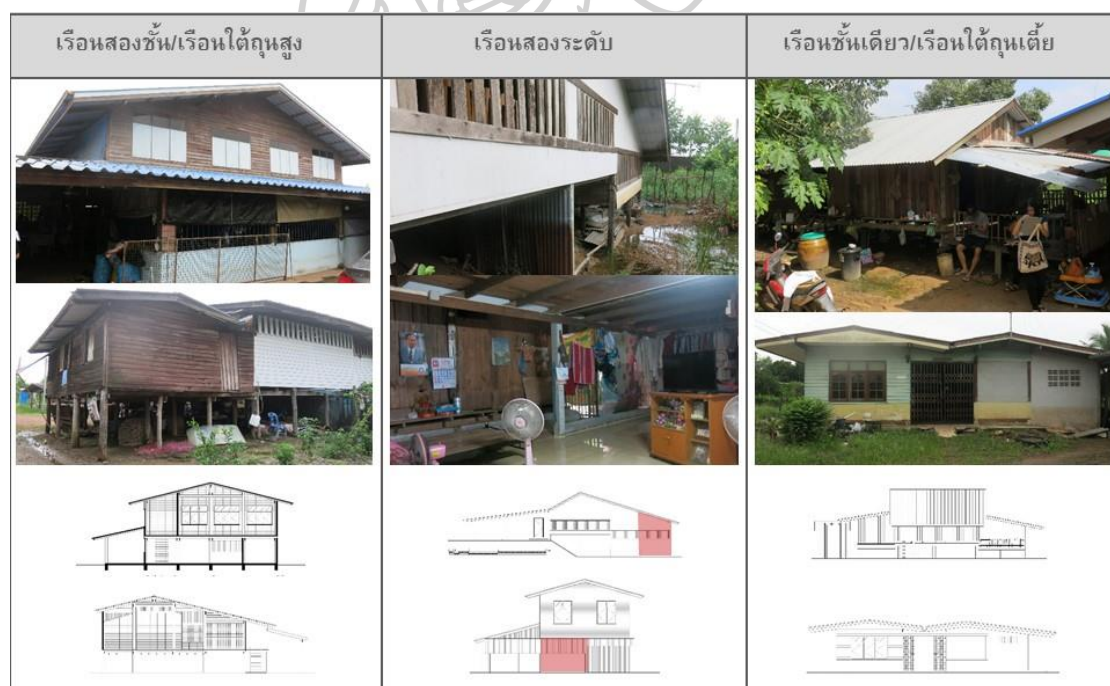
เมื่อพิจารณากลุ่มเรือนในระดับจุลภาค การกระจายตัวของเรือนบนที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงนี้ ทั้งในกลุ่มเรือนจุดที่ 1 และจุดที่ 2 จะเห็นได้ชัดเจนว่าปัจจัยทางสังคม มีอิทธิพลกับรูปแบบการกระจายตัวของเรือนมากที่สุดคือมีลักษณะการกระจายตัวแบบเครือญาติ ยกตัวอย่างในกลุ่มเรือนกลุ่มที่ 1 เรือนที่ปลูกสร้างในช่วงแรกหรือเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จะเลือกตำแหน่งที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนคือตลาดบางค้ำมากที่สุด ส่วนเรือนที่สร้างภายหลังต่อมาที่มีอายุเรือนน้อยกว่า 60 ปีแต่มากกว่า

40 ปี จะสร้างเรียงต่อกันเป็นแถวตามแนวถนน และเรือนที่อายุน้อยกว่า 40 ปี เป็นเรือนที่สร้างในช่วงหลัง มักเป็นเรือนรุ่นลูกหรือหลานจะปลูกสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกันกับเรือนรุ่นพ่อ-แม่

นอกจากนี้ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และขอบเขตของที่ดินสาธารณประโยชน์ก็มีส่วนกำหนดทิศทางการกระจายตัวเรือนเช่นเดียวกัน ด้วยรูปขอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์มีรูปร่างยาว-แคบ ประกอบกับมีถนนตัดผ่านกลาง จึงทำให้ลักษณะการกระจายตัวของเรือนกลุ่มนี้เป็นตามแนวยาว และเนื่องด้วยภูมิประเทศมีลักษณะเป็นหุบ ต่ำลงจากขอบถนน เป็นอย่างมาก เรือนที่สร้างในภายหลังจึงเลือกตำแหน่งที่ห่างออกมาจากเรือนรุ่นพ่อ-แม่ของตน เล็กน้อยเพื่อหลบเลี่ยงบริเวณที่น้ำสามารถท่วมถึงได้ เป็นต้น

5.2 ลักษณะทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา

จากการสำรวจและวิเคราะห์เรือนพื้นถิ่นในพื้นที่กรณีศึกษาจำนวนทั้งหมด 36 หลัง พบรูปแบบของเรือน 3 ลักษณะคือ เรือนสองชั้นหรือเรือนที่ยกใต้ถุนสูง 9 หลัง เรือนสองระดับจำนวน 4 หลัง และเรือนที่ใต้ถุนเตี้ยหรือเรือนชั้นเดียว 23 หลัง

ภาพที่ 28 แสดงตัวอย่างเรือนทั้งสามลักษณะที่พบในพื้นที่กรณีศึกษา

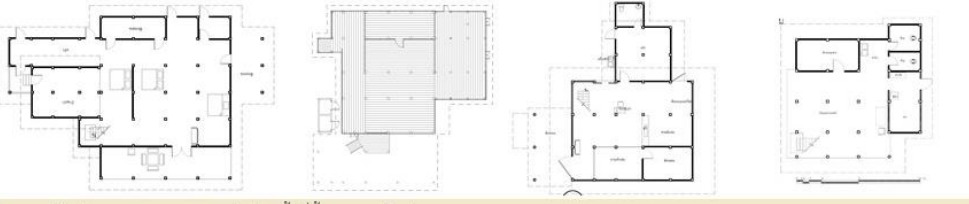

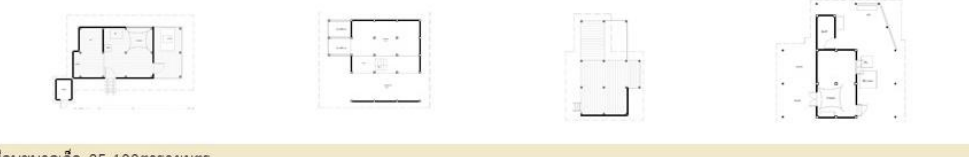
5.3 ลักษณะร่วมของรูปแบบเรือนสามารถแบ่งแยกตามช่วงเวลาก่อสร้างเรือน

จากการจัดกลุ่มเรือนตามช่วงอายุเรือน พบว่าช่วงอายุเรือนที่สร้างในช่วงเดียวกันมีรูปแบบของเรือนที่คล้ายคลึงกัน สามารถจำแนกได้ตามลักษณะทางกายภาพดังนี้

5.3.1 ขนาด

- ชุดเรือนที่ทำการปลูกสร้างมานานกว่า 60 ปี มีขนาดของเรือนใหญ่ที่สุดในพื้นที่กรณีศึกษา พื้นที่ได้ขยายคามีขนาดประมาณ 200-350 ตารางเมตร (ไม่รวมพื้นที่ชั้นสองของเรือน)
- เรือนที่ทำการปลูกสร้างมานานกว่า 40 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี ที่สร้างในช่วงต้น พื้นที่ได้ขยายคามีขนาดประมาณ 100-150 ตารางเมตร
- เรือนที่ทำการปลูกสร้างมานานกว่า 40 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี ที่สร้างในช่วงปลาย และเรือนที่สร้างในภายหลังทั้งหมด เป็นเรือนขนาดเล็ก พื้นที่ได้ขยายคามีขนาดประมาณ 25-100 ตารางเมตร ยกเว้นเรือนนายสำรวม (หลังที่ X บทที่ 4) ที่อยู่อาศัยมานานและได้ทำการสร้างเรือนใหม่เนื่องเรือนเดิมประสบอัคคีภัย มีขนาด 120 ตารางเมตร และเรือนนายวันชัย (หลังที่ X บทที่ 4) ที่สร้างเรือนหลังใหม่แทนเรือนหลังเดิมในรุ่นแม่ที่ผู้ฟังไป มีขนาด 125 ตารางเมตร

จึงสรุปได้ว่า ผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่กรณีศึกษามานาน จะมีการก่อสร้างเรือนขนาดใหญ่ ส่วนเรือนที่ก่อสร้างในภายหลังมีขนาดที่เล็กลงมาตามลำดับ

อายุ เรือน มาก กว่า 60 ปี	 <p>เรือนขนาดใหญ่ 200-350 ตารางเมตร (ไม่รวมพื้นที่ชั้นสองของเรือน)</p>
อายุ เรือน 59- 40 ปี ช่วง ต้น	 <p>เรือนขนาดใหญ่ 100-150 ตารางเมตร (ไม่รวมพื้นที่ชั้นสองของเรือน)</p>
อายุ เรือน น้อย กว่า 40 ปี	 <p>เรือนขนาดเล็ก 25-100 ตารางเมตร</p>

ภาพที่ 29 แสดงขนาดเรือนแยกตามช่วงปีที่ก่อสร้าง

5.3.2 รูปแบบเรือน

- เรือนอายุเกิน 60 ปีมีลักษณะเป็นเรือนสองชั้น ส่วนใหญ่พบเรือนลักษณะนี้ในกลุ่มเรือนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เดิมเรือนทุกหลังเป็นเรือนใต้ถุนสูงไม่มีผนังกันใต้ถุน ต่อมาบางหลังมีการต่อเติมให้มีผนังเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

- เรือนอายุมากกว่า 40 ปีและไม่เกิน 60 ปีโดยเฉพาะหลังที่สร้างเป็นช่วงต้นๆในกลุ่มนี้เป็นเรือนที่มีสองระดับ

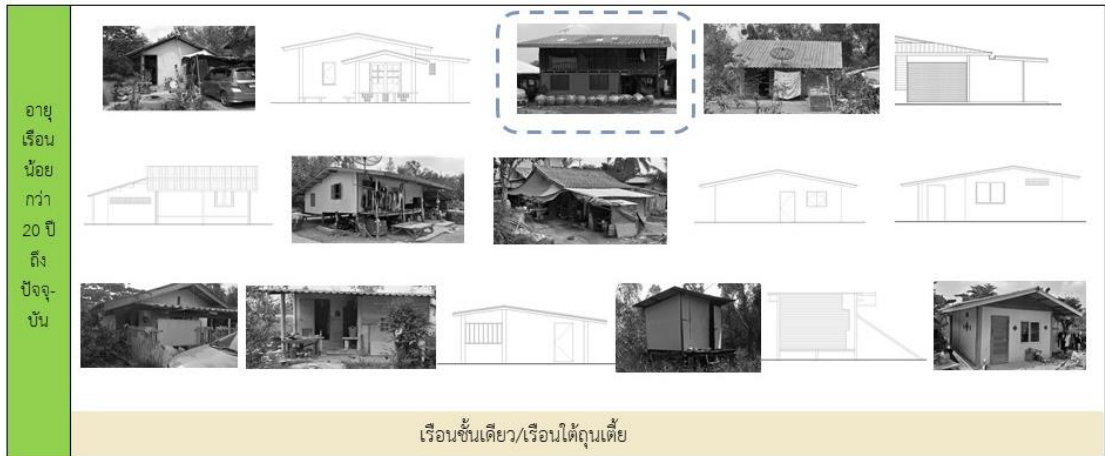
- เรือนที่มีอายุมากกว่า 40 ปีและไม่เกิน 60 ปี ในช่วงปลายเป็นรูปแบบเดียวกันกับเรือนที่สร้าง ในช่วงต้นเพียงแค่มิได้มีการต่อเติมเรือนให้มีระดับสูงใกล้เคียงกับระดับถนน

- เรือนที่มีอายุมากกว่า 20 ปีทั้งหมด มีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนเตี้ย คละกับเรือนชั้นเดียว จะเป็นเรือนในรุ่นของลูกหลานที่สร้างเรือนในลักษณะเกาะติดกับเรือน พ่อ-แม่ ของตนเอง 15 ใน 36 หลังเป็นเรือนรุ่นลูก

- เรือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีทั้งหมด มีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนเตี้ย คละกับเรือนชั้นเดียว ทั้งหมดจำนวน 15 จะเป็นเรือนในรุ่นของลูกหลานที่สร้างเรือนในลักษณะเกาะติดกับ เรือน พ่อ-แม่ ของตนเอง ยกเว้นกรณีเรือนนายวันชัย ที่เรือนเดิมในรุ่นพ่อ-แม่ ของนาย วันชัยได้ทำการปลูกเรือนอยู่อาศัยมากกว่า 60 ปี แต่เรือนเดิมได้ผุพังไป จึงได้สร้างเรือน ใหม่ที่มีลักษณะเป็นเรือนสองชั้นเพื่ออยู่อาศัยแทน

5.3.3 วัสดุก่อสร้าง

พบว่าเรือนที่ก่อสร้างในช่วงเดียวกันจะใช้วัสดุชนิดเดียวกันเสียส่วนใหญ่เช่น กลุ่มเรือนที่สร้าง ในช่วงแรกเริ่ม จะใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง ทั้งทางโครงสร้างและส่วนประกอบอื่นๆของเรือน หรือในกลุ่มเรือนที่สร้างไม่เกิน 20 ปี มีการใช้วัสดุชนิดเดียวกันเสียส่วนมากเช่น โครงสร้างคอนกรีต เสริมเหล็กและการก่ออิฐฉาบปูน เป็นต้น

วัสดุ	เรือนเรียงตามอายุเรือน																																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
เสา	ไม้																																				
	คสล.																																				
พื้น	ไม้																																				
	คสล.																																				
หลังคา	ไม้																																				
	คสล.																																				
		มากกว่า 60 ปี					อายุเรือน 59-40 ปี ช่วงพื้น ช่วงปลาย					อายุเรือน 39- 40 ปี ช่วงปลาย					อายุเรือน 39- 20 ปี					อายุเรือนน้อยกว่า 20 ปีถึง ปัจจุบัน															
โครงสร้างหลัก ใช้ทั้งไม้และ คสล. โดยเฉพาะหลังคา ใช้แต่ไม้ เป็นโครงสร้าง															เสาและพื้นส่วนใหญ่เป็นโครงสร้าง คสล. และโครงสร้าง หลังคามีการใช้เหล็กเป็นโครงสร้าง																						

ตาราง 34 แสดงการใช้วัสดุของโครงสร้างเรือนในพื้นที่กรณีศึกษา

5.3.4 การจัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน

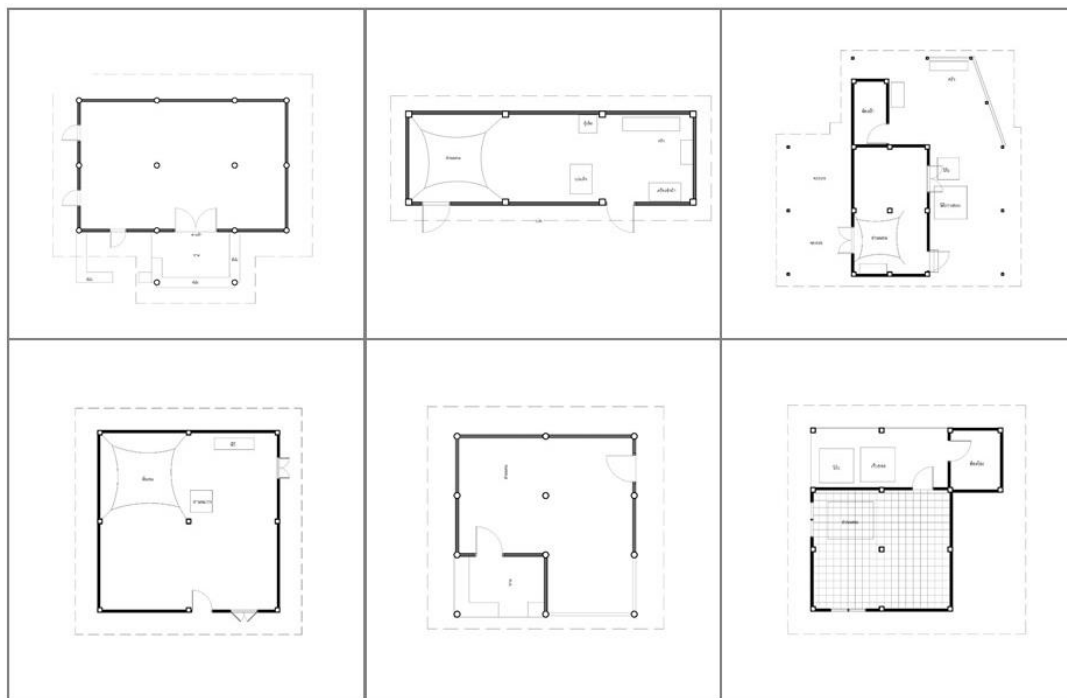
- เรือนที่สร้างมานานกว่า 60 ปี จะพบว่ามี การต่อเติมเรือนมากกว่า 2 ครั้ง ส่วนใหญ่พบว่า ต่อเติมผนังใต้ถุนเรือนเพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้งาน และปรับปรุงต่อเติมครัวให้สอดคล้องกับ ประโยชน์การใช้งานของตน

- เรือนที่อายุมากกว่า 40 ปี เป็นเรือนที่มีการต่อเติมมาก เริ่มจากเป็นเรือนที่มีขนาดเล็ก ใช้เรือนเพื่อนนอน เมื่ออยู่นานขึ้นจึงได้มีการต่อขยายพื้นที่เพิ่มตามจำนวนผู้อาศัย ที่ เพิ่มขึ้น

- เรือนที่อายุน้อยกว่า 40 ปี เป็นเรือนที่มีการแยกตัวจากเรือนรุ่นพ่อ-แม่ เป็นการกระจายตัวของเรือนออกมาตั้งเป็นเรือนของตัวเอง ต่างจากเรือนในสองช่วงแรก เนื่องจากสภาพสังคมและค่านิยมที่เปลี่ยนไป เห็นได้ชัดในผังภาพรวมของพื้นที่

5.4 ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งเน้นศึกษาลักษณะทางกายภาพของผังชุมชนที่เกิดขึ้นบนที่สาธารณประโยชน์ในเขตชนบท และลักษณะทางกายภาพของเรือนในพื้นที่กรณีศึกษา โดยการบันทึกข้อมูล สำนวจรังวัด แล้วนำมาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาเรื่องชุมชนด้านสังคมวัฒนธรรม ซึ่งประเด็นนี้ถือว่ามีบทบาทสำคัญในแง่การจัดการที่ดิน สาธารณประโยชน์ สามารถนำมาศึกษาหาแนวโน้มการกระจายตัวของเรือน และการจัดการที่ดินของรัฐได้ต่อไป

รายการอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2553). ขอบเขตหัวข้อการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน.

ขอบเขตหัวข้อการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2560). ความรู้เรื่องประชากรและชุมชนเมือง.

จันทนา เอี่ยมโสภะ. (2544). ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพภูมิศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐาน และความเป็นเมือง :

กรณีศึกษาพื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักหอสมุดกลาง.

จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล. (2529). การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร. (การวางแผน

ภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานวิทยทรัพยากร.

เจษฎา เปี่ยมคุ้ม. (2553). ทางเลือกในการพัฒนาชุมชนหลังวัดพุทธวนาราม กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและ

เมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิทยบริการ.

ชัชวาล สมจิตต์. (2549). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบริหารที่ดินของรัฐ.

ณัฐชัย ไชยรัตน์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่เสี่ยงภัยธรณีพิบัติภัยสึนามิบริเวณหาดกมลา อำเภอ

กะทู้ จังหวัดภูเก็ต. (การวางแผนผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุด.

บุญเรือน จันทระเสนา. (2542). การขยายตัวของเมืองในเขตสุขาภิบาลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (การศึกษา

มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำนักวิทยบริการ.

ปฏิเวช เฉลิมพงษ์. (2545). แนวทางการจัดการชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินถล่มของกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก.

(ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุด.

ปริญญา อุดมรัตน์. (2544). การขยายตัวของเมืองในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม. (การศึกษามหาบัณฑิต),

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำนักวิทยบริการ.

วิลาวัลย์ ภมรสวรรณ. (2551). แนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์และเอกลักษณ์ชุมชน.

สมจิตต์ สัจฉัญญาวุฒิ. (2537). ปัญหาในการอพยพชาวเขาลงสู่พื้นที่ราบ : กรณีศึกษาเผ่าม้ง อำเภอปาง จังหวัดพะเยา.

(รัฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุด.

สมปอง สมญาติ. (2537). การตั้งถิ่นฐานของประชากรที่เหมาะสมกับทรัพยากรท้องถิ่นโดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ

ทางภูมิศาสตร์. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมศักดิ์ ธรรมเวชวิถี. (2530). การศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบเคหะชุมชนของผู้มีรายได้น้อยในเมือง กรณีศึกษา.

(ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานวิทยทรัพยากร

- อรรถรัตน์ ณะสันต์. (2555). คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและบ้านเรือนของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะในประเทศไทย. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักหอสมุดกลาง.
- อัจฉรา เนียมสอน. (2529). การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการตั้งถิ่นฐานบริเวณ อำเภอสองข้างถนนสายจันทบุรี-สระแก้ว. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานวิทยทรัพยากร.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สุदारัตน์ ตันเจริญ
วัน เดือน ปี เกิด	6 ธันวาคม 2530
สถานที่เกิด	ปราจีนบุรี
วุฒิการศึกษา	ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	18 ถ.ประสิทธิ์พัฒนา ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี 25000

